ف

ف (الفاء): ئەرەب ئېلىپبەسىنىڭ 20 ـ ھەرپى بولۇپ، ئەبجەد ھېسابىدا «80»نى كۆرسىتىدۇ.

ف: ئىسىم ياكى پېئىل بىلەن بىر قاتاردا كېلىدىغان باغلىغۇچى بولۇپ، ئىلگىرىكى ۋە ئاخىرىدىكى باغلىغۇچىلىق تەرتىپىنى بىلدۈرۈپ، ئۇيغۇر تىلىدا «لا»، «يەنە»، «شۇنىڭ بىلەن»، «ئاندىن كېيىن» دېگەنگە ئوخشاش مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن، يَوْمًا فَيَوْمًا: كۈندىن ـ كۈنگە، كۈنسايىن، سَنَةً فَسَنَةً: يىلمۇيىل.

«كَتَبَ مَكْتُوبًا فَأَرْسَلَهُ»: ئۇ خەت يېزىپلا سېلىۋەتتى.

«جَاءَ زَيْدٌ فَعَمْرٌو»: زەيدتىن كېيىن ئەمىر كەلدى.

فَاءَ يَفِيءُ فَيْئًا: قايتتى، ياندى.

فَاءَ إِلَى سَكِينَةٍ: تىنچلاندى، خاتىرجەم بولدى.

فَاءَ الْغَنِيمَةَ: غەنىيمەت ئالدى، ئولجا ئالدى.

﴿فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللهِ﴾ ‹قرآن›: تاجاۋۇز قىلغۇچى تاكى ئاللاھنىڭ ھۆكۈمىگە قايتقانغا قەدەر ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇشۇڭلار.

فَاءَ الظِّلُّ: سايە يۆتكەلدى، ئالماشتى.

فَاءَتِ الشَّجَرَةُ: دەرەخ سايە تاشلىدى.

فَاتَ يَفُوتُ فَوْتًا وَ فَوَاتًا الْأَمْرُ: ئىشنىڭ ۋاقتى ئۆتتى، تۈگىدى.

﴿فَأَثَابَكُمْ غَمًّا بِغَمٍّ لِكَيْلَا تَحْزَنُوا عَلَى مَافَاتَكُمْ﴾ ‹قرآن›: قولۇڭلاردىن كەتكەن نەرسىگە قايغۇرماسلىقىڭلار ئۈچۈن ئاللاھ سىلەرگە غەم ئۈستىگە غەم بەردى (يەنى، سىلەرنى غەنىيمەتتىن مەھرۇم قىلغانلىقى ئۈستىگە مەغلۇبىيەت بىلەن جازالىدى).

فَاتَهُ الْفُرْصَةُ: پۇرسەت قولدىن كەتتى.

فَاتَهُ قِطَارُ الزَّوَاجِ: توي قىلىش ۋاقتى ئۆتۈپ كەتتى.

كَادَ الْقِطَارُ يَفُوتُنِي: پويىزغا ئۈلگۈرەلمىگىلى تاس قالدىم.

فَائِجٌ ج فَوَائِجُ: بوغاز تۆگە.

فَاتَحَ يُفَاتِحُ مُفَاتَحَةً: سۆزلەشتى، ئاۋۋال ئېغىز ئاچتى.

«سَأُفَاتِحُ الْمُدِيرَ فِي شَأْنِ تَرْقِيَتِكَ»: سېنى ئۆستۈرۈش توغرىسىدا مۇدىر بىلەن سۆزلەشمەكچىمەن.

فَاتِحٌ ج فَتَحَةٌ وَ فَاتِحُونَ: ئاچقۇچى؛ قوماندان؛ باشلىغۇچى؛ كەشىپ قىلغۇچى.

فَاتِحُ الْبُلْدَانِ: غالىب، يەڭگۈچى، ئازاد قىلغۇچى.

﴿رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ﴾ ‹قرآن›: پەرۋەردىگارىمىز! بىز بىلەن قوۋمىمىزنىڭ ئارىسىدا ھەق ھۆكۈم چىقارغىن. سەن ھۆكۈم چىقارغۇچىلارنىڭ ئەڭ ياخشىسىدۇرسەن.

فَاتِحٌ ج فَوَاتِحُ: ئوچۇق.

لَوْنٌ فَاتِحٌ: ئوچۇق رەڭ.

لَا أُحِبُّ اللَّوْنَ الْفَاتِحَ: ئوچۇق رەڭنى ياقتۇرمايمەن.

فَاتِحَةٌ ج فَوَاتِحُ: ئەۋۋىلى، دەسلىپى، باشلىنىشى.

فَاتِحَةُ الْكِتَابِ: كىتابنىڭ مۇقەددىمىسى.

الْفَاتِحَةُ: سۈرە فاتىھە.

فاتِرٌ: ئىلمان، مۆتىدىل.

مَاءٌ فَاتِرٌ: ئىلمان سۇ.

فَاتِرُ الْهِمَّةِ: چۈشكۈن، روھسىز.

«لَقَدْ كَانَ الْيَوْمَ فَاتِرَ الْهِمَّةِ جِدًّا وَ هَذَا بِسَبَبِ مَرَضِهِ»: بۈگۈن ئۇ ناھايىتى روھسىزلىنىپ كېتىپتۇ، بۇ ئۇنىڭ كېسەللىك سەۋەبىدىندۇر.

فَاتِكٌ ج فُتَّاكٌ: قاتىل، ئادەم ئۆلتۈرگۈچى؛ جۈرئەتلىك، سۇيىقەست قىلغۇچى.

فَاتِنٌ: قايمۇقۇپ قالغۇچى، گاڭگىراپ قالغۇچى؛ ئازدۇرغۇچى.

﴿مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ بِفَاتِنِينَ﴾ «قرآن»: سىلەر ... كىشىدىن باشقا ھېچ ئادەمنى ئازدۇرالمايسىلەر.

فَاتُورٌ: ئىلمان، مۆتىدىل.

فَاتُورَةٌ ج فَاتُورَاتٌ: ئىسچوت؛ مىسال، نۇسخا، ئۆلگە، مال تىزىملىكى.

فَاتُورَةُ الْحِسَابِ: ئۆلگە، تالون.

فَاتُورَةٌ صُورِيَّةٌ: بىيۇدژېت، خام چوت، ھېسابات تالونى.

«طَالَبَ الْبَائِعَ بِفَاتُورَةِ الْبِضَاعَةِ»: خېرىدار مالنىڭ تالوننى تەلەپ قىلدى.

فَاتِيكَانٌ: ۋاتىكان (جاي نامى).

فَاثُورٌ ج فَوَاثِيرُ: مەرمەر ئۈستەل.

فَاجَ يَفُوجُ فَوْجًا الْمِسْكُ: ئىپار پۇرىقى تارالدى.

فَاجَ النَّهَارُ: كۈندۈز سوغۇق بولدى، سوۋۇدى.

فَاجَ يَفِيجُ فَيْجًا: تارالدى، تارقىدى، يامرىدى، تەپتى.

«فَاجَتِ الدَّابَّةُ بِرِجْلَيْهَا»: ئۇلاغ ئىككى پۇتى بىلەن تەپتى.

فَاجَأَ يُفَاجِأُ مُفَاجَأَةً: ئۇشتۇمتۇت ھوجۇم قىلدى، تۇيۇقسىز كەلدى.

«لَمْ يُفَاجِئْنِي إِنْتِصَارُهُ عَلَى خَصْمِهِ»: ئۇنىڭ دۈشمىنى ئۈستىدىن غەلىبە قىلىشى ماڭا تاسادىپىيلىق تۇيۇلمىدى.

فَاجِئٌ: كۈتۈلمىگەن، ئويلانمىغان، تاسادىپىيلىق.

فَاجَرَ يُفَاجِرُ فِجَارًا وَ مُفَاجَرَةً الْمَرْأَةَ: ئايال بىلەن بۇزۇقچىلىق قىلدى.

فَاجِرٌ ج فَجَرَةٌ وَ فَاجِرُونَ وَ فُجَّارٌ: زىناخور، پاھىشىۋاز، پاسىق، گۇناھكار.

﴿أُولَئِكَ هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجَرَةُ﴾ «قرآن»: بۇلار بولسا كاپىرلاردۇر، فاجىرلاردۇر.

فَاجِرَةٌ: بۇزۇق ئايال، پاھىشە.

يَمِينٌ فَاجِرَةٌ: يالغان قەسەم.

فَاجِعٌ: كىشىنى ئازابلىغۇچى، رەنجىتكۈچى، دەرد ـ ئەلەمگە سالغۇچى؛ ھەسرەت چەكتۈرگۈچى.

فَاجِعَةٌ ج فَوَاجِعُ: تراگېدىيە، پاجىئە، بالا ـ قازا، ئاپەت، مۇسىبەت.

فَاجِعَةُ الطَّائِرَةِ: ئايروپىلان ھادىسىسى.

«كَانَ مَوْتُ رَئِيسٍ فَاجِعَةً كَبِيرَةً لِلْأُمَّةِ»: رەئىسنىڭ ئۆلۈشى مىللەت ئۈچۈن پاجىئە بولدى.

فَاحَ يَفُوحُ فَوْحًا وَ فُؤُوحًا وَ فَوَحَانًا الْمِسْكُ: ئىپار خۇش پۇراق چاچتى.

فَاحَتِ الرَّائِحَةُ: پۇراق تارقالدى.

فَاحَتِ الْقِدْرُ: قازان قايىندى.

«فَاحَتْ مِنْهُ رَائِحَةُ الْخَمْرِ»: ھاراقنىڭ پۇرىقى كەلدى.

فَاحَ يَفِيحُ فَيْحًا وَ فَيَحَانًا الْحَرُّ: ئىسسىق قايناپ كەتتى، قىزىپ كەتتى.

فَاحَتِ الرَّائِحَةُ: خۇش پۇراق تارقالدى.

فَاحِشٌ: ھەددىدىن ئاشقان؛ بىمەنە؛ يامان، سەت.

قَوْلٌ فَاحِشٌ: سەت گەپ.

ذَنْبٌ فَاحِشٌ: قاتتىق گۇناھ.

خَطَأٌ فَاحِشٌ: چوڭ خاتالىق.

«إِنَّ اللهَ يُبْغِضُ الْفَاحِشَ الْبَذِيَّ» «حديث»: شۈبھىسىزكى، ئاللاھتائالا يامان سۆز قىلغۇچى، سۆرەن سالغۇچى ئادەمنى يامان كۆرىدۇ.

ثَرَاءٌ فَاحِشٌ: چوڭ بايلىق.

غَلَاءٌ فَاحِشٌ: ھەددىدىن ئارتۇق قىممەتچىلىك.

فَاحِشَةٌ ج فَوَاحِشُ: پاھىشە ئايال، بۇزۇق ئايال؛ ئېغىر گۇناھ، يامان ئىش؛ زىنا.

﴿حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ﴾ «قرآن»: پەرۋەردىگارىم يامان ئىشلارنى ھارام قىلدى.

فَاحَصَ يُفَاحِصُ مُفَاحَصَةً: بىر-بىرىنىڭ ئەيىبىنى ئىزدەشتى.

فَاحِصٌ: تەكشۈرگۈچى.

فَاحِصُ حِسَابَاتٍ: ھېسابات تەكشۈرگۈچى.

فَاحِمٌ: قارا.

شَعْرٌ فَاحِمٌ: قاپقارا چاچ.

أَسْوَدُ فَاحِمٌ: قاپقارا.

فَاخَ يَفُوخُ فَوْخًا وَ فَوَخَانًا الرَّجُلُ: يەل قويۇۋەتتى.

فَاخَتِ الرِّيحُ: شامال گۈركىرەپ چىقتى.

فَاخَ يَفِيخُ فَيْخًا وَ فَيَخَانًا الرَّجُلُ: يەل قويۇۋەتتى، ئوسۇردى.

فَاخِتَةٌ ج فَوَاخِتُ: پاختەك.

فَاخَرَ يُفَاخِرُ مُفَاخَرَةً وَ فِخَارًا غَيْرَهُ: شان-شەرەپنى قولغا كەلتۈردى، پەخرى قىلىشتى.

فَاخِرٌ: پەخىرلەنگۈچى؛ پەخرى قىلغۇچى؛ ئېسىل، ياخشى، مۇنەۋۋەر، ئالىي دەرىجىلىك.

الْقِطَارُ الْفَاخِرُ: زىننەتلىك پويىز.

ثَوْبٌ فَاخِرٌ: ھەشەمەتلىك كىيىم.

فُنْدُقٌ فَاخِرٌ: ھەشەمەتلىك مېھمانخانا.

هَدِيَّةٌ فَاخِرَةٌ: قىممەتلىك سوۋغا.

وَلِيْمَةٌ فَاخِرَةٌ: ئېسىل زىياپەت.

فَاخُورَةٌ ج فَوَاخِيرُ: ساپال بۇيۇملار زاۋۇتى.

«جَمِيْعُ هَذِهِ الْأَوَانِي الْجَمِيْلَةِ صُنِعَتْ فِي هَذِهِ الْفَاخُورَةِ»: بۇ چىرايلىق قاچا-قۇچىلارنىڭ ھەممىسى مۇشۇ ساپال بۇيۇملار زاۋۇتىدا ياسالغان.

فَادَ يَفُودُ فَوْدًا: ئۆلدى، ۋاپات بولدى.

فَادَ الْمَالُ لِفُلَانٍ: مال پالانىغا مۇقىملاشتى.

فَادَ الشَّيْءَ بِالشَّيْءِ: نەرسىنى نەرسىگە ئارىلاشتۇردى.

فَادَ يَفِيْدُ فَيْدًا الرَّجُلُ: غادايدى، گەدەيدى، مەغرۇرلاندى.

فَادَ لَهُ فَائِدَةً: پايدا ئالدى، پايدىغا ئېرىشتى.

فَادَ الْمَالُ لِفُلَانٍ: مال پالانىغا مۇقىملاشتى.

فَادِحٌ: قىيىن، ئېغىر، ھەددىدىن ئارتۇق.

فَادِحَةٌ ج فَوَادِحُ: بالايىئاپەت، مۇسىبەت، ھادىسە، بالا-قازا.

«لَمْ يَأْتِ يَوْمٌ لَنَا لَمْ نُلْقِ فَادِحَةً   وَمَا مَضَتْ لَيْلَةٌ فِيْهَا اسْتِرَاحَاتُ»: بىزنىڭ كۈنلىرىمىز دىگۈدەك پاجىئە ئىچىدە ئۆتتى. بىرەر كېچىنىمۇ ئارامدىل ئۆتكۈزۈپ باقمىدۇق.

خَسَارَةٌ فَادِحَةٌ: ئېغىر زىيان.

مَطَالِبُ فَادِحَةٌ: جىددىي تەلەپ.

«إِنَّ وَفَاتَهُ لَخَاسِرَةٌ فَادِحَةٌ لَاتُعَوَّضُ»: ئۇنىڭ ۋاپاتى تولدۇرغىلى بولمايدىغان زور يوقىتىشتۇر.

فَادِرٌ ج فُدْرٌ وَ فَوَادِرُ: سوۋۇپ قالغان پىششىق گۆش.

فَادِمٌ ج فَوَادِمُ: تىلى سىزىق؛ ئاسما.

فَادِنٌ ج فَوَادِنُ: تىك سىزىق؛ ئاسما.

فَادَى يُفَادِي مُفَادَاةً وَ فِدَاءً الْأَسِيْرَ: تۆلەم بېرىپ ئەسىرنى قۇتقۇزۇۋالدى.

﴿وَإِنْ يَأْتِيْكُمْ آسَارَى تُفَادُوهُمْ﴾ «قرآن»: ئۇلار ئەسىر چۈشۈپ كەلسە، فىدىيە بېرىپ

قۇتقۇزۇۋالسىلەر.

فَادِ (الفادي): پەدىيە بېرىپ قايتۇرۇۋالغۇچى.

فَارَ يَفُورُ فَوْرًا وَ فَوَرَانًا وَ فُؤُورًا الْمَاءُ: سۇ ئېتىلىپ چىقتى.

فَارَتِ الْقِدْرُ: قازان قايناپ تاشتى.

فَارَ غَضَبُهُ: ئوغسى قايىندى، غەزىپى تاشتى.

فَارَتِ النَّارُ: ئوت يالقۇنجاپ كۆيدى.

﴿حَتَّى إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَ فَارَ التَّنُّورُ﴾ «قرآن»: (توپان بالاسى توغرىسىدىكى) بۇيرۇقىمىز يېتىپ كەلگەن ۋە يەر يۈزىدىن سۇ ئېتىلىپ چىققان چاغدا.

فَارَ الْعِرْقُ: تومۇر كۆپۈپ قالدى.

فَارٌ. فَارَةٌ: چاشقان.

فَارُ الْخَيْلِ: ئاغمىخان.

فَارُ الْغَيْطِ: دالا چاشقىنى، قارىغۇ چاشقان.

لَعِبَ الْفَارُ فِي عُبِّهِ: گۇمانلاندى، شەك كەلتۈردى.

فَارَّ يُفَارُّ مُفَارَّاةً: بىر-بىرىنى تەكشۈرۈشتى.

فَارٌّ: قاچقۇچى، قېچىپ كەتكۈچى، قاچقۇن.

فَارِسٌ: ئىرانلىق.

فَارِسٌ ج فُرْسَانٌ وَ فَوَارِسُ: ئاتلىق؛ ئات مىنگۈچى، چەۋەنداز.

«دَرَّبَهُ أَبُوهُ مُنْذُ صِغَرِهِ عَلَى رُكُوبِ الْخَيْلِ فَأَصْبَحَ فَارِسًا مَاهِرًا»: ئاتىسى ئۇنى كىچىككىدىن باشلاپ ئات مىنىشنى ئۆگەتتۈسىدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ چەۋەندازغا ئايلاندى.

فَارِسِيٌّ: ئىرانلىق، ئىرانلىق؛ ئوتقا چوقۇنغۇچى، ئاتەشپەرەس.

فَارِسِيَّةٌ: پارسچە.

اللُّغَةُ الْفَارِسِيَّةُ: پارس تىلى.

فَارِضٌ: قەدىمىي، كونا، پەرائىز ئىلمىغا ماھىر ئادەم؛ چوڭ، توم.

بَقَرَةٌ فَارِضٌ: قېرى كالا.

﴿إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا فَارِضٌ﴾ «قرآن»: ئۇ كالا قېرى ئەمەس.

فَارِضَةٌ ج فَارِضَاتٌ وَ فَوَارِضُ: قېرى تۆگە.

فَارَطَ يُفَارِطُ مُفَارَطَةً وَ فِرَاطًا: ئىلگىرىلىدى، ئالدىغا ئۆتۈپ كەتتى.

فَارِطٌ ج فُرَّاطٌ: ئۆتۈپ كەتكەن، ئىلگىرى.

الْأُسْبُوعُ الْفَارِطُ: ئۆتكەن ھەپتە.

السَّنَةُ الْفَارِطَةُ: ئالدىنقى يىلى.

فَارِعٌ: ئېگىز، ئۇزۇن.

فَارِعُ الْجِسْمِ: ئۇزۇنتورا، ئېگىز بوي.

فَارِعَ الْقَامَةِ: قامەتلىك.

فَارِغٌ: بوش، قۇرۇق، بىكار.

كَلَامٌ فَارِغٌ: قۇرۇق گەپ، بىكار گەپ.

إِنْتَظَرَ بِفَارِغِ الصَّبْرِ: تاقەتسىزلىك بىلەن كۈتتى.

إِنَاءٌ فَارِغٌ: قۇرۇق قاچا.

مَكَانٌ فَارِغٌ: بوش ئورۇن.

﴿وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَى فَارِغًا﴾ «قرآن»: مۇسانىڭ ئانىسى ئەس-ھوشىنى يوقاتتى.

«لَا أُرِيدُ الْاِسْتِمَاعَ إِلَى هَذِهِ الْأَقْوَالِ الْفَارِغَةِ»: بۇ قۇرۇق سۆزلەرنى ئاڭلاشنى خالىمايمەن.

إِمْرَأَةٌ فَارِغَةٌ: تول ئايال.

فَارَقَ يُفَارِقُ مُفَارَقَةً وَ فِرَاقًا الرَّجُلُ غَيْرَهُ: كىشى باشقىسىدىن ئايرىلدى، ئاجراپ كەتتى، ياندى.

﴿فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ﴾ «قرآن»: ئۇلار بىلەن چىرايلىقچە يېنىشىڭلار ياكى ئۇلار بىلەن چىرايلىقچە ئۈزۈلۈشۈپ كېتىڭلار.

فَارَقَ الْبَلَدَ: شەھەردىن ئايرىلدى.

فَارِقٌ ج فُرَّاقٌ م فَارِقَةٌ ج فَارِقَاتٌ وَ فَوَارِقُ: ھەق-ناھەقنى پەرق ئەتكۈچى، (بىر ئىشلارنى) ئايرىغۇچى، پارچە بولۇت.

﴿فَالْفَارِقَاتِ فَرْقًا﴾ «قرآن»: (ھەق بىلەن باتىلنى،

ھارام بىلەن ھالاللىقنى) ئارىسىنى ئايرىغۇچى پەرىشتىلەر بىلەن قەسەمكى...

فَارِكٌ ج فَوَارِكُ: ئېرىگە ئۆچ ئايال، ئېرى بىلەن كۆڭۈلسىز ئايال.

فَارِهٌ ج فُرْهٌ وَ فُرَّهٌ: شوخ، تېتىك، روھلۇق، گۈزەل، چىرايلىق؛ ماھىر، پۇختا.

﴿وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَارِهِينَ﴾ ‹قۇرئان›: خۇشال ھالدا تاغلارنى تېشىپ ئۆي ياسامسىلەر.

غُلَامٌ فَارِهٌ: چىرايلىق بالا.

رَكِبَ دَابَّةً فَارِهَةً: توسۇن ئۇلاغنى مىندى.

فَارُوقٌ: خەۋپلىك، قورقۇنچلۇق؛ ھەق-ناھەقنى ئايرىغۇچى؛ قورقۇنچاق.

الْفَارُوقُ: ھەزرىتى ئۆمەرنىڭ تەخەللۇسى، چۈنكى ئۇ ھەق-ناھەقنى ئايرىيتتى.

فَارُوقَةٌ: قورقۇنچاق، يۈرەكسىز.

تِرْيَاقٌ فَارُوقِيٌّ: يىلان چاققاندا ئىشلىتىلىدىغان زەھەر قايتۇرۇش دورىسى.

فَازَ يَفُوزُ فَوْزًا بِالْأَمْرِ: يەڭدى، غەلىبە قىلدى، ئېرىشتى، مۇۋەپپەقىيەت قازاندى.

فَازَ مِنَ الْمَكْرُوهِ: يامان ئىشتىن قۇتۇلدى، ئامان قالدى.

﴿وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾ ‹قۇرئان›: كىمكى ئاللاھقا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە ئىتائەت قىلسا، زور مۇۋەپپەقىيەت قازانغان بولىدۇ.

فَازَ بِجَائِزَةٍ: مۇكاپاتقا ئېرىشتى.

فَازَ بِالنَّجَاحِ: مۇۋەپپەقىيەت قازاندى.

«أَتَمَنَّى أَنْ تَفُوزُوا فِي الْمُبَارَاتِ»: مۇسابىقىدە سىلەرنىڭ غەلىبە قىلىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

فَازُورَةٌ ج فَوَازِيرُ: تېپىشماق، مۇئەممە.

فَأْسٌ: پالتا.

فَاسِدٌ ج فَاسِدُونَ: بۇزۇق، چىرىك؛ بۇزغۇنچى، ئىناۋەتسىز.

فَاسِدُ الْأَخْلَاقِ: ئەخلاقسىز.

فَاسِقٌ ج فَسَقَةٌ وَ فُسَّاقٌ وَ فَاسِقُونَ فَاسِقَةٌ ج فَاسِقَاتٌ وَ فَوَاسِقُ: فاسىق، گۇناھكار؛ زىناخور؛ گۇمراھ، توغرا يولدىن ئاداشقان، ئازغۇن.

﴿أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ﴾ ‹قۇرئان›: مۆئمىن ئادەم پاسىق ئادەمگە ئوخشامدۇ؟ ئۇلار (ئاخىرەتلىك ساۋابتا) باراۋەر ئەمەس.

فَاشَ يَفِيشُ فَيْشًا الرَّجُلُ: پەخىرلەندى، تەكەببۇرلۇق قىلدى، چوڭچىلىق قىلدى.

فَاشٍ (الفاشي): تاراپ كەتكۈچى، يېيىلىپ كەتكۈچى.

فَاشِيَةٌ ج فَوَاشٍ: تارىلىپ كەتكەن چارۋا.

فَاشِيٌّ ج فَاشِيُّونَ وَ فَاشِسْتِيٌّ: فاشىست.

فَاصَ يَفِيصُ فَيْصًا مِنَ الْأَمْرِ: ئىشتىن چەتنىدى.

فَاصَلَ يُفَاصِلُ مُفَاصَلَةً: ئايرىلدى، ئاجراشتى.

فَاصَلَ شَرِيكَهُ: شېرىكىدىن ئايرىلىپ كەتتى.

فَاصَلَ الْبَائِعُ فِي الثَّمَنِ: مال ساتقۇچى بىلەن باھا تالاشتى.

فَاصِلٌ: ئايرىغۇچى، كەسكۈچى.

حُكْمٌ فَاصِلٌ: ھەل قىلغۇچ ھۆكۈم، ئاخىرقى ھۆكۈم.

مُبَارَاةٌ فَاصِلَةٌ: ھەل قىلغۇچ مۇسابىقە.

﴿إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلّهِ يَقُصُّ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ﴾ ‹قۇرئان›: بارچە ھۆكۈم ئاللاھقا خاس، ئاللاھ ھەق ھۆكۈم قىلىدۇ، ئاللاھ ھۆكۈم قىلغۇچىلارنىڭ ياخشىسىدۇر.

فَاصِلٌ ج فَوَاصِلُ: توسما، توسما تام، پاسىل.

حَائِطٌ فَاصِلٌ: پاسىل تام.

فَاصِلَةٌ ج فَوَاصِلُ: تىنىش بەلگىسى، پەش (،).

فَاصِلَةٌ مَنْقُوطَةٌ: چېكىتلىك پەش.

فَاصِلَةُ السَّجْعِ: قاپىيە، قاپىيىلىك سۆز.

فَاصُوْلِيَا: سەي پۇرچىقى.

فَاضَ يَفِيْضُ فَيْضًا وَ فَيْضَانًا الْمَاءُ: سۇ تېشىپ كەتتى.

«فَيْضُ الدُّمُوْعِ عَلَى الْخَدَّيْنِ هَتَّانٌ مِنْ لَوْعَةِ الْحُبِّ قَلْبِي الْيَوْمَ وَلْهَانٌ»: ئىككى مەڭزىمگە تۆكۈلگەن ياشلىرىم قارا يامغۇردەك ئاقماقتا، مۇھەببەت ئوتىدىن قەلبىم تېڭىرقاپ قالدى.

فَاضَ الْعَيْنُ: كۆزدىن ياش ئاقتى.

فَاضَ الْخَبَرُ: خەۋەر تارقىلىپ كەتتى، يېيىلدى.

﴿تَرَى أَعْيُنَهُمْ تَفِيْضُ مِنَ الدَّمْعِ﴾ «قرآن»: ئۇلارنىڭ كۆزلىرىدىن ياش قۇيۇلغانلىقىنى كۆرىسەن.

«غَادَرْنَا الْمَنْزِلَ قَبْلَ أَنْ يَفِيْضَ الْمَاءُ وَ يَغْمُرَهُ»: بىز ئۆيىنى سۇ بېسىپ كېتىشتىن بۇرۇن تاشلىدۇق.

فَاضَ صَدْرُهُ بِسِرِّهِ: سىرنى يوشۇرۇشقا تاقەت قىلالمىدى.

فَاضَ عَنِ الْحَاجَةِ: ئېھتىياجدىن ئېشىپ قالدى.

فَاضَ يَفِيْضُ فَيْضًا وَ فُيُوضًا الرَّجُلُ»: كىشى ئۆلدى، ئالەمدىن ئۆتتى.

فَاضَ يَفِيْضُ فَيْضًا الْإِنَاءُ: قاچا توشۇپ تېشىپ كەتتى.

فَاضِحٌ: رەسۋا ئىش، كىشىنىڭ يۈزىنى تۆكىدىغان ئىش.

فَاضَلَ يُفَاضِلُ مُفَاضَلَةً وَ فِضَالًا: ئۆز ئارا ئارتۇقچىلىقىنى سېلىشتۇردى.

«فَاضِلْ بَيْنَ الْوَظِيْفَتَيْنِ قَبْلَ إِخْتِيَارِ إِحْدَاهُمَا»: ئىككى ۋەزىپىنىڭ بىرىنى تاللاشتىن بۇرۇن ئۇنى سېلىشتۇرۇپ كۆرگىن.

فَاضِلٌ ج فُضَلَاءُ: ئېشىپ قالغان نەرسە، ئېھتىياجدىن ئارتۇق نەرسە؛ پەزىلەتلىك ئادەم؛ ئالىم.

فَاضِلَةٌ ج فَاضِلَاتٌ وَ فَوَاضِلُ: تۆھپە، نەتىجە، ئېسىل پەزىلەت.

فَوَاضِلُ الْمَالِ: يەر-زېمىن، چارۋا قاتارلىقلارنىڭ مەھسۇلاتلىرى.

فَاضٍ (اَلْفَاضِيْ): كەڭ، ئاشكارا؛ بوش.

فَاطِرٌ: يارىتقۇچى، ئىجاد قىلغۇچى، خەلق ئەتكۈچى؛ ئىپتار قىلغۇچى.

﴿الْحَمْدُ للهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ﴾ «قرآن»: جىمى ھەمدۇسانا ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ئۆرنەكسىز ياراتقۇچى ئاللاھقا خاستۇر.

فَاطِسٌ: پاناق بۇرۇن، ياپىلاق بۇرۇن.

فَاطِنٌ: زېرەك، چېچەن، ھوشيار، ئۆتكۈر.

فَاظَ يَفُوظُ فَوْظًا: ئۆلدى.

فَاظَ يَفِيْظُ فَيْظًا وَ فَيَظَانًا وَ فُيُوظًا وَ فُيُوظًا وَ فَيْظُوظَةً: ئۆلدى، ۋاپات بولدى، جان ئۈزدى.

فَاعَ يَفُوعُ فَوْعًا الطِّيْبُ: خۇش پۇراق تارقالدى.

فَاعَتِ الْحَشَرَاتُ: ھاشارات يامراپ كەتتى.

فَاعِلٌ ج فَعَلَةٌ وَ فَاعِلُوْنَ: قىلغۇچى، ھەرىكەتلەندۈرگۈچى، ئورۇنلىغۇچى، شۇغۇللانغۇچى، ئىشچى، كۈنلۈكچى، مەدىكار؛ ئاكتىپ، پائال، ئىجابىي.

فَاعِلٌ أَصْلِيٌّ: مۇھىم، ئاساس.

﴿وَلَا تَقُوْلَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَالِكَ غَدًا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللهُ﴾ «قرآن»: سەن بىرەر ئىشنى قىلماقچى بولساڭ، «ئەتە ئۇ ئىشنى چوقۇم قىلىمەن» دېمەي، «خۇدا خالىسا»، دېگەن سۆزنى قوشۇپ دېگىن.

فَاعِلُ خَيْرٍ: ئېھسان قىلغۇچى، خەيرىيەتچى، ئىئانىچى.

«تَبَرَّعَ بِهَذَا الْمَبْلَغِ لِلْأَيْتَامِ فَاعِلُ خَيْرٍ»: خەير-ئېھسان

قىلغۇچى ئادەم يېتىملەرگە بىر مەبلەغنى ئىئانە قىلدى.

«يُسَاعِدُهُ فِي الزِّرَاعَةِ خَمْسَةُ فَعَلَةٍ»: ئۇنىڭ تېرىقچىلىقىغا بەش ئىشلەمچى ياردەملىشىدۇ.

فَاعِلِيَّةٌ: ئىقتىدار، رول، ئۈنۈم، تەسىر كۈچ؛ نەتىجە.

شَابٌ يَتَّصِفُ بِالْفَاعِلِيَّةِ: ئىقتىدارلىق ياش.

فَاعٍ ج فُعَاةٌ: غەزەپناك، غەزىپى تاشقان.

فَاعِيَةٌ: سۇخەنچى ئايال.

فَاغِرٌ: بوش ئورۇن.

الْفَاغِرَةُ: كاۋاۋچىن.

وَظِيفَةٌ فَاغِرَةٌ: شتاتتىكى بوش ئورۇن.

فَاغِمٌ: خۇش پۇراق، خۇشبوي، خۇش پۇراقلىق، مەززىلىك.

فَاغِيَةٌ: خېنە گۈل.

فَاقَ يَفُوقُ فَوْقًا وَ فَوَاقًا الشَّيْءَ: ئۈستۈن بولدى، ئۆزلىدى.

«فَاقَ أَصْحَابَهُ بِالْفَضْلِ وَ الْعِلْمِ»: پەزىلەت ۋە ئىلىمدە ھەمراھلىرىدىن ئۈستۈن بولدى.

«فَاقَ أَقْرَانَهُ عِلْمًا وَ ذَكَاءً»: ئىلىم ۋە زېرەكلىكتە تەڭتۇشلىرىدىن ئۈستۈن بولدى.

«مَقَامُكَ تَقْصُرُ الأَمْدَاحَ عَنْهُ وَسُؤْدَدُكُمْ يَفُوقُ السَّابِقِينَا»: سىلىنىڭ مەرتىۋىلىرىگە مەدھىيە كەملىك قىلىدۇ. سىلىنىڭ شانلىق ئىش ـ ئىزلىرى بۇرۇنقىلارنى بېسىپ چۈشىدۇ.

فَاقَ يَفُوقُ فُوَاقًا الرَّجُلُ: كېكىردى؛ خورەك تارتتى، ھىق تۇتتى.

فَاقَ يَفِيقُ فَيْقًا: ئۆلدى.

فَاقَةٌ: كەمبەغەللىك، نامراتلىق، موھتاجلىق.

«دَفَعَتْهُ الْفَاقَةُ إِلَى السَّرِقَةِ»: موھتاجلىق ئۇنى ئوغرىلىق قىلىشقا ئېلىپ كەلدى.

فَاقِدٌ ج فَاقِدُونَ: يوقىتىپ قويغۇچى، چۈشۈرۈپ قويغۇچى؛ ئېرى ياكى بالىسى ئۆلگەن ئايال.

فَاقِدُ الشُّعُورِ: سېزىمىنى يوقاتقۇچى.

فَاقِرَةٌ ج فَوَاقِرُ: بەختسىزلىك، بالا ـ قازا، كۈلپەت.

﴿تَظُنُّ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ﴾ «قۇرئان»: ئۆزلىرىنىڭ چوڭ مۇشكۈللۈككە دۇچار بولىدىغانلىقىغا ئۇلار جەزمەن ئىشىنىدۇ.

فَاقِعٌ ج فَوَاقِعُ: ساپسېرىق، ئوچۇق سېرىق.

﴿يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النَّاظِرِينَ﴾ «قۇرئان»: ئاللاھ ھەقىقەتەن ئۇنىڭ رەڭگى قارىغۇچىلارنى زوقلاندۇرىدىغان ساپسېرىق بولسۇن، دېدى.

فَاكِسٌ: فاكس، ئېلېكترونلۇق ئالاقە.

فَاكَهَ يُفَاكِهُ مُفَاكَهَةً الرَّجُلَ: چاقچاق قىلىشتى، ھەزىل قىلدى.

«تَحَدَّثُوا إِلَيْهِ وَفَاكَهُوهُ حَتَّى أَنِسَ بِهِمْ»: ئۇنىڭ بىلەن چاقچاق پاراڭ قىلىشىپ، دوستلىشىپ قالدى.

فَاكِهَانِيٌّ ج فَاكِهَانِيَّةٌ: مېۋە ساتقۇچى، باققال.

فَاكِهَةٌ ج فَوَاكِهُ: مېۋە ـ چېۋە، يەل ـ يېمىش.

فَوَاكِهُ طَازَةٌ: يېڭى مېۋە.

﴿لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدَّعُونَ﴾ «قۇرئان»: ئۇلار ئۈچۈن جەننەتتە تۈرلۈك مېۋىلەر بار، ئۇلار ئۈچۈن جەننەتتە (ئۇلارنىڭ) كۆڭلى تارتقان نەرسىلەر بولىدۇ.

فَاكِهَةُ الشِّتَاءِ: ئوت (كۆيدىغان).

عَصِيرُ فَاكِهَةٍ: مېۋە شەربىتى.

بُسْتَانُ فَوَاكِهَ: مېۋىلىك باغ.

فَوَاكِهُ مُجَفَّفَةٌ: قۇرۇق مېۋىلەر.

فَوَاكِهُ مُسَكَّرَةٌ: شىرنىلىك مېۋىلەر.

فَاكِهِيٌّ: مېۋە ساتقۇچى، باققال.

فَالِتٌ: مەيلىگە قويۇۋېتىلگەن، ئەركىن، ئازاد.

فَالِجٌ ج فَلَجَةٌ وَ فُلَّاجٌ وَ فُلْجٌ: پالەچ.

فَالِجٌ نِصْفِيٌّ: يېرىم پالەچ.

فَالِجٌ ج فَوَالِجُ: قوش لوكىكلىق تۆگە.

اَلْفَالَجُ: تۆلچەم قاچىسى.

فَالِجٌ: مۇۋەپپەقىيەت قازانغۇچى، غەلىبە قىلغۇچى.

فَالَذَ يُفَالِذُ مُفَالَذَةً فُلاَنًا: پـالانى بىلەن سۆھبەتلەشتى.

فَالِقٌ: يارغۇچى، يېرىپ چىقارغۇچى؛ تاغ ئېغىزى.

﴿إِنَّ اللهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَ النَّوَى﴾ «قرآن»: دانلارنى ۋە ئۇرۇقچىلارنى بىخ ئۈرغۈزغۇچى ھەقىقەتەن ئاللاھدۇر.

فَالِيَةٌ: پىچاق.

فَانُوسٌ ج فَوَانِيسُ: پانۇس، لامپا.

فَانُوسٌ سِحْرِيٌّ: پىروژېكسىلىك پانار؛ پىروژېكتور.

«كَثِيرٌ مِنَ الْفَوَانِيسِ الْمُلَوَّنَةِ عُلِّقَتْ فِي الْمُتَنَزَّهَاتِ بِمُنَاسَبَةِ عِيدِ الْعُمَّالِ»: ئەمگەكچىلەر بايرىمى مۇناسىۋىتى بىلەن باغچىلارغا نۇرغۇنلىغان رەڭگارەڭ پانۇسلار ئېسىلدى.

فَانٍ (اَلْفَانِيْ): يوقالغۇچى، ھالاك بولغۇچى، زاۋال تاپقۇچى، چىرىگۈچى؛ ئاجىز.

شَيْخٌ فَانٍ: قېرىپ ھالىدىن كەتكەن بوۋاي، شەيخى فانى.

﴿كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ﴾ «قرآن»: زېمىننىڭ ئۈستىدىكى ھەممە يوقىلىدۇ.

فَاهَ يَفُوهُ فَوْهًا: سۆزلىدى، سۆزگە چىقتى.

«هَذَا أَمْرٌ مَا فَهِمْتُ بِهِ»: بۇ ئىشنى مەن دېمىدىم.

«لاَ يَفُوهُ بِكَلِمَةٍ»: لام-جىم دېمىدى.

فاه : ئېغىز.

﴿كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ﴾ «قرآن»: ئۇلار (يەنى، كاپىرلار) شۇنداق بىر ئادەمگە ئوخشايدۇكى، ئۇ ئاغزىغا سۇ چۈشسۇن دەپ (نېرىدىن) ئىككى ئالقىنىنى سۇغا قارىتىپ ئېچىپ تۇرىدۇ.

فَاهَى يُفَاهِي مُفَاهَاةً فُلاَنًا: سۆھبەتلەشتى، پاراڭلاشتى.

فَاوَضَ يُفَاوِضُ مُفَاوَضَةً فِي الْأَمْرِ: كېڭەشتى، مەسلىھەتلەشتى.

«سَتُفَاوِضُكُمْ حَوْلَ هَذِهِ الْمُشْكِلَةِ قَبْلَ إِتِّخَاذِ أَيِّ إِجْرَاءٍ»: بۇ مەسىلە ئۈستىدە ھەرقانداق قارار چىقىرىشنى سىلەر بىلەن مەسلىھەتلىشىمىز.

فَائِتٌ: ئۆتۈپ كەتكۈچى، ۋاقتىدا ئورۇنلانماي ئۆتۈپ كەتكەن.

عَلَى الْفَائِتِ: قولنىڭ ئۇچىدا، باش قاتۇرمايلا.

«زَارَنَا خِلاَلَ الْأُسْبُوعِ الْفَائِتِ»: بىزنى ئۆتكەن ھەپتە ئارىلىقىدا يوقلىدى.

فَائِجٌ: بىر توپ ئادەم، بىر گۇرۇھ.

فَائِجٌ وَ فَائِجَةٌ ج فَوَائِجُ: پەس جاي، ئويمان.

فَائِدَةٌ ج فَوَائِدُ: پايدا، مەنپەئەت، نەپ، نەتىجە.

عَدِيْمُ الْفَائِدَةِ: پايدىسىز، نەتىجىسىز.

«فِي السَّفَرِ فَوَائِدُ كَثِيْرَةٌ»: سەپەردە نۇرغۇن پايدىلار بار.

فَائِرٌ: قايناپ تاشقۇچى، جۇشقۇن، غەيرەتتىن ئۇرغۇپ تۇرىدىغان، كۆپۈكلۈك، ماغزاپلىق.

فَائِزٌ ج فَائِزُونَ: غەلىبە قىلغۇچى، مۇۋەپپەقىيەت قازانغۇچى، نىجات تاپقۇچى.

«أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ»«قرآن»: جەننەت ئىگىلىرى ھەقىقەتەن مەقسەتكە ئېرىشكۈچىلەردۇر.

فَائِضٌ: ئېقىن، راۋان؛ ئاققۇچى؛ كۆپ، مول، ئېھتىياجدىن ئاشقان نەرسە؛ ئۆسۈم، پايدا.

«أَوْدَعَ النُّقُودَ الْفَائِضَةَ فِي الْمَصْرَفِ»: ئاشقان پۇلنى بانكىغا ئامانەت قويدى.

«صَدَّرَتِ الدَّوْلَةُ فَائِضَ الْإِنْتَاجِ الزِّرَاعِيِّ»: دۆلەت ئارتۇق يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنى ئېكسپورت قىلدى.

«وَزَّعَ الْفَائِضَ عَلَى الْمُسَاهِمِيْنَ»: پايدا پايچىكلارغا

تەقسىم قىلىپ بېرىلدى.

فَائِقٌ ج فَائِقُونَ وَ فُوقَةٌ: ئۈستۈن، ئۈستۈنلۈك قازانغۇچى؛ ئەڭ ياخشى؛ ئىمتىيازلىق؛ ئومۇرتقا بېشى.

فَائِقُ الْحَدِّ: چەكسىز، ھەددىدىن ئارتۇق.

فَائِقُ الْحَصِيرِ: توسالغۇسىز.

فَائِقُ الْوَصْفِ: سۈپەتلەش قىيىن، سۈپەتلەپ بولغىلى بولمايدىغان.

فَائِقُ الطَّبِيْعَةِ: تەبىئەتتىن تاشقىرى.

«تَفَضَّلُوا بِقَبُول فَائِق الْإِحْتِرَامِ»: ئالىي ئېھتىرامىمنى قوبۇل قىلغايسىلەر.

سُرْعَةٌ فَائِقَةٌ: يەۋقۇلئاددە تېزلىك.

فُؤَادٌ ج أَفْئِدَةٌ: دىل، يۈرەك، قەلب؛ ئەقىل.

مِنْ صَمِيْمِ الْفُؤَادِ: چىن يۈرەكتىن.

﴿كَذَالِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيْلًا﴾ «قرآن»: سېنىڭ دىلىڭنى مۇستەھكەم قىلىش ئۈچۈن، ئۇنى پارچە-پارچە نازىل قىلدۇق.

فَارِغُ الْفُؤَادِ: غەمسىز، غەم-ئەندىشىدىن خالىي.

فُؤَاقٌ: كېكىرىك.

فِئَامٌ ج فُؤُمٌ: بىر توپ كىشى، بىر جامائە ئادەم.

فِئَةٌ ج فِئَاتٌ وَ فِئُونٌ: گۇرۇھ، تۈركۈم، جامائە، گۇرۇپپا؛ تۈر.

فِئَةُ السَّنَدَاتِ: زايوم بېلىتىنىڭ تۈرى.

﴿كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيْلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيْرَةً بِإِذْنِ اللهِ﴾ «قرآن»: ئاللاھنىڭ ئىرادىسى بىلەن ئاز جامائە كۆپ جامائە ئۈستىدىن غەلىبە قىلىدۇ.

فِئَةُ الْمُوَظَّفِيْنَ: خىزمەتچىلەر، دۆلەت خادىملىرى.

فَأَدَ يَفْأَدُ فَأْدًا الرَّجُلَ: كىشىنىڭ يۈرىكى ئاغرىدى.

فَأَدَ الْخَوْفُ فُلَانًا: پالاننى قورقۇنچ قاق قىلىپ قويدى، يۈرەكزادە قىلىۋەتتى.

«فَأَدَ اللَّحْمَ فِي النَّارِ»: گۆشنى كاۋاپ قىلدى.

فَأَدَ الْخُبْزَ: نان ياقتى، نان پىشۇردى.

فَئِدَ يَفْأَدُ فَأَدًا: يۈرىكى ئاغرىدى، يۈرەك ئاغرىقىغا گىرىپتار بولدى.

فَأَرَ يَفْأَرُ فَأْرًا التُّرَابَ: يەرنى قازدى، كولىدى.

فَأَرَ الشَّيْءَ: نەرسىنى كۆمدى.

فَأْرٌ ج فِئْرَانٌ الواحدة فَأْرَةٌ: چاشقان.

فَأْرُ الْبَيْتِ: ئۆي چاشقىنى.

فَأْرُ الْخَيْلِ: ئاغمىخان.

فَأْرُ الْغَيْطِ: دالا چاشقىنى.

سُمّ الْفَأْرِ: چاشقان ئۆلتۈرۈش دورىسى.

الْفَأْرَةُ الْعَمْيَاءُ: قارىغۇ چاشقان.

فَأْرَةٌ ج فَأْرَاتٌ: چىشى چاشقان؛ رەندە.

فَأَسَ يَفْأَسُ فَأْسًا الْخَشَبَةَ: ئوتۇن ياردى.

فَأْسٌ ج فُؤُوسٌ: پالتا.

فَأْسُ اللِّجَامِ: جۆجەي (يۈگەندىكى).

فَأْفَأَةٌ: كېكەچ.

فَأَقَ يَفْأَقُ فُؤَاقًا: كېكىردى.

فَأْلٌ ج فُؤُولٌ: ياخشى پال، ياخشىلىق ئالامىتى.

فَأْلُ شَرٍّ: يامانلىق ئالامىتى.

«وَيُعْجِبُنِي الْفَأْلُ الصَّالِحُ»: مېنى ياخشى پال ئېلىش قىزىقتۇرىدۇ.

فَأَمَ يَفْأَمُ فَأْمًا مِنَ الْمَاءِ: سۇغا قاندى.

فَأْوٌ: جىرا.

فَبْرَايِر: فېۋرال، مىلادىيە 2- ئاي.

فَتَا يَفْتُو فَتْوًا الرَّجُلَ: مەردلىكتە ئۇنىڭدىن ئېشىپ كەتتى.

فَتَاءٌ: ياشلىق چاغ، ياشلىق.

فُتَاتٌ / فِتَاتٌ: ئۇۋۇلۇپ كەتكەن نەرسە.

فُتَاتُ الْخُبْزِ: نان ئۇۋۇقى.

فَتَاةٌ ج فَتَيَاتٌ وَ فَتَوَاتٌ: ياش قىز، چوكان، دېدەك.

«هَذِهِ الْفَتَاةُ فَاتِنَةٌ حَقًّا»: بۇ قىز ھەقىقەتەنمۇ كىشىنى مەھلىيا قىلىدۇ.

فِتَالَةٌ: توقۇمىچىلىق كەسپى.

عُمَّالُ الفِتَالَةِ: توقۇمىچىلار، فابرىكا ئىشچىلىرى.

فَتَأَ يَفْتَأُ فَتْأً النَّارَ: ئوتنى ئۆچۈرۈۋەتتى.

فَتَأَهُ عَنِ الأَمْرِ: ئۇنى ئىشتىن توختاتتى.

مَافَتِئَ: ئۆز پېتىچە، ئاۋۋالقىدەكلا.

فَتِئَ يَفْتَأُ فَتْأً عَنْهُ: توختىدى، ئۇنىڭدىن ياندى.

مَا فَتِئَ: ئۆز پېتىچە، ئاۋۋالقىدەكلا.

مَا فَتِئَ يَكْتُبُ: ئۇ تېخىچە يازماقتا.

«مَافَتِئَتِ الْفُصْحَي أَهَمَّ دَعَائِمِ الْقَوْمِيَّةِ الْعَرَبِيَّةِ»: ئەرەب ئەدەبىي تىلى ئەرەب مىللىتىنىڭ ھامان ئاساسىي تۈۋرۈكى بولۇپ كەلمەكتە.

فَتَّ يَفُتُّ فَتًّا الشَّيْءَ: نەرسىنى يانجىدى، ئۇۋۇلىدى، سۇندۇردى.

فَتَّ فِي سَاعِدِهِ: ئۇنى ئاجىزلاتتى.

فَتٌّ فَتَّةٌ: شورپىغا چىلانغان نان.

«كَانَ غَدَاؤُنَا فَتًّا وَ لَحْمًا»: بىزنىڭ ئەتىگەنلىك تاماقىمىز شورپىغا چىلانغان نان بىلەن گۆش ئىدى.

فَتَّاحٌ ج فَتَّاحُونَ: ئاچقۇچى، ئىشتال قىلغۇچى؛ باشلىغۇچى.

فَتَّاحُ الْفَأْلِ: رەمچى، پالچى.

الْفَتَّاحُ: بەخت ئاتا قىلغۇچى ئاللاھ.

﴿وَ هُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ﴾ «قرآن»: ئاللاھ ئادىل ھۆكۈم قىلغۇچىدۇر (خالايىقنىڭ ئەھۋالىنى بىلگۈچىدۇر.

فَتَّاشٌ: تەكشۈرگۈچى، تەپتىش قىلغۇچى.

فَتَّاكٌ: ۋەھشىي قانخور، قان ئىچەر.

مَرَضٌ فَتَّاكٌ: جاننى ئالغۇچى ئاغرىق.

فَتَّالٌ: ئارغامچىچى، ئارغامچا تارتقۇچى.

فَتَّانٌ ج فَتَّانِيْنَ: ئازدۇرغۇچى، پىتنىخور؛ سېھىرگەر؛ ھەيران قالدۇرغۇچى.

جَمَالٌ فَتَّانٌ: مەھلىيا قىلغۇچى گۈزەل جامال، مەپتۇن قىلغۇچى.

فَتَّانَا الْقَبْرِ: مۇنكىر ۋە نەكىر.

مَنَاظِرُ طَبِيْعِيَّةٌ فَتَّانَةٌ: كىشىنى مەھلىيا قىلىدىغان تەبىئىي مەنزىرىلەر.

الْفَتَّانُ: شەيتان.

الْفَتَّانَانِ: دىرھەم بىلەن دىنار، ئالتۇن بىلەن كۈمۈش.

فَتَّانَةٌ: سىناق تېشى.

الْآدَابُ الْفَتَّانَةُ: گۈزەل ئەدەبىيات، بەدىئىي ئەدەبىيات.

فَتَّتَ يُفَتِّتُ تَفْتِيتًا الشَّيْءَ: نەرسىنى كۇكۇم-تالقان قىلىۋەتتى.

مَنْظَرٌ يُفَتِّتُ الْأَكْبَادَ: ناھايىتى قايغۇلۇق كۆرۈنۈش.

«فَتَّتَ الْوَرَقَةَ حَتَّى لَا يَطَّلِعَ أَحَدٌ عَلَى مَا كُتِبَ فِيْهَا»: قەغەزگە يېزىلغان نەرسىنى باشقىلار كۆرۈپ قالمىسۇن دەپ پارچە-پارچە قىلىۋەتتى.

فَتَّحَ يُفَتِّحُ تَفْتِيْحًا الْأَبْوَابَ: ئىشىكلەرنى كەڭ ئېچىۋەتتى.

﴿لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ﴾ «قرآن»: ئۇلارغا ئاسماننىڭ دەرۋازىسى ئېچىلمايدۇ.

فَتَّرَ يُفَتِّرُ تَفْتِيْرًا: تىنچىتتى، پەسەيتتى، بېسىقتۇردى.

فَتَّرَ الْمَاءَ: سۇنى ئىللىتتى.

﴿لَايُفَتَّرُ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيْهِ مُبْلِسُونَ﴾ «قرآن»: ئۇلاردىن ئازاب (بىردەممۇ) يېنىكلىتىلمەيدۇ، ئۇلار دوزاختا (ھەرقانداق ياخشىلىقتىن) ئۈمىدسىزلەردۇر.

فَتَّرَهُ: ئۇنى ئاجىزلىتىۋەتتى.

فَتَّرَ الْأَلَمَ: ئاغرىقنى يېنىكلەتتى.

فِتَّرٌ: ئېلېكترلىك يىلانبېلىق.

فَتَّشَ يُفَتِّشُ تَفْتِيْشًا الشَّيْءَ: تەكشۈردى، سۈرۈشتۈردى، كۆزەتتى، تەپتىش قىلدى.

«فَتَّشْتُ عَنِ الْكِتَابِ فَلَمْ أَجِدْهُ»: كىتابىتىن ئىزدەپ

تاپالمىدىم.

«فَتَّشَ الشَّرْطِيّ أَمْتِعَتِي»: ساقچى نەرسىلىرىمنى ئاختۇردى.

فَتَقَ يُفَتِّقُ تَفْتِيقًا الثَّوْبَ: كىيىمنى يىرتىۋەتتى، سۆكتى.

فَتَّقَهُ: ئۇنى پارچىلىۋەتتى، يىرىۋەتتى، ئايرىۋەتتى.

فَتَّنَ يُفَتِّنُ تَفْتِينًا ـــ هُ: قايمۇقتۇردى، ئازدۇردى، قىزىقتۇردى، ھەيران قالدۇردى.

فَتَحَ يَفْتَحُ فَتْحًا الْبَابَ: ئىشىكنى ئاچتى.

فَتَحَ الْقَنَاةَ: قانال چاپتى.

فَتَحَ الْأَزْرَارَ: تۈگمىنى يەشتى.

فَتَحَ الْمُغْلَقَ: سولاقنى ئاچتى، چىگىچنى يەشتى.

﴿وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ﴾ «قرآن»: ئۇلار يۈكلىرىنى ئاچقاندا (ئاشلىق سېتىۋالغان) مال-مۈلۈكلىرىنىڭ ئۆزلىرىگە قايتۇرۇپ بېرىلگەنلىكىنى كۆردى.

فَتَحَ عَلَيْهِ: ئىلھام بەردى، يول كۆرسەتتى، توغرا يولغا باشلىدى.

فَتَحَ الْفَأْلَ: پال سالدى.

فَتَحَ الْمِصْبَاحَ الْكَهْرَبَائِيَّ: ئېلېكتر چىراغىنى ياقتى.

فَتَحَ بَيْنَ الْخَصْمَيْنِ: ئىككى دەۋاگەر ئارىسىدا ھۆكۈم چىقاردى.

﴿رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَ بَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِيْنَ﴾ «قرآن»: پەرۋەردىگارىمىز! بىز بىلەن قەۋمىمىز ئارىسىدا ھەق ھۆكۈم چىقارغىن.

فَتَحَ يَفْتَحُ فَتْحًا وَ فَتَاحَةً اللهُ عَلَيْهِ: ئاللاھ ئۇنىڭغا نۇسرەت ئاتا قىلسۇن.

«فَتَحَ عَمْرُو ابْنُ الْعَاصِ مِصْرَ سَنَةَ عِشْرِيْنَ مِنَ الْهِجْرَةِ»: ئەمىر ئىبن ئاس مىسىرنى ھىجرىيە 20- يىلى ئازاد قىلدى.

فَتَحَتْ صَفْحَةً جَدِيْدَةً: يېڭى سەھىپە ئاچتى.

فَتْحٌ: ئاچماق، يەشمەك؛ ئازاد قىلماق؛ زەبەرلىك ئالامىتى.

فَتْحُ الْبَخْتِ: رەم سالماق.

فَتْحٌ ج فُتُوحٌ: نۇسرەت، غەلىبە، غالىبىيەت.

﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَ الْفَتْحُ﴾ «قرآن»: ئاللاھنىڭ ياردىمى ۋە غەلىبىسى كەلگەن ...

فُتُوحَاتُ الْبِلَادِ: شەھەرلەرنى ئىشغال قىلماق.

فُتُوحَاتٌ عِلْمِيَّةٌ: ئىلمىي نەتىجىلەر.

فُتْحَةٌ ج فُتَحٌ: يوچۇق، تۆشۈك؛ تۈڭلۈك؛ زەپەر.

فُتْحَةُ تَهْوِيَةٍ: شامال ئۆتۈشۈش تۆشۈكى.

فَتَخَ يَفْتَخُ فَتْخًا الشَّيْءَ: ئەگدى، قاتلىدى.

فَتِخَ يَفْتَخُ فَتَخًا الرَّجُلُ: كىشىنىڭ ئۇگلىرى بوشىشىپ كەتتى.

فَتْخَةٌ ج فَتَخٌ وَ فُتُوخٌ: كۆز قويمىغان ئۈزۈك.

فَتَرَ يَفْتُرُ فُتُورًا وَ فِتَارًا: پەسەيدى، يۇمشىدى، تىنچىدى، بېسىقتى.

فَتَرَ عَنِ الْعَمَلِ: ئىشتىن سوۋۇدى، سەل قارىدى.

﴿يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَ النَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ﴾ «قرآن»: ئۇلار كېچە-كۈندۈز تەسبىھ ئېيتىدۇ، بوشاشمايدۇ.

فَتَرَ يَفْتُرُ فَتْرَةً وَ فُتُورًا الْحَرُّ: قىزىقلىق سوۋۇپ كەتتى.

فَتَرَ الْجِسْمُ: بەدەن ئاجىزلىدى.

فَتَرَتْ هِمَّتُهُ: ئىرادىسى بوشاپ كەتتى.

فَتَرَتْ عَاطِفَتُهُ: ھېسسىياتى سۇسلاپ كەتتى.

فَتَرَ يَفْتُرُ فَتْرًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ئۆلچىدى، غېرىچلىدى.

فِتْرٌ ج أَفْتَارٌ: غېرىچ، چارەك.

فَتْرَةٌ ج فَتَرَاتٌ: ئىككى زامان ئارىلىقى؛ ئاجىزلىق؛ ۋاقىت، دەۋر، مەزگىل؛ ھېرىش، چارچاش.

مِنْ غَيْرِ فَتْرَةٍ: ئۈزۈلۈكسىز، توختىماي، بوشاشماي.

﴿يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلَى فَتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ﴾ «قرآن»: پەيغەمبەرلەر ئۈزۈلۈپ قالغان بىر زاماندا

سـلەرگە (شـەرىئەتنى ۋە ئۆتنـىلىك ئەھكاملىرىنى) بايان قىلىپ بېرىدۇ.

«إسْتَقَالَتِ الْحُكُومَةُ وَتَسَلَّمَ أَحَدُ الضُبَّاطِ الْحُكْمَ فَتْرَةً إِنْتِقَالِيَّةً تجرى بَعْدَهَا الْإِنْتِخَابَاتِ»: ھۆكـۈمەت ئـىستىپا بەردى، بىـر قومانـدان ھـاكىمىيەتنى ۋاقىتلىق ئۆتكۈزۈۋالدى، كېيىن سايلام ئۆتكۈزۈلمەكچى.

فَتْرَةُ الْإِنْتِقَالِ: ئۆتكۈنچى دەۋر.

«إسْتَمَرَّ الْإِجْتِمَاعُ فَتْرَةً طَوِيْلَةً»: يىغىن ئۇزۇن مۇددەت داۋاملاشتى.

فَتْرَةُ تَدْرِيْبٍ: چېنىقىش جەريانى.

فَتْرَةُ الرَّخَاءِ: گۈللىنىش مەزگىلى (ئىقتىسادىنىڭ).

فَتْرَةُ الْإِسْتِرَاحَةِ: دەم ئېلىش ۋاقتى.

«مِنَ الصَّعْبِ أَنْ تُتْقِنَ اللُغَةَ الْعَرَبِيَّةَ خِلَالَ فَتْرَةٍ قَصِيْرَةٍ»: قىسقا بىر مەزگىل ئىچىدە ئەرەب تىلىنى پۇختا ئۆگىنىشىمىز قىيىن.

فَتَشَ يَفْتِشُ فَتْشًا الشَّيْءَ: تەكشۈردى، سۈرۈشتۈردى؛ كۆزەتتى، تەپتىش قىلدى.

فَتَغَ يَفْتَغُ فَتْغًا الشَّيْءَ: نەرسىنى دەسسەپ يانجىۋەتتى.

فُتُغْرَافِيَا: فوتو ئاپپارات.

صُورَةٌ فُتُغْرَافِيَّةٌ: فوتو سۈرەت، فوتوگرافىيە.

فَتْغَتَ يُفَتْغِتُ فَتْغَتَةً الشَّيْءَ: نەرسىنى ئۇۋۇتىۋەتتى، ئۇششاق پارچىلىۋەتتى.

فَتْغَتَهُ: سىرداشتى.

فَتَقَ يَفْتُقُ / يَفْتِقُ فَتْقًا الثَّوْبَ: كىيىمنى يىرتتى، سۆكتى.

فَتَقَهُ: ئۆتنى ياردى، پارچىلىدى، ئايرىۋەتتى.

﴿كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا﴾ «قرآن»: ئاسمانلار بىلەن زېمىن بىر-بىرىگە تۇتاش ئىدى، ئۇلارنى ئايرىۋەتتۇق.

«فَتَقَ الثَّوْبَ لِيَخِيْطَهُ مِنْ جَدِيْدٍ»: كىيىمنى قايتىدىن تىكىش ئۈچۈن سۆكتى.

فَتِقَ يَفْتَقُ فَتَقًا الْمَكَانُ: يەر ئۇنۇمدار بولدى.

فَتْقٌ ج فُتُوقٌ: يېرىق، يوچۇق، تۆشۈك.

«رَتَقَ الْخَيَّاطُ الْفَتْقَ»: تىككۈچى چەكنى سۆكتى.

«أُصِيْبَ بِالْفَتْقِ فَأُدْخِلَ الْمُسْتَشْفَى»: چوقـۇق ئاغرىقى بىلەن دوختۇرخانىغا كىرىپ قالدى.

فَتَكَ يَفْتُكُ / يَفْتِكُ فَتْكًا / فَتِكًا وَ فُتُوكًا: ھۇجۇم قىلدى، زەربە بەردى.

فَتَكَ بِفُلَانٍ: پالاننى ھىيلە بىلەن ئۆلتۈردى؛ تۇيۇقسىز زەربە بەردى.

«فَتَكَ الْوَبَاءُ بِالنَّاسِ»: ۋابا كىشىلەرنى قىرىۋەتتى.

«فَتَكَ بِهِمْ فَتْكًا ذَرِيْعًا»: ئۇلارنى تەلتۆكۈس يوقاتتى.

فَتْكٌ: يوشۇرۇن ئۆلتۈرمەك، قاتىللىق قىلماق.

فَتَلَ يَفْتِلُ فَتْلًا الْحَبْلَ: ئارغامچا قاتتى، يىپ ئەشتى.

فَتَلَ الْقُطْنَ: يىپ ئېگىردى.

فَتَلَ لَهُ ذُؤَابَتَهُ: ئىرادىسىدىن قايتۇردى.

فَتَلَ وَجْهَهُ: يۈزىنى ئۆرۈۋالدى.

فَتْلٌ: ئەشمەك، تولغىماق، ئېگىرمەك.

فَتْلَةٌ ج فَتْلٌ وَ فِتَلٌ وَ فَتَلَاتٌ: بىر قېتىم ئەشمەك.

«أَدْخِلْ هَذِهِ الْفَتْلَةَ فِي ثُقْبِ الْإِبْرَةِ»: بۇ يىپنى يىڭنىگە ئۆتكۈزگىن.

فَتَنَ يَفْتِنُ فَتْنًا وَ فُتُونًا الرَّجُلُ: كىشى قايمۇقۇپ قالدى، گاڭگىراپ قالدى، ئازدى.

فَتَنَ لُبَّهُ: ئەقلىنى يوقاتتى.

سَبِيَ عَقْلَهُ: قايمۇقتۇردى، ئازدۇردى، مەپتۇن قىلىۋالدى.

﴿يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ﴾ «قرآن»: ئۇلار ھەر يىلى بىر قېتىم ياكى ئىككى قېتىم سىنىلىدۇ.

«فَتَنَهُ عَنْ رَأْيِهِ»: ئۆزى يولدىن ئازدۇردى.

فُتِنَ الرَّجُلُ: ھوشىنى يوقاتتى، ئەقلىدىن ئازدى، گاڭگىراپ قالدى.

فُتِنَ عَنْ دِينِهِ: دىندىن چىقتى.

فُتِنَ إِلَى النِّسَاءِ: شەھۋانىيلىققا بېرىلدى.

فَتْنٌ: ھالەت، تۈر.

فِتْنَةٌ ج فِتَنٌ: گۇمراھلىق؛ ئىسيان؛ ئازاب؛ شەرمەندىچىلىك؛ كۇفرىلىق، پىتنە-پاسات؛ تەجرىبە، سىناق، ئەرەب يېلىم دەرىخىنىڭ چېچىكى.

﴿وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً﴾ «قۇرئان»: بىز سىلەرنى يامانلىققا مۇپتىلا قىلىش، ياخشىلىق بېرىش ئارقىلىق سىنايمىز.

«إِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ فِتْنَةً وَ فِتْنَةُ أُمَّتِي الْمَالُ» «حديث»: ھەر بىر ئۈممەت ئۈچۈن بىر سىناق بولىدۇ، مېنىڭ ئۈممىتىمنىڭ سىنىلىدىغان نەرسىسى مال-دۇنيادۇر.

«أُخْمِدَتِ الْفِتْنَةُ قَبْلَ اسْتِفْحَالِهَا»: پىتنە-پاسات چوڭىيىپ كېتىشتىن بۇرۇن تىنچلاندۇرۇلدى.

«لَمْ يَكُنْ لِفِتْنَتِهِ بِهَا حُدُودٌ»: ئۇنىڭ ئۇ ئاياللغا بولغان قىزىقىشى چەكسىز ئىدى.

فُتْنَةٌ: ئەرەب يېلىم دەرىخىنىڭ چېچىكى.

فَتَوَ يَفْتُو فَتَاءً وَ فُتُوًّا وَ فُتُوَّةً: يىگىت بولدى.

فُتُوحٌ: باھارنىڭ تۇنجى يامغۇرى.

فُتُوحَاتُ الْبِلَادِ: شەھەرلەرنى ئىشغال قىلماق.

فُتُوحَاتٌ عِلْمِيَّةٌ: ئىلمىي نەتىجىلەر.

فُتُورٌ: ئىلمان، مۆتىدىل؛ بوشاپ كەتمەك، ئاجىزلاپ كەتمەك.

فُتُورُ الْوُدِّ أَوِ الْعَلَاقَاتِ: سوغۇق مۇئامىلە.

فُتُورُ الْهِمَّةِ: ئىرادىسىز، بوشاڭ.

«كَانَ يَعْمَلُ لَيْلَ نَهَارَ بِلَا فُتُورٍ»: ئۇ كېچە-كۈندۈز ئارام ئالماي ئىشلەۋاتقانىدى.

فُتُونٌ: قايمۇقماق، گاڭگىرىماق، ئازماق.

﴿وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا﴾ «قۇرئان»: سېنى تۈرلۈك بالالار بىلەن سىنىدۇق.

فُتُوَّةٌ: مەردلىك، سېخىيلىق، ئادەمگەرچىلىك؛ ياشلىق، يىگىتلىك.

«أَمْضَى أَيَّامَ فُتُوَّتِهِ فِي الْقَرْيَةِ»: ياشلىق كۈنلىرىنى يېزىدا ئۆتكۈزدى.

فَتْوَى ج فَتَاوٍ وَ فَتَاوَى: پەتىۋا (ئالىملارنىڭ شەرىئەت مەسىلىلىرى ئۈستىدىن چىقارغان ھۆكۈمى).

«أَصْدَرَ شَيْخُ الْجَامِعِ الْأَزْهَرِ فَتْوَى حَوْلَ هَذِهِ الْمَسْأَلَةِ»: ئەزھەر ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ باش مۇدىرى بۇ مەسىلە ئۈستىدە پەتىۋا چىقاردى.

دَارُ الْفَتْوَى: مۇپتى ۋە ئۇنىڭ ياردەمچىلىرىنىڭ پەتىۋا چىقىرىش ئورنى.

فَتِيَ يَفْتَى فَتًى وَ فَتَاءً: يىگىت بولدى.

فَتًى ج فِتْيَانٌ وَ فِتْيَةٌ وَ فَتَاةٌ وَ فَتَيَاتٌ: يىگىت، ياش ئادەم؛ غۇلام، بالا خىزمەتچى.

﴿قَالَ لِفَتَاهُ آتِنَا غَدَاءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا﴾ «قۇرئان»: مۇسا ياش خادىمىغا: «ئەتىگەنلىك تاماقىمىزنى ئېلىپ كەلگىن، بۇ سەپىرىمىزدە ھەقىقەتەن چارچاپ كەتتۇق»، دېدى.

«أُنْتُخِبَ رَئِيسًا فَهُوَ لَا يَزَالُ فَتًى»: ئۇ ياش تۇرۇپلا رەئىس بولۇپ سايلاندى.

فَتَى الْأَحْلَامِ: ئاياللار نەزىرىدىكى غايىۋى يىگىت.

فُتْيَا: پەتىۋا.

فَتِيتٌ: پارچە-پۇرات نەرسە، پارچىلانغان.

فَتِيتَةٌ ج فَتَائِتُ: ئۇۋۇلىپ كەتكەن نەرسە.

فَتِيقٌ: يېرىلغان، دەز كەتكەن.

فَتِيقُ الصِّفَاقِ: سىرىقئەتنىڭ يېرتىلىپ كېتىشى.

فَتِيلٌ ج فُتُلٌ وَ أَفْتِلَةٌ: ئېشىلگەن؛ پىلىك.

فَتِيلُ الْمُفَرْقَعَاتِ: پارتلىتىش پىلىكى.

﴿بَلِ اللّٰهُ يُزَكِّى مَنْ يَشَاءُ وَلَايُظْلَمُونَ فَتِيلًا﴾ «قرآن»: ئۇنداق ئەمەس (يەنى، ئۇلارنىڭ دېگىنىدەك ئەمەس)، ئاللاھ خالىغان بەندىسىنى پاك قىلىدۇ، ئۇلارغا قىلچىلىكمۇ زۇلۇم قىلىنمايدۇ.

لَا يُجْدِي فَتِيلًا: ھېچقانداق پايدىسى يوق.

فَتِيلَةٌ ج فَتَائِلُ: پىلىك.

فَتِيٌّ ج فِتَاءٌ وَ أَفْتَاءٌ م فَتِيَّةٌ: ھەر نەرسىنىڭ ياش ۋاقتى.

«لَا يَسْتَطِيعُ الْقِيَامَ بِهَذَا الْعَمَلِ الشَّاقِّ إِلَّا مَنْ كَانَ فَتِيًّا»: بۇ ئېغىر ئىشنىڭ ھۆددىسىدىن پەقەت ياش يىگىتلا چىقالايدۇ.

فَثَأَ يَفْثَأُ فَثْأً وَ فُثُوًّا الْقِدْرَ: قايناۋاتقان قازاننى سۇ قويۇپ توختاتتى.

فَثَأَ الْغَضَبَ: ئاچچىقىنى بېسىۋالدى.

فَثَأَ اللَّبَنَ: سۈت قايىنىدى.

فَثِئَ يَفْثَأُ فَثَأً الرَّجُلُ: غەزىپى بېسىقتى، ئاچچىقى ياندى.

فَثَجَ يَفْثَجُ تَفْثِيجًا: چارچاپ كەتتى، ھېرىپ كەتتى.

فَثَجَ يَفْثَجُ فَثْجًا الشَّيْءَ: كېمەيتىۋەتتى.

فَثَغَ يَفْثَغُ فَثْغًا رَأْسَهُ: بېشىنى يېرىۋەتتى.

فَجَا يَفْجُو فَجْوًا الْبَابَ: ئىشىكنى ئاچتى.

فُجَاءَةً: ئۇشتۇمتۇت، تاسادىپىي، تۇيۇقسىز.

مَوْتُ الْفُجَاءَةِ: تۇيۇقسىز ئۆلۈم.

فُجَائِيٌّ: كۈتۈلمىگەن، ئويلانمىغان، تاسادىپىيلىق.

«كَانَ وُصُولُهُ فُجَائِيًّا»: ئۇ تۇيۇقسىز كېلىپ قالدى.

فُجَاجٌ: تاغ ئارىسىدىكى چوڭ يول؛ تاغ جىلغىسى.

﴿وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ﴾ «قرآن»: ئۇلارنى (سەپەردە) كۆزلىگەن مەقسەتلىرىگە يېتىۋالسۇن، دەپ تاغلاردا كەڭ يوللارنى ياراتتۇق.

فَجَاجَةٌ: توك، خام.

حَرْبُ الْفِجَارِ: قۇرەيش ۋە ئۇنىڭ ئىتتىپاقداشلىرى بىلەن ھاۋازىن ئارىسىدا بولغان ئۇرۇش (شۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېشى يىگىرمىدە ئىدى).

فَجَأَ يَفْجَأُ فَجْأً وَ فَجْأَةً وَ فُجَاءَةً الرَّجُلُ غَيْرَهُ: ئۇنىڭغا ئۇشتۇمتۇت ھۇجۇم قىلدى.

فَجِئَ يَفْجَأُ فَجْأً: ئۇشتۇمتۇت ھۇجۇم قىلدى.

فَجَأَهُ الْمَرَضُ: تۇيۇقسىز كېسەل بولۇپ قالدى.

فُوجِئَ: تاسادىپىي ئۆلۈپ كەتتى.

فُجْأَةٌ: كۈتۈلمىگەن ئىش.

«تَغَيَّرَ الْجَوُّ فُجْأَةً»: ھاۋا ئۇشتۇمتۇت ئۆزگىرىپ قالدى.

فُجْأَةً . فِي الْفَجْأَةِ: ئۇشتۇمتۇت، تۇيۇقسىز، تاسادىپىي.

فَجَّ يَفِجُّ فَجًّا الرَّجُلُ: چوڭ ئاتلاپ ماڭدى.

فَجٌّ ج فِجَاجٌ وَ أَفِجَّةٌ: تاغ ئارىسىدىكى چوڭ يول؛ تاغ جىلغىسى.

مِنْ فَجٍّ عَمِيقٍ: ھەممە يەردىن، بۇلۇڭ-پۇچقاقتىن.

مِنْ كُلِّ فَجٍّ وَصَوْبٍ: تەرەپ-تەرەپتىن.

مِنْ جَمِيعِ فِجَاجِ الْأَرْضِ: دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن.

﴿وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ﴾ «قرآن»: ئۇلار پىيادە ۋە ئورۇق تۆگىلەرگە مىنىپ كېلىدۇ، ئورۇق تۆگىلەر يىراق يوللارنى بېسىپ كېلىدۇ.

فِجٌّ . فِجَّةٌ: توك، خام.

فَاكِهَةٌ فِجَّةٌ: توك مېۋە.

«لَاتَأْكُلِ الْفَوَاكِهَ فِجَّةً وَ لَا الطَّعَامَ حَارًّا»: خام مېۋىنى ۋە بەك ئىسسىق تاماقنى يېمە.

فَجَجٌ: قەدەم ئارىلىقى كەڭ بولماق.

فَجَّرَ يُفَجِّرُ تَفْجِيرًا الْمَاءَ: سۇ قويدى، سۇ ئۇتتى.

﴿أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْأَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا﴾ «قرآن»: ياكى سېنىڭ

خورملىنىق، تالالىق ۋە ئوتتۇرىسىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان بىر بېغىڭ بولسۇن.

فَجَّرَ الْقَذِيْفَةَ: بومبىنى پارتلاتتى.

فَجَّعَ يُفَجِّعُ تَفْجِيْعًا: قايغۇ-ھەسرەتتە، ئېچىندۇردى، بىئارام قىلدى.

فَجَّى يُفَجِّي تَفْجِيَةً الشَّيْءَ: نەرسىنى ئېچىۋەتتى.

فَجَرَ يَفْجُرُ فَجْرًا الْمَاءَ: سۇ تۆكتى، سۇ قۇيدى.

فَجَرَ الْقَنَاةَ: قانال چاپتى.

﴿وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا﴾ ‹قرآن›: ئۇلار ئېيتتى: «تاكى سەن بىزگە يەر ئاستىدىن بىر بۇلاقنى ئېتىلدۇرۇپ چىقارغۇچە، ساڭا ھەرگىز ئىشەنمەيمىز».

فَجَرَ يَفْجُرُ فَجْرًا وَ فُجُورًا الْمَعَاصِي: گۇناھ قىلدى، كەيپ-ساپا قىلدى.

فَجَرَ فِي يَمِيْنِهِ: يالغان قەسەم قىلدى.

فَجَرَ بِامْرَأَةٍ: زىنا قىلدى، بۇزۇقچىلىق قىلدى.

﴿بَلْ يُرِيْدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ﴾ ‹قرآن›: بەلكى ئىنسان كەلگۈسى ھاياتىدا گۇناھدا ئەزۋەيلىمەكچى بولىدۇ.

فَجْرٌ: تاڭ سەھەر، سەھەر ۋاقتى؛ گۇناھ ئۆتكۈزمەك، يولدىن چىقماق.

«إِنَّهُ يَسْتَيْقِظُ فَجْرَ كُلِّ يَوْمٍ»: ئۇ ھەر كۈنى تاڭ يورۇغاندا ئويغىنىدۇ.

﴿سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ﴾ ‹قرآن›: شۇ كېچە تاڭ يورۇغانغا قەدەر پۈتۈنلەي تىنچ-ئامانلىقتىن ئىبارەتتۇر.

صَلَاةُ الْفَجْرِ: بامدات ناماز.

الْفَجْرُ الْمُسْتَطِيْرُ: سۇبھى سادىق.

الْفَجْرُ الْمُسْتَطِيْلُ: سۇبھى كازىب.

فَجَسَ يَفْجُسُ فَجْسًا: ھاكاۋۇرلۇق قىلدى، يامان ئىشنى پەيدا قىلدى.

فَجَسَ فُلَانًا: پالانىنى بويسۇندۇردى.

فَجَعَ يَفْجَعُ فَجْعًا غَيْرَهُ: قايغۇ-ھەسرەتكە قويدى، ئېچىندۇردى؛ بىئارام قىلدى، ئازابلىدى.

«**فَجَعَهُ مَوْتُ صَدِيْقِهِ**»: دوستىنىڭ ئۆلۈمى ئۇنى ئېچىندۇردى.

فَجْفَاجٌ: بوچى، ئالدامچى.

فَجْفَجَ يُفَجْفِجُ فَجْفَجَةً: پو ئاتتى، لاپ ئۇردى.

فَجِلَ يَفْجَلُ فَجَلًا الشَّيْءُ: بوشاپ كەتتى، ئۆزىنى قويۇۋەتتى.

فُجْلٌ: تۇرۇپ.

فَجَمَ يَفْجِمُ فَجْمًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سۇندۇرۇۋەتتى.

فَجْوَاءُ: يېرىق، چاك، مەيدان، بوشلۇق يەر.

فَجْوَةٌ ج فَجَوَاتٌ وَ فِجَاءٌ: يوچۇق، ئاراچ، يېرىق.

﴿وَإِذَا غَرَبَتْ تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ﴾ ‹قرآن›: كۈن پاتقان چاغدا، ئۇلارنىڭ غارنىڭ شىمال تەرىپىگە ئۆتۈپ كەتكەنلىكىنى كۆرىسەن. (يەنى، غارنىڭ ئىشىكى شىمال تەرەپتە بولغانلىقتىن كۈننىڭ نۇرى غارنىڭ ئىككى تەرىپىگە چۈشۈپ تۇرىدۇ، ئاللاھ ئۇلارنى ھۆرمەتلىگەنلىكتىن كۈن چىققاندىمۇ، كۈن پاتقاندىمۇ ئۇنىڭ نۇرى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چۈشمەيدۇ). ئۇلار بولسا، غارنىڭ (ئوتتۇرىسىدىكى) بوشلۇقتىدۇر.

«**بَيْنَ مَوْقِفِنَا وَ مَوْقِفِهِمْ فَجْوَةٌ وَاسِعَةٌ**»: بىز بىلەن ئۇلارنىڭ مەيدانىنىڭ ئوتتۇرىسىدا چوڭ يوچۇق بار.

فُجُورٌ: گۇناھ قىلماق، يولدىن چىقماق؛ يامان ئىش.

إِنْغَمَسَ فِي الْفُجُورِ: گۇناھقا چۆمۈپ كەتتى.

﴿فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَ تَقْوَاهَا﴾ ‹قرآن›: ئۇنىڭ ياخشى-يامانلىقىنى بىلدۈرگەن...

فَجُوعٌ: كىشىنى ئازابلىغۇچى، دەرد-ئەلەمگە

سالغۇچى، رەنجىتكۈچى.

فَجِيعَةٌ ج فَجَائِعُ: پاجىئە، تراگېدىيە.

فَحَا يَفْحُو فَحْوًا بِكَلَامِهِ كَذَا: ئىشارەت بىلەن سۆزلىدى.

فَحًا (الفَحَا) ج أَفْحَاءُ: ئۇرۇق، دان.

فَحَاشَةٌ: ئەخلاقسىزلىق، نومۇسسىزلىق، ئۇياتسىزلىق، پەسكەشلىك.

فَحَثَ يَفْحَثُ فَحْثًا عَنْهُ: ئىزدىدى، ئاختۇردى.

فَحَجَ يَفْحَجُ فَحْجًا الرَّجُلُ: ھاكاۋۇرلۇق قىلدى.

فَحِجَ يَفْحَجُ فَحَجًا وَ فَحْجَةً فِي مِشْيَتِهِ: پۇتنىڭ ئۇچىدا دەسسەپ ماڭدى.

فَحَّ يَفِحُّ فَحِيحًا النَّائِمُ: پۇشۇلداپ ئۇخلىدى.

فَحَّ يَفِحُّ فَحًّا وَ فَحِيحًا الأَفْعَى: يىلان كۇشۇلدىدى.

فَحَّارٌ: چوپۇن لىچىنكىسى.

فَحَّاشٌ: بۇزۇق، ئازغۇن.

فَحَّامٌ ج فَحَّامُونَ: كۆمۈر سودىگىرى، كۆمۈرچىلىك بىلەن مەشغۇل بولغۇچى؛ ئوت قالىغۇچى، پار قازان ئىشچىسى.

فَحَّامَةٌ ج فَحَّامَاتٌ: كۆمۈر توشۇغۇچى پاراخوت.

فَحَّجَ يُفَحِّجُ تَفْحِيجًا فِي مَشْيِهِ: پۇتنىڭ ئۇچىدا دەسسەپ ماڭدى.

فَحَّشَ يُفَحِّشُ تَفْحِيشًا بِهِ: ئۇنى ئەيىبلىدى، مالامەت قىلدى.

فَحَّصَ يُفَحِّصُ تَفْحِيصًا عَنْهُ: ئۇنى يىراقلاشتۇرۇۋەتتى.

فَحَّمَ يُفَحِّمُ تَفْحِيمًا الشَّيْءَ: نەرسىنى قارايتتى.

فَحَّمَ الْخَشَبَ: ياغاچنى كۆمۈرگە ئايلاندۇردى.

فَحَرَ يَفْحَرُ فَحْرًا: كولىدى، ئويدى، نەقىش قىلدى.

فَحُشَ يَفْحُشُ فُحْشًا وَ فَحَاشَةً الأَمْرُ: ناھايىتى سەت ئىش بولدى؛ ھەددىدىن ئاشتى.

فَحُشَتِ الْمَرْأَةُ: ئايال زىنا قىلدى.

«فَحُشَ ظُلْمُهُ فَثَارَ النَّاسُ عَلَيْهِ»: ئۇنىڭ زۇلمى ھەددىدىن ئېشىۋىدى، كىشىلەر ئۇنىڭغا قارشى قوزغالدى.

فُحْشٌ: ناسىزا گەپ، ناشايان ئىش؛ ئەدەپسىزلىك؛ گۇناھ.

«مَا كَانَ الْفُحْشُ فِي شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ وَمَا كَانَ الْحَيَاءُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ» ‹حديث›: بىھايالىق كىشىنى سەت كۆرسىتىدۇ، نومۇسچانلىق كىشىگە ھۆسن قوشىدۇ.

فَحْشَاءُ: پاھىشە، زىنا؛ قەبىھ ئىش، نومۇسلۇق ئىش؛ گۇناھ.

﴿الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ﴾ ‹قرآن›: شەيتان سىلەرنى پېقىرلىقتىن قورقۇتىدۇ، يامان ئىشلارغا بۇيرۇيدۇ.

فَحَصَ يَفْحَصُ فَحْصًا: تەكشۈردى، قاراپ چىقتى، كۆزدىن كەچۈردى.

فَحَصَ الْبَوْلَ: سۈيدۈكنى تەكشۈردى.

فَحَصَ الْمُعَلِّمُ التَّلَامِيذَ: ئوقۇتقۇچى ئوقۇغۇچىلارنى سىناپ كۆردى.

فَحَصَ الشَّيْءَ: نەرسىنى ئىنچىكە تەكشۈردى.

فَحَصَ السَّيَّارَةَ: ئاپتوموبىلنى تەكشۈردى.

فَحْصٌ: تەكشۈرمەك، تەجرىبە قىلماق، تەتقىق قىلماق.

مَكْتَبُ الْفَحْصِ: تەجرىبە بۆلۈمى.

فَحْلٌ ج فُحُولٌ: ھايۋانىنىڭ ئەركىكى؛ كۆزگە كۆرۈنگەن، مەشھۇر.

شَاعِرٌ فَحْلٌ: ئاتاقلىق شائىر.

فُحُولُ الْعُلَمَاءِ: ئاتاقلىق ئۆلىمالار.

فَحْلَةٌ: جاسارەتلىك ئايال.

فَحَمَ يَفْحَمُ فَحْمًا: جاۋاب بېرەلمەي تۇرۇپ قالدى.

فَحِمَ يَفْحَمُ فَحْمًا وَ فُحُومًا وَ فُحَامًا الصَّبِيُّ: كىچىك بالا قاتتىق يىغلاپ ئاۋازى بوغۇلۇپ قالدى.

فَحِمَ يَفْحَمُ فُحُومًا الْبِئْرُ: قۇدۇقنىڭ سۈيى توختاپ

قالدى.

فَحَمَ يَفْحَمُ فُحُومًا وَفُحُومَةً الشَّيْءُ: نەرسە قارىيىپ قالدى.

«ضَاقَ نَفْسُهُ وَ فَحَمَ وَ جْهُهُ»: نەپسى سىقىلىپ يۈزى قارىداپ كەتتى.

فَحْمٌ: كۆمۈر.

فَحْمٌ نَبَاتِيٌّ: ياغاچكۆمۈر.

فَحْمٌ مَعْدَنِيٌّ: تاشكۆمۈر.

فَحْمٌ عُضْوِيٌّ: ئۇگلېرود، كاربون.

«لِلْفَحْمِ فَوَائِدُ كَثِيرَةٌ فَضْلًا عَنْ اسْتِخْدَامِهِ وَقُودًا»: كۆمۈرنى يېقىلغۇ قىلىنىشتىن باشقا، يەنە نۇرغۇن جايلاردا ئىشلىتىلىدۇ.

فَحْمُ رُجُوعٍ: كۆمۈر كۈلى.

قَلَمُ فَحْمٍ: كۆمۈر قەلەم، راشكول (رەسىم سىزىدىغان).

مَنَاجِمُ الْفَحْمِ: كۆمۈر كېنى.

فَحْمَةٌ ج فَحَمَاتٌ وَ فِحَامٌ وَ فُحُومٌ: بىر پارچە كۆمۈر.

فَحْمَةُ اللَّيْلِ: كېچىنىڭ قاراڭغۇلۇقى، تۈن قاراڭغۇسى.

فَحْمِيٌّ: كۆمۈردەك، قاپقارا؛ كاربونلۇق.

الْحُمَّى الْفَحْمِيَّةُ. جَمْرَةٌ فَحْمِيَّةٌ: كۆيدۈرگە كېسىلى.

فَحْوَاءُ: مەنە، مەزمۇن؛ مەقسەت.

فُحُولَةٌ: ھەيۋەتلىك، ھەشەمەتلىك، ئەركەكلىك.

فُحُومَاتٌ: ھەر خىل دەرىجىلىك كۆمۈرلەر.

فَحْوَى ج فَحَاوٍ وَ فَحَاوَى: مەنە، مەزمۇن؛ مەقسەت.

فَحْوَى الرِّسَالَةِ: خەتنىڭ مەزمۇنى.

فَحْوَى الْقَوْلِ: خۇلاسە كالام، گەپنىڭ پوسكاللىسى.

فَحٌّ ج أَفْحَاءٌ: ئۇرۇق، دان.

فَحِيحٌ: يىلاننىڭ كۇشۇلدىغان ئاۋازى.

«لَهُ صَوْتٌ يُشْبِهُ الْفَحِيحَ»: ئۇنىڭ ئاۋازى يىلاننىڭ كۇشۇلدىشىغا ئوخشايدۇ.

فَحِيمٌ: قاپقارا، تۇم قارا.

فَخَامَةٌ: ئۇلۇغلۇق، چوڭلۇق، كاتتىلىق.

فَخَامَةُ رَئِيسِ الْجُمْهُورِيَّةِ: رەئىس جانابلىرى.

فَخَتَ يَفْخَتُ فَخْتًا الرَّجُلُ: يالغان ئېيتتى؛ غادىيىپ ماڭدى.

فَخَتَ الشَّيْءَ: نەرسىنى كەستى، ئۈزدى، تەشتى.

فَخَتَ الْإِنَاءَ: قاچىنى ئاچتى.

فَخَتَ السَّقْفَ: تورۇسنى تەشتى، تۈڭلۈك ئاچتى.

«فَخَتَتِ الْقَذِيفَةُ السَّقْفَ»: بومبا تورۇسنى ئېچىۋەتتى.

فَخَتَتِ الْفَاخِتَةُ: پاختەك سايرىدى، گۈكۈكلىدى.

فَخَّ يَفِخُّ فَخًّا وَ فَخِيخًا النَّائِمُ: خورەك تارتتى.

فَخَّتِ الْحَيَّةُ: يىلان كۇشۇلدىدى.

فَخَّتِ الرَّائِحَةُ: خۇش پۇراق تارقالدى.

فَخٌّ ج فُخُوخٌ وَ فِخَاخٌ: قىسماق، قاپقان، تۇزاق.

وَقَعَ فِي فَخٍّ: تورغا چۈشتى.

فَخَّارٌ: ساپال، ساپال بۇيۇملار.

صِنَاعَةُ الْفَخَّارِ: ساپالچىلىق سانائىتى.

﴿خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ﴾ «قرآن»: ئاللاھ ئىنساننى (يەنى، ئاتائلار ئادەمنى) (چەكسە جاراڭلايدىغان) ساپالدەك قۇرۇق لايدىن ياراتتى.

«أَفْضَلُ الْأَوَانِي الْمَصْنُوعَةَ مِنَ الْفَخَّارِ عَلَى الْأَوَانِي الْمَعْدَنِيَّةِ»: ساپال قاچىلارنى مېتال قاچىلاردىن ئارتۇق كۆرىمەن.

فَخَّارِيٌّ ج فَخَّارِيُّونَ: ساپالچى، كۇلالچى.

أَوَانٍ فَخَّارِيَّةٌ: ساپال قاچا ـ قۇچىلار.

فَخَّةٌ: ياسكىنا ئايال.

فَخَّخَ يُفَخِّخُ تَفْخِيخًا الْمَكَانَ: جايغا پارتلاتقۇچنى ئورناتتى.

فَخَّمَ يُفَخِّمُ تَفْخِيمًا: ئۇلۇغلىدى، قەدىرلىدى.

فَخَّمَ الْحُرُوفَ: كۆپتۈرۈپ سۆزلىدى.

فِخِّيرٌ: تەكەببۇر، مەنمەنچى.

فَخَذَ يَفْخِذُ فَخْذًا فُلَانًا: پالاننىڭ يوتىسىنى سۇندۇرۇۋەتتى.

فَخْذٌ . فَخِذٌ ج أَفْخَاذٌ: يوتا، سان.

عَظْمُ الْفَخْذِ: يوتا سۆڭىكى.

فَخْذُ لَحْمٍ: سان گۆشى.

فَخْذٌ ج أَفْخَاذٌ: ئايماق.

فَخْذِيٌّ: يوتىنىڭ، ساننىڭ، ساغرىلىق.

فَخَرَ يَفْخَرُ فَخْرًا وَ فَخَرًا وَ فَخَارًا وَ فَخَارَةً الرَّجُلُ: پەخرىي قىلدى، مەگسىندى، ماختاندى.

«فَخَرَ بِمَرْكَزِهِ وَ مَرْكَزِ عَائِلَتِهِ»: ئۆزىنىڭ ۋە ئائىلىسىنىڭ ئورنى بىلەن پەخىرلەندى.

فَخِرَ يَفْخَرُ فَخَرًا الرَّجُلُ: تەكەببۇرلۇق قىلدى، چوڭچىلىق قىلدى.

«إِنَّ اللهَ أَوْحَى إِلَيَّ أَنْ تَوَاضَعُوا حَتَّى لَايَفْخَرْ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ وَلَايَبْغِي أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ» ‹حديث›: ئاللاھ ماڭا سىلەرنىڭ كەمتەر بولۇپ بىر-بىرىڭلارغا پەخىر قىلماسلىقنى ۋە بىر-بىرىڭلارغا زۇلۇم قىلماسلىقنى ۋەھيى قىلدى.

فَخْرٌ . فَخْرَةٌ: پەخرىي، شەرەپ.

إِكْلِيلُ الْفَخْرِ: شەرەپ تاجى.

«لَيْسَ هُنَاكَ مَدْعَاةٌ لِلْفَخْرِ»: بۇ يەردە پەخرىي قىلىشنىڭ ئورنى يوق.

فَخْرِيٌّ: نام، ئابرۇي، پەخىر.

رَئِيسٌ فَخْرِيٌّ: پەخرىي رەئىس.

عُضْوٌ فَخْرِيٌّ: پەخرىي ئەزا.

فَخْفَخَ يُفَخْفِخُ فَخْفَخَةً: پەخرىي قىلدى، كۆرەڭلىدى، ماختانچاقلىق قىلدى.

فَخْفَخَةٌ: ماختانچاقلىق قىلماق، چوڭچىلىق قىلماق.

عَاشَ عِيشَةً فَخْفَخَةً: ھەشەمەتچىلىك بىلەن تۇرمۇش كەچۈردى.

فَخُمَ يَفْخُمُ فَخَامَةً: ئۇلۇغۋار بولدى، قەدىرلىك بولدى، ھەيۋەتلىك بولدى.

«كُنْتُ أَرَى هَذَا الْبِنَاءَ حَقِيرًا فَلَمَّا حَدَّثْتَنِي عَنْ تَارِيخِهِ فَخُمَ فِي عَيْنِي»: مەن بۇ بىنانى تۆۋەن كۆرەتتىم، سەن ئۇنىڭ تارىخىنى سۆزلەپ بەرگەندىن كېيىن كۆزۈمگە چوڭ كۆرۈنىدىغان بولدى.

فَخْمٌ ج فِخَامٌ: قەدىرلىك، ھەشەمەتچىلىك.

قَصْرٌ فَخْمٌ: ھەيۋەتلىك بىنا.

فَخُورٌ ج فُخُورُونَ: تەكەببۇر، مەنمەنچى.

﴿إِنَّ اللهَ لَايُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ﴾ ‹قرآن›: ئاللاھ ھەقىقەتەن ھاكاۋۇر، ئۆزىنى چوڭ تۇتقۇچىلارنى دوست تۇتمايدۇ.

«إِنِّي فَخُورٌ بِكُمْ وَبِمَا قَدَّمْتُمْ لِبَلَدِكُمْ»: مەن سىلەر بىلەن ۋە سىلەرنىڭ يۇرتۇڭلارغا كۆرسەتكەن تۆھپەڭلار بىلەن پەخىرلىنىمەن.

فَخِيمٌ: قەدىرلىك، سەلتەنەتلىك.

فِدَاءٌ: فىدىيە، تۆلەم، بەدەل تۆلەش يولى بىلەن سېتىۋېلىش.

﴿فَإِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً حَتَّى تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا﴾ ‹قرآن›: ئاندىن ئۇلارنى ئېھسان قىلىش يۈزىسىدىن قويۇپ بېرىڭلار، ياكى فىدىيە ئېلىپ قويۇپ بېرىڭلار.

مَاتَ فِدَاءً لِوَطَنِهِ: ۋەتىنى ئۈچۈن قۇربان بولدى.

فِدَائِيٌّ ج فِدَائِيُّونَ: پىدائىي، پىدائىي ئەسكەر، زەربىدار ئەسكەر، پارتىزان.

«دَمَّرَ الْفِدَائِيُّونَ سَيَّارَةً عَسْكَرِيَّةً لِلْعَدُوِّ»: پىدائىيلار دۈشمەننىڭ ماشىنىسىنى پاچاقلاپ تاشلىدى.

فَدَاحَةٌ: ھەددىدىن ئارتۇق.

فِدَامٌ / فَدَامٌ ج فُدُمٌ: سۈزگۈچ.

فَدَانٌ ج فُدُنٌ وَ أَفْدِنَة وَ فَدَادِينُ: بىر قوش كالا.

فَدَحَ يَفْدَحُ فَدْحًا ـ هُ الْأَمْرُ: ئىش ئۇنى

چارچىتتۇۋەتتى.

فَدَحَهُ الدَّيْنُ: ئۇنى قەرز بېسىۋالدى.

فَدَخَ يَفْدَخُ فَدْخًا الشَّيْءَ: سۇندۇردى، ئۇشتىدى.

فَدَخَ الْعُودَ: ياغاچنى ياردى.

فَدَّ يَفِدّ فَدًّا وَ فَدِيْدًا الطَّائِرُ: قۇش قانات قاقتى، قۇش ئاۋازلىق سايرىدى.

فَدَّ الرَّجُلُ: كىشى يۈگۈردى، قاچتى.

فَدَّادٌ ج فَدَّادُونَ: ۋارقىرىغۇچى، چاقىرغۇچى، ھاكاۋۇر.

فَدَّادَةٌ: ياقا؛ توخۇ يۈرەك.

فَدَّامٌ. فَدَّامَةٌ: سۆزگۈچ.

فَدَّانٌ ج فَدَادِيْنُ: مىسىر ئۆلچەم بىرلىكى بولۇپ، بىر پەددان 42 ئارغا ياكى 24 قىراتقا تەڭ، ياكى 4200 كۋادرات مېتىر تېرىلغۇ يەر مىقدارى؛ ساپان، سوقا.

فَدَّانُ أَرْضٍ: بىر قوشلۇق يەر.

فَدَّرَ يُفَدِّرُ تَفْدِيْرًا الْحِجَارَةَ: تاشنى چوقۇدى.

فَدَّنَ يُفَدِّنُ تَفْدِيْنًا الْبِنَاءَ: بىنانى ئېگىزلەتتى.

فَدَّنَ الْإِبِلَ: تۆگىنى سەمرىتتى.

فَدَّنَ الثَّوْبَ: رەختنى قىزىلغا بويىدى.

فَدَّومٌ: سۆزگۈچ.

فَدَّى يُفَدِّي تَفْدِيَةً فُلَانًا: ساڭا جېنىم پىدا، دېدى.

فَدَرَ يَفْدِرُ فَدْرًا وَ فُدُورًا اللَّحْمُ: گۆش سوۋۇپ قالدى.

فَدِرَ يَفْدَرُ فَدَرًا: ئەخمەق بولدى، دۆتلەشتى.

فُدْسٌ ج فِدَسَةٌ: ئۆمۈچۈك.

فَدَشَ يَفْدُشُ فَدْشًا رَأْسَهُ: ئۇنىڭ بېشىنى يېرىۋەتتى.

فَدَعَ يَفْدَعُ فَدْعًا ـــهُ: ئۇنى ياردى، ئۇنى ئازراق يېرىۋەتتى.

فَدِعَ يَفْدَعُ فَدَعًا: بېغىش ئېگىلىپ قالدى.

فَدَعٌ: بوغۇم ياللۇغى، ئۆگە ياللۇغى.

فَدَغَ يَفْدَغُ فَدْغًا: چاقتى.

فَدَغَتِ الْعَصَا رَأْسَهُ: تاياق ئۇنىڭ بېشىنى يېرىۋەتتى.

فَدْفَدَ يُفَدْفِدُ فَدْفَدَةً: تووۋلىدى، ۋاقىرىدى.

فَدْفَدٌ ج فَدَافِدُ: چۆل، جەزىرە، دالا.

«كَانَ هَذِهِ الْمَزَارِعُ الْخَضْرَاءُ قَبْلَ بِنَاءِ السَّدِّ فَدْفَدًا قَاحِلًا»: بۇ ياپيېشىل زىرائەتلىك توغان ياسىلىشتىن بۇرۇن جاڭگال ئىدى.

فَدَمَ يَفْدِمُ فَدْمًا عَلَى الْإِبْرِيْقِ: چۆگۈننىڭ ئۇستىگە سۆزگۈچ قويدى.

فَدُمَ يَفْدُمُ فَدَامَةً وَ فُدُومَةً: دۆتلۈك قىلدى، ھاماقەتلىك قىلدى؛ سەمرىپ كەتتى.

فَدَنَ يَفْدُنُ فَدْنًا الثَّوْبَ: رەختنى قىزىلغا بويىدى.

فَدَنَ الثَّوْرَيْنِ: يەر ئاغدۇرۇش ئۈچۈن ئىككى ئۆكۈزنى جۈپلىدى، قوشقا قاتتى.

فَدْنٌ ج أَفْدَانٌ: قىزىل بوياق؛ ئېگىز بىنا.

فَدَى يَفْدِي فِدًى / فَدًى وَ فِدَاءً غَيْرَهُ: ھەق تۆلەپ قايتۇرۇۋالدى.

فَدَى فُلَانًا بِحَيَاتِهِ: ساڭا جېنىمنى پىدا قىلدىم، دېدى.

﴿وَفَدَيْنَاهُ بِذِبْحٍ عَظِيْمٍ﴾ ‹قرآن›: بىز ئۇنىڭ ئورنىغا چوڭ بىر قۇربانلىقنى (يەنى، جەننەتتىن چىققان قوچقارنى) بەردۇق.

فِدًى: فىدىيە، تۆلەم، (بەدەل تۆلەش يولى بىلەن سېتىۋېلىش)، قۇتقۇزۇش؛ قۇربانلىق قىلىش.

كَبْشُ الْفِدَى: قۇربانلىق قوي.

فِدْيَةٌ ج فِدًي: تۆلەم، فىدىيە (ئەسىرنى ياكى باشقىلارنى قويۇپ بېرىش بەدىلىگە ئېلىنىدىغان مال).

﴿وَعَلَى الَّذِيْنَ يُطِيْقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِيْنٍ﴾ ‹قرآن›: روزىنى (قېرىلىق ياكى ئاجىزلىق تۈپەيلىدىن مۇشەققەت بىلەن) ئاران تۇتىدىغان كىشىلەر تۇتمىسا، (كۈنلۈكى ئۈچۈن) بىر مىسكىن تويغۇدەك تاماق فىدىيە بېرىشى لازىم.

«طَالَبَ مُخْتَطِفُوهُ بِفِدْيَةٍ كَبِيرَةٍ لإِطْلاَقِ سَرَاحِهِ»: تۇتقۇن قىلغۇچىلار ئۇنى قويۇۋېتىش ئۈچۈن زور تۆلەم بېرىشنى تەلەپ قىلدى.

فَذَّ يَفُذُّ فَذًّا فُلاَنًا: ھەيدەپ چىقاردى، سۈرگۈن قىلىۋەتتى.

فَذَّ عَنْ أَصْحَابِهِ: ھەمراھلىرىدىن ئايرىلىپ يالغۇز قالدى.

فَذٌّ ج أَفْذَاذٌ وَ فُذُوذٌ: بىردىنبىر، يەككە، يەككە-يېگانە، يالغۇز، تەنھا؛ مىسلىسىز، ئىمتىيازلىق.

هُوَ فَذٌّ فِي عِلْمِهِ: ئۇ بىلىمدە يېگانىدۇر.

«صَلاَةُ الْجَمَاعَةِ أَفْضَلُ مِنْ صَلاَةِ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَ عِشْرِينَ دَرَجَةً» ‹حديث›: جامائەت بىلەن ئوقۇلغان ناماز يالغۇز ئوقۇلغان نامازدىن 25 ھەسسە ئارتۇقتۇر.

رِجَالٌ أَفْذَاذٌ: مەشھۇر ئەربابلار.

فَذْلَكَ يُفَذْلِكُ فَذْلَكَةً الْحِسَابَ: ھېسابىنى بوغدى.

فَذْلَكَةٌ ج فَذَالِكُ: مەزمۇن، خۇلاسە؛ چىقىم تالونى.

فَرَاءٌ: ياۋا ئېشەك، قۇلان.

فُرَاتٌ: تاتلىق، شېرىن.

مَاءٌ فُرَاتٌ: تاتلىق سۇ.

نَهْرُ الْفُرَاتِ: فۇرات دەرياسى.

﴿وَأَسْقَيْنَاكُمْ مَاءً فُرَاتًا﴾ ‹قرآن›: سىلەرنى تاتلىق سۇ بىلەن سۇغاردۇق.

الْفُرَاتَانِ: فۇرات دەرياسى بىلەن دىجلە دەرياسى.

فُرَادَى: تاق؛ تەنھا؛ بىردىنبىر، بىر-بىرلەپ.

﴿قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَثْنَى وَفُرَادَى﴾ ‹قرآن›: ئېيتقىنكى، «مەن سىلەرگە بىر ئىشنى تەۋسىيە قىلىمەن، سىلەر خۇدالىق ئۈچۈن ئىككىدىن، يا بىردىن تۇرۇڭلار...».

فِرَارٌ: قاچماق، قېچىپ كەتمەك.

لاَذَ بِالْفِرَارِ: قېچىپ كەتتى.

﴿قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ﴾ ‹قرآن›: ئېيتقىنكى، «ئەگەر سىلەر ئۆلۈمدىن يا ئۆلتۈرۈلۈشتىن قاچساڭلار، قېچىشىڭلار سىلەرگە ھېچقانداق پايدىسى يوق».

فُرَارٌ: قوزا، ئوغلاق.

فَرَاسَةٌ: چەۋەندازلىق.

فِرَاسَةٌ: پاراسەت، ماھارەت، سەنئەت؛ بايقاش ئىقتىدارى.

فِرَاشٌ ج فُرُشٌ وَ أَفْرِشَةٌ: تۆشەك، كۆرپە.

فِرَاشُ الْمَرَضِ: كېسەل كارىۋىتى.

قَرْحَةُ الْفِرَاشِ: ياتاق يارىسى، كۆرپە يارىسى.

﴿مُتَّكِئِينَ عَلَى فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ﴾ ‹قرآن›: ئۇلار ئەستەرلىرى قېلىن تاۋاردىن بولغان تۆشەكلەرگە يۆلىنىدۇ.

«أَمْلَى وَصِيَّتَهُ وَهُوَ عَلَى فِرَاشِ الْمَوْتِ»: ئۆلۈم كېسىلىدە ۋەسىيەتنامە يازدى.

فَرَاشَةٌ ج فَرَاشٌ: پەرۋانە؛ يەڭگىلتەك ئادەم، شاللاق ئادەم.

﴿يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ﴾ ‹قرآن›: شۇ كۈندە ئىنسانلار تارىلىپ كەتكەن پەرۋانىدەك بولۇپ كېتىدۇ.

فَرَاغٌ ج فَرَاغَاتٌ: بوشلۇق، خالىي، بوش.

«لِعَامِ فَرَاغِ الشُّغْلِ أَنْشَدَ صَالِحُ   لَقَدْ تَمَّ بَيْتُ الرَّبِّ أَجْزَلَ بُنْيَانِ»: كەمىنە سالىھ (داموللا ھاجىم) ئاللاھنىڭ بەھەيۋەت ئۆيىنىڭ قۇرۇلۇشى تاماملانغانلىق مۇناسىۋىتى بىلەن (بۇ مىسرادىن ئەبجەد ھېسابى بىلەن مەسجىدنىڭ پۈتكەنلىكى تارىخىنى چىقىرىپ) شېئىر يازدى.

فَرَاغُ الْفَمِ: ئېغىز بوشلۇقى.

فَرَاغٌ مِنَ الْعَمَلِ: تەتىل، دەم ئېلىش، ئىشتىن

چۇشۇش.

بَيْتُ الْفَرَاغِ: هاجەتخانا، خالاجاي.

وَقْتُ الْفَرَاغِ: بوش ۋاقىت.

تَرَكَ سَطْرَهُ فَرَاغًا: قۇرنى بوش قالدۇردى.

«إِمْلَاءُ الْفَرَاغِ بِالْكَلِمَةِ الْمُنَاسِبَةِ»: بوش ئورۇننى مۇۋاپىق سۆزلەر بىلەن تولدۇرغىن.

فَرَاغِيٌّ: بوشلۇق.

الْهَنْدَسَةُ الْفَرَاغِيَّةُ: سىتېرومېتىر.

فُرَافِرٌ: ئەخمەق، كوت-كوت، گالۋاڭ، تېتىك؛ قۇشقاچ، ئوغلاق، موزاي، يولۋاس، سېمىز پاقلان، ياش بالا.

فِرَاقٌ: ئايرىلماق، پىراق.

«إِلْتَقَى الصَّدِيقَانِ بَعْدَ فِرَاقٍ طَوِيلٍ»: ئىككى دوست ئۇزاق مۇددەت ئايرىلىشتىن كېيىن ئۇچراشتى.

﴿قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ﴾ «قۇرئان»: (خىزىر ئېيتتى:) «بۇ، سەن بىلەن مېنىڭ ئايرىلىش (ۋاقتىمىز)».

فَرَأٌ ج فِرَاءٌ وَ أَفْرَاءٌ: ياۋا ئېشەك، قۇلان.

فَرَتَ يَفْرُتُ فَرْتًا: يولدىن چىقتى، پاسىق بولدى.

فَرُتَ يَفْرُتُ فُرُوتَةً الْمَاءُ: سۇ تاتلىق بولدى، شېرىن بولدى.

فَرِتَ يَفْرَتُ فَرَتًا الرَّجُلُ: ئەقلى ئاجىز بولدى.

فُرْتُونَةٌ: بوران، قارا بوران، بوران-چاپقۇنلۇق يامغۇر.

فَرِثَ يَفْرَثُ فَرَثًا: تويدى.

فَرِثَ الْقَوْمُ: قوۋم تارقاپ كەتتى.

فَرْثٌ ج فُرُوثٌ: يىن.

﴿نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهَا مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ﴾ «قۇرئان»: سىلەرنى چاھارپايلارنىڭ قارنىدىكى ماياق-تېزەكتىن ۋە قاندىن ئايرىلىپ چىققان پاكىز ۋە تەملىك سۈت بىلەن سۇغىرىمىز.

فَرَجَ يَفْرِجُ فَرْجًا الشَّيْءَ: ياردى، ئايرىدى، بۆلدى؛ كېڭەيتتى.

فَرَجَ الْهَمَّ: غەم-قايغۇنى يوقاتتى.

﴿وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ﴾ «قۇرئان»: ئاسمان يېرىلغان چاغدا ... (ۋەدە قىلىنغان قىيامەت مەيدانغا كېلىدۇ).

فَرَجَ الْأَزْمَةَ: كرىزىسنى تۈگەتتى.

فَرَجَ عَنْهُ: خاتىرجەم قىلدى، كۆڭلىنى تىنچىتتى.

فَرَجَهُ عَلَى الْبِلَادِ: ئۇنى سەيلە قىلدۇردى، يۇرت كەزگۈزدى.

فَرْجٌ ج فُرُوجٌ: يېرىق، تۆشۈك، كاۋاك؛ ئادەمنىڭ ئەۋرىتى؛ بوش ۋاقىت.

﴿وَالَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا﴾ «قۇرئان»: نومۇسىنى ساقلىغان ئايالنىڭ (يەنى، مەريەمنىڭ قىسسىسىنى بايان قىلغىن).

فَرَجٌ: خۇشاللىق، مەمنۇنىيەت، غەمدىن خالاس بولماق؛ كەڭلىك.

«بَعْدَ كُلِّ شِدَّةٍ فَرَجٌ»: ھەرقانداق دەردتىن قۇتۇلغىلى بولىدۇ.

فُرُجٌ: كەپ توشۇغۇچى، سۇخەنچى.

فِرْجَارٌ ج فَرَاجِيرُ: ئىككى پۇتلۇق سىركۇل.

خَطٌّ فِرْجَارِيٌّ: چەمبەر، چەمبەر ئايلانمىسى.

فِرْجَاطَةٌ: ھەربىي كېمە، ئۇرۇش كېمىسى.

فُرْجَةٌ ج فُرَجٌ: بوش ۋاقىت، بوش جاي؛ كامار؛ تۆشۈك، يوچۇق.

«سَافَرَ إِلَى الْخَارِجِ لِلْعِلَاجِ وَالْفُرْجَةِ»: داۋالىنىش ۋە كۆڭۈل ئېچىش ئۈچۈن سىرتقا سەپەر قىلدى.

«أَطَلَّ بِرَأْسِهِ مِنَ الْفُرْجَةِ»: يوچۇقتىن بېشىنى چىقاردى.

«أَمَا لِهَذَا الْغَمِّ مِنْ فُرْجَةٍ؟»: بۇ غەمدىن قۇتۇلىدىغان كۈنمۇ بولارمۇ؟

فَرْجَنَ يُفَرْجِنُ فَرْجَنَةً الدَّابَّةَ: ھايۋاننى تارغاق بىلەن

تاربدى.

فَرْجَنَ الثَّوْبَ: كىيىمنى چوتكا بىلەن تازىلىدى.

فِرْجَوْنٌ ج فَرَاجِيْنُ: تارغاق، چوتكا.

فَرَجِيَّةٌ ج فَرَجِيَّاتٌ وَ فَرَاجِيّ: تون، پەلتو، پەرىجە.

فَرِحَ يَفْرَحُ فَرَحًا: خۇشال بولدى، شادلاندى.

فَرِحَ بِنَجَاحِ إِبْنِهِ: ئوغلىنىڭ نەتىجىسى بىلەن خۇرسەن بولدى.

﴿لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِيْنَ﴾ «قۇرئان»: كۆرەڭلەپ كەتمە، ئاللاھ ھەقىقەتەن كۆرەڭلەپ كەتكۈچىلەرنى دوست تۇتمايدۇ.

فَرَحٌ ج أَفْرَاحٌ: خۇشاللىق، شادلىق.

يَرْقُصُ فَرَحًا: خۇشاللىقتىن سەكرەپ كېتىدۇ.

يَالَلْفَرَحِ: نېمىدېگەن خۇشاللىق.

«تَقَالِيْدُهُمْ فِي الْأَفْرَاحِ تَخْتَلِفُ عَنْ تَقَالِيْدِنَا»: ئۇلارنىڭ تويى-تۆكۈن ئادىتى بىزنىڭ ئادىتىمىزگە ئوخشىمايدۇ.

فَرِحٌ ج فَرِحُوْنَ م فَرِحَةٌ ج فَرِحَاتٌ: خۇشال، خۇرسەن بولغۇچى.

﴿كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُوْنَ﴾ «قۇرئان»: ھەر پىرقە ئۆز دىنى بىلەن خۇشالدۇر.

فَرْحَانٌ ج فَرْحَى ج فَرَاحَى: خۇشال، شاد.

عَادَ إِلَى بَيْتِهِ فَرْحَانًا: ئۆيىگە خۇشال ھالدا قايتتى.

فَرْحَةٌ ج فَرَحَاتٌ: خۇشاللىق، شاد-خۇراملىق.

«عَادَ الْإِبْنُ الْغَائِبُ وَعَمَّتِ الْفَرْحَةُ جَمِيْعَ أَفْرَادِ الْعَائِلَةِ»: سىرتتىكى ئوغۇل قايتىپ كېلىۋىدى، پۈتۈن ئائىلىنى خۇشاللىق قاپلىدى.

فَرِخَ يَفْرَخُ فَرَخًا إِلَى الْأَرْضِ: يەرگە چاپلاشتى.

فَرِخَ الرَّجُلُ: كىشى خاتىرجەم بولدى.

فَرْخٌ ج أَفْرَاخٌ وَ فُرُوْخٌ: چۈجە، قۇش بالىسى.

فَرْخُ النَّبَاتِ: كۆچەت، نوتا.

فَرْخٌ ج فِرَاخٌ: مېكىيان.

فَرَدَ يَفْرُدُ فُرُوْدًا: يالغۇز بولدى، تەنھا بولدى.

فَرَدَ عَنِ الشَّيْءِ: يىراق بولدى، چەتنىدى، ئايرىلدى.

فَرَدَ بِالرَّأْيِ: يالغۇز قارار قىلدى.

فَرَدَ يَفْرِدُ فَرْدًا الشَّيْءَ: يايدى.

فَرَدَ الْمِلَاءَةَ عَلَى السَّرِيْرِ: كارىۋاتقا ئەديىالنى سالدى.

فَرْدٌ ج أَفْرَادٌ وَ فُرَادَى: مىسلىسىز، تەڭدىشى يوق؛ تاق سان؛ شەخس؛ تەنھا، بىگانە، يالغۇز؛ تاپانچا.

أَفْرَادُ الْجَيْشِ: جەڭچىلەر، ئەسكەرلەر.

أَفْرَادُ الْمِهَنِ الْحُرَّةِ: ئەركىن كەسىپ ئىگىلىرى.

أَفْرَادُ النَّاسِ: ئايرىم ئادەملەر.

﴿رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا﴾ «قۇرئان»: پەرۋەردىگارىم! مېنى (بالىسىز، ۋارىسسىز) يالغۇز قويمىساڭ.

«هَذَا الْعَالِمُ فَرْدٌ فِي حَقْلِهِ»: بۇ ئالىم ئۆز ساھەسىدە بىگانىدۇر.

فُرْدًا فُرْدًا: بىردىن-بىردىن، بىر-بىرلەپ، ئايرىم-ئايرىم.

صَافَحَهُمْ فَرْدًا فَرْدًا: ئۇلار بىلەن بىرمۇبىر كۆرۈشتى.

«تَتَكَوَّنُ أُسْرَتِي مِنْ خَمْسَةِ أَفْرَادٍ»: ئائىلەمدە بەش جان بار.

فَرْدَسَ يُفَرْدِسُ فَرْدَسَةً الْكَرْمَ: تالنى بىدەشكە ئالدى.

فَرْدَسَ قِرْنَهُ: رەقىبىنى يەرگە ئاتتى.

فَرْدَسَةٌ: كەڭلىك.

فِرْدَوْسٌ ج فَرَادِيْسُ: باغچە، جەننەت (فىردەۋس جەننىتى).

﴿كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا﴾ «قۇرئان»: ئۇلار ئۈچۈن مەنزىلگاھ فىردەۋس جەننەتلىرى بولىدۇ.

فَرْدِيٌّ: تەنھالىق، مۇستەقىل، ئايرىم، باشقىچە، تاق لىنىيىلىك.

الْإِقْتِصَادِيُّ الْفَرْدِيُّ: يەككە ئىگىلىك.

الْعَامِلُ الْفَرْدِيّ: يەككە ئەمگەك.

دَخْلٌ فَرْدِيٌّ: شەخسىي كىرىم.

عَدَدٌ فَرْدِيٌّ: تاق سان.

فَرْدِيَّةٌ: شەخسىيەتچىلىك، يەككە، ئۆزۈمچىللىك.

الْحُرِّيَّةُ الْفَرْدِيَّةُ: شەخسىي ئەركىنلىك.

فَرَّ يَفِرّ فَرًّا وَ فِرَارًا وَ مَفَرًّا: قاچتى، قېچىپ كەتتى؛ غايىب بولۇپ كەتتى، بۇرۇلۇپ كەتتى.

فَرَّ إِلَيْهِ: ئۇنىڭغا ئىلتىجا قىلدى.

﴿فَفِرّوا إِلَى اللهِ﴾ «قرآن»: ئاللاھ تەرەپكە قېچىڭلار.

فَرٌّ: قاچقاق.

فَرَّاءٌ ج فَرَّاؤُونَ: جۇۋىچى، جۇۋا ساتقۇچى.

فَرَّارٌ: سىماب.

فَرَّازٌ ج فَرَّازَاتٌ: ئايرىغۇچى، تاللىغۇچى.

فَرَّازَةٌ: ئايرىغۇچى ماشىنا.

فَرَّازَةُ الْحَلِيبِ: سۈت ئايرىغۇچى ماشىنا.

فَرَّامَةٌ ج فَرَّامَاتٌ: گۆش قىيما قىلىش ماشىنىسى.

فَرَّانٌ: ناۋاي، بولكىچى.

فَرَّجَ يُفَرِّجُ تَفْرِيجًا الشَّيْءَ: ياردى، ئايرىدى، بۆلدى، كېڭەيتتى.

فَرَّجَ الْهَمَّ: غەم-قايغۇنى يوقاتتى.

فَرَّجَ عَنْهُ: خاتىرجەم قىلدى، كۆڭلىنى تىنچىتتى.

«اللَّهُمَّ فَرِّجْ كَرْبَنَا»: ئى ئاللاھ، بېشىمىزغا كەلگەن ئېغىرچىلىقنى كۆتۈرۈۋەتكىن.

فَرَّحَ يُفَرِّحُ تَفْرِيحًا غَيْرَهُ: خۇشال قىلىۋەتتى، شادلاندۇرۇۋەتتى.

فَرَّحَنِي نَجَاحُكَ: سېنىڭ نەتىجەڭ مېنى خۇرسەن قىلىۋەتتى.

فَرَّخَ يُفَرِّخُ تَفْرِيخًا النَّبَاتُ: ئۆسۈملۈك نوتا چىقاردى.

فَرَّخَتِ الطَّائِرُ: قۇش چۈجە چىقاردى.

فَرَّدَ يُفَرِّدُ تَفْرِيدًا: خىلۋەتتە ياشىدى، يەككە-يېگانە ياشىدى.

فَرَّدَ الرَّجُلُ: كىشى فىقھشۇناس بولدى.

فَرَّدَ بِرَأْيِهِ: ئۆز پىكرىدە چىڭ تۇرۇۋالدى.

فَرَّدَ الْأَشْيَاءَ: نەرسىلەرنى ئايرىدى.

«فَرَّدَ أَصْنَافَ الْبِضَاعَةِ الْمُخْتَلِفَةِ»: مالنىڭ تۈرلىرىنى ئايرىدى.

فَرَّشَ يُفَرِّشُ تَفْرِيشًا الْأَرْضَ: يەرگە تاش ياتقۇزدى.

فَرَّشَ الطَّائِرُ بِجَنَاحَيْهِ: قۇش قانات قاقتى.

فَرَّشَ الزَّرْعُ: زىرائەت پەلەز تارتتى.

فَرَّضَ يُفَرِّضُ تَفْرِيضًا الْخَشَبَةَ: ياغاچنى كەستى، چاپتى.

فَرَّضَ الْأَحْكَامَ: قانۇن تۈزدى، پەرمان چىقاردى.

فَرَّطَ يُفَرِّطُ تَفْرِيطًا الشَّيْءَ: نەرسىنى زايە قىلىۋەتتى، يوقىتىۋەتتى؛ بۇزۇپ چېچىۋەتتى، تاشلىۋەتتى؛ ئىسراپ قىلىۋەتتى.

فَرَّطَ فِي الشَّيْءِ: ھەددىدىن ئاشۇرۇۋەتتى.

﴿مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ﴾ «قرآن»: لەۋھۇلمەھپۇزدا ھېچ نەرسىنى چۈشۈرۈپ قويمىدۇق.

فَرَّطَ فِي الْأَمْرِ: ئىشقا سەل قارىدى، بىپەرۋالىق قىلدى.

فَرَّعَ يُفَرِّعُ تَفْرِيعًا الْمَسَائِلَ مِنَ الْأَصْلِ: مەسىلە چىقاردى، مەسىلىلەرنى شاخلاتتى.

فَرَّعَ الرَّجُلُ الْجَبَلَ: تاغقا چىقتى.

فَرَّعَ مِنَ الْجَبَلِ: تاغدىن چۈشتى.

فَرَّغَ يُفَرِّغُ تَفْرِيغًا الْإِنَاءَ: قاچىنى بوشاتتى، قۇرۇقدىدى.

فَرَّغَ الشَّحْنَةَ: يۈكنى چۈشۈردى.

«فَرَّغَتِ الْمُؤَسَّسَةُ أَحَدَ مُوَظَّفِيهَا لِلْقِيَامِ بِهَذِهِ الدِّرَاسَةِ»: ئورگان خىزمەتچىلىرىنىڭ بىرىنى بۇ تەتقىقاتنى ئېلىپ بېرىشقا ئاجراتتى.

فَرَّقَ يُفَرِّقُ تَفْرِيقًا الشَّيْءَ: بۆلدى، پارچىلىدى، ئاجراتتى، ئايرىۋەتتى، چېچىۋەتتى.

فَرَّقَ بَيْنَهُمْ: ئۇلارنى پارچىلىۋەتتى، ئارىغا

بۆلگۈنچىلىك سالدى.

﴿لاَ نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ﴾ «قۇرئان»: ئاللاھنىڭ پەيغەمبەرلىرىنىڭ ھېچبىرىنى ئايرىۋەتمەيمىز.

فَرَّكَ يُفَرِّكُ تَفْرِيكًا: كۆپ ئۇۋۇلىدى.

فَرَّمَ يُفَرِّمُ تَفْرِيمًا اللَّحْمَ: گۆشنى چانىدى، قىيما قىلدى.

فَرَّمَ أَسْنَانَهُ: چىشنى ئالماشتۇردى.

فَرُّوجٌ ج فَرَارِيجُ: چۈجە (توخونىڭ)؛ كىچىك بالا كىيىمى.

فَرُّوقَةٌ: قورقۇنچاق، يۈرەكسىز.

فَرَّى يُفَرِّي تَفْرِيَةً الشَّيْءَ: نەرسىنى، ياردى، كەستى، ئۈزدى.

فَرَّى الْجُبَّةَ: جۇۋا تىكتى.

فَرَزَ يَفْرِزُ فَرْزًا مِنْ غَيْرِهِ: ئايرىدى، تاللىدى، ئاجراتتى، ئىلغىدى، پەرقلەندۈردى.

«فَرَزَ الْفَاكِهَةَ الْفَاسِدَةَ فِي صُنْدُوقٍ مُنْفَصِلٍ»: بۇزۇلغان مېۋىلەرنى ئايرىم يەشىككە قاچىلىدى.

«فَرَزَتْ مَسَامُّ الْجِسْمِ الْعَرَقَ»: بەدەننىڭ تۆشۈكچىلىرى تەر ئاجرىتىپ چىقاردى.

فَرَزَ الأَرْضَ: زېمىننىڭ پاسىلىنى ئايرىدى.

فَرْزٌ: ئايرىماق، ئاجراتماق، تاللىماق، ئىلغىماق.

فَرَسَ يَفْرِسُ فَرْسًا الأَسَدُ فَرِيسَتَهُ: يولۋاس ئولجىسىنى تۇتۇۋېلىپ ئۆلتۈردى.

فَرَسَ الشَّيْءَ: بۆلۈۋەتتى، ئايرىۋەتتى.

فَرَسَ يَفْرِسُ فِرَاسَةً الأَمْرَ: ئىشنىڭ ماھىيىتىنى گۇمان بىلەن تاپتى.

فَرُسَ يَفْرُسُ فَرَاسَةً وَ فُرُوسَةً وَ فُرُوسِيَّةً الرَّجُلُ: كىشى چەۋەنداز بولدى، پاراسەتلىك بولدى.

فَرَسٌ ج أَفْرَاسٌ: ئات.

فَرَسٌ أَصِيلٌ: نەسىللىك ئات.

فَرَسُ الْبَحْرِ: سۇ ئېتى، بېگېموت.

فَرَسُ رِهَانٍ: مۇسابىقە ئېتى.

هُمَا كَفَرَسَيْ رِهَانٍ: ئۇ ئىككىسى ئىككى مۇسابىقە ئېتىغا ئوخشاش.

فُرْسٌ: ئىرانلىق.

بِلاَدُ الْفُرْسِ: ئىران.

فَرْسَخٌ ج فَرَاسِخُ: پەرسەخ (.246) كىلومېتىر مۇساپىگە تەڭ).

«تَبْعُدُ قَرْيَتُنَا عَنْ أَقْرَبِ مَدِينَةٍ خَمْسَةَ فَرَاسِخَ»: بىزنىڭ يېزىمىز ئەڭ يېقىن شەھەرگە بەش پەرسەخ كېلىدۇ.

فِرْسِنٌ ج فَرَاسِنُ: تۇۋاق.

«يَا نِسَاءَ الْمُسْلِمَاتِ لاَ تَحْقِرَنَّ جَارَةٌ لِجَارَتِهَا وَلَوْ فِرْسِنَ شَاةٍ» «ھەدىس»: ئى مۇسۇلمان ئاياللار، قوشنىلىرىڭلارغا قويىنىڭ تۇۋىقى چاغلىق نەرسە بولسىمۇ، ئاز كۆرمەي سۇنۇڭلار.

فَرَشَ يَفْرُشُ فَرْشًا وَ فِرَاشًا الشَّيْءَ: نەرسىنى يايدى؛ يالغان ئېيتتى.

﴿وَالأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمَاهِدُونَ﴾ «قۇرئان»: زېمىننى يايدۇق، بىز نېمىدېگەن ياخشى يايغۇچىمىز؟

فَرَشَ الْمَنْزِلَ: ئۆينى رەتلىدى، زىننەتلىدى.

فَرَشَ الطَّرِيقَ بِالْحَصى: يولغا شېغىل ياتقۇزدى.

فَرَشَ الطَّائِرُ جَنَاحَيْهِ: قۇش قانات قاقتى.

فَرَشَ النَّبَاتُ: ئۆسۈملۈك پەلەز يايدى.

فَرْشٌ ج فُرُوشٌ: بىسات، يوتقان-كۆرپە.

فَرْشُ الْبُيُوتِ: ئۆي جاھازلىرى.

﴿وَمِنَ الأَنْعَامِ حَمُولَةً وَفَرْشًا كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللهُ﴾ «قۇرئان»: ئاللاھ چاھارپايلارنى (يەنى، تۆگە، كالا، قويلارنى) يۈك كۆتۈرىدىغانلارنى، بوغۇزلىنىدىغانلارنى ياراتتى. ئاللاھ سىلەرگە رىزىق قىلىپ بەرگەن نەرسىلەردىن يەڭلار.

فَرْشُ الطَّاوِلَةِ: داستىخان.

فَرْشُ التُّرْعَةِ: دەريا قىنى.

فَرْشُ الْقَنْطَرَةِ: كۆۋرۈك يۈزى.

«نَظِّفِ الْمَنْزِلَ جَيِّدًا قَبْلَ فَرْشِهِ»: ئۆي ـ بىساتلىرىنى سېلىشتىن بۇرۇن پاكىز تازىلىدى.

غَيَّرْنَا فَرْشَ مَنْزِلِنَا: ئۆيىمىزنىڭ سەرەمجانلىرىنى يەڭگۈشلىدۇق.

فُرْشَاةٌ: چوتكا.

فُرْشَاةُ حِلَاقَةٍ: ساتىراشنىڭ چوتكىسى.

فُرْشَةٌ: تۆشەك، كۆرپە.

فُرْشَةٌ ج فُرَشٌ: چوتكا.

فُرْشَةُ الثِّيَابِ: كىيىم چوتكىسى.

فُرْشَةُ الْأَسْنَانِ: چىش چوتكىسى.

فُرْشَةٌ لِلتَّلْوِينِ: موي قەلەم.

فُرْشَةُ الْأَظَافِيرِ: تىرناق چوتكىسى.

فُرْشَةٌ ج فُرْشَاتٌ: يۇڭ، تاق، كۆدە ـ كۆرپە.

فَرَصَ يَفْرِصُ فَرْصًا الشَّيْءَ: ياردى، پارچىلىدى، ئايىردى.

فِرْصَادٌ: قىزىل بوياق.

فُرْصَةٌ ج فُرَصٌ: پۇرسەت، پەيت، نۆۋەت، ۋاقىت، مەزگىل.

فُرْصَةٌ سَانِحَةٌ: ياخشى پۇرسەت، پايدىلىق پۇرسەت.

«يُحَقِّقُ الْقَانُونُ مَبْدَأَ تَكَافُؤِ الْفُرَصِ»: قانۇن پۇرسەتنىڭ ھەممە ئادەمگە باراۋەر بولۇشىنى ئىشقا ئاشۇرىدۇ.

«قَضَى الْفُرْصَةَ الصَّيْفِيَّةَ فِي بَلَدٍ مُجَاوِرٍ»: يازلىق ۋاقىتنى قوشنا ئەلدە ئۆتكۈزدى.

هَذِهِ فُرْصَةٌ لِتَحْقِيقِ أَهْدَافِنَا: بۇ مەقسىتىمىزنى ئىشقا ئاشۇرۇشنىڭ ياخشى پەيتى.

حَانَتْ فُرْصَتُكَ: سېنىڭ نۆۋىتىڭ كەلدى.

فَرَضَ يَفْرِضُ فَرْضًا الشَّيْءَ: پەرەز قىلدى، تەخمىنلىدى؛ تەسەۋۋۇر قىلدى، كەستى، ئۇزدى.

فَرَضَ فَرْضًا عِلْمِيًّا: خۇلاسە چىقاردى، يەكۈنلىدى.

فَرَضَ لِفُلَانٍ كَذَا: پالانىغا ئۇنى ۋەزىپە قىلدى، يۈكلىدى، بەلگىلىدى.

فَرَضَ الْأَحْكَامَ: قانۇن تۈزدى، پەرمان چىقاردى.

«فَرَضَ اللهُ عَلَيْنَا الصَّلَاةَ»: ئاللاھ بىزگە نامازنى پەرز قىلدى.

﴿مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللهُ لَهُ﴾ ‹قرآن›: ئاللاھ پەيغەمبەرگە ھالال قىلغان ئىشقا ھېچقانداق گۇناھ بولمايدۇ.

فَرَضَ يَفْرُضُ فَرَاضَةً الْمُتَفَقِّهُ: پەرائىز ئىلمىغا ئالىم بولدى.

فَرَضَ يَفْرُضُ فُرُوضًا وَ فَرَاضَةً الْبَقَرَةُ: كالا قېرىپ كەتتى.

فَرْضٌ ج فُرُوضٌ: پەرەز، تەخمىن، مۆلچەر؛ مەجبۇرىيەت، ۋەزىپە، پەرز؛ كېسىلگەن يەر، ھەربىينىڭ مائاشى.

فَرْضٌ عِلْمِيٌّ: ئىلمىي تەسەۋۋۇر.

فَرْضُ عَيْنٍ: ھەربىر مۇسۇلمان ئۆزى قىلىشقا تېگىشلىك پەرز.

فَرْضُ كِفَايَةٍ: مۇسۇلمانلار ئادا قىلىشقا تېگىشلىك پەرز بولۇپ، ئۇنى بەزىلەر ئادا قىلسا، بەزىلەردىن ساقىت بولىدىغان پەرز.

«الصَّلَاةُ فَرْضٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَمُسْلِمَةٍ»: ناماز ھەربىر ئەر ـ ئايال مۇسۇلمانغا پەرزدۇر.

بِالْفَرْضِ: ئەگەر، ئەگەردە.

فَرْضٌ مَدْرَسِيٌّ: تاپشۇرۇق.

يَكْتُبُ فُرُوضَهُ بِعِنَايَةٍ: تاپشۇرۇقلىرىنى ئەستايىدىل ئىشلىدى.

فُرْضَةٌ ج فُرَضٌ وَ فِرَاضٌ: كېسىك، كېسىلگەن يەر، يوچۇق؛ كەمچىلىك، ئەيىب، پەرز، ۋاجىب، ۋەزىپە، مەجبۇرىيەت.

فُرْضَةٌ بَحْرِيَّةٌ: دېڭىز پورتى؛ كېچىك.

فُرْضَةٌ دِينِيَّةٌ: دىنىي قائىدە.

فَرْضِيٌّ: مۆلچەر، تەخمىن، پەرەز، تەسەۋۋۇر، قىياس.

فَرْضِيَّةٌ ج فَرْضِيَّاتٌ: پەرەز، خىيال، تەسەۋۋۇر، تەخمىن.

«هَذَا يُثْبِتُ خَطَأَ فَرْضِيَّتِكَ»: بۇ سېنىڭ مۆلچەرىڭنىڭ خاتا ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ.

فَرَطَ يَفْرُطُ فُرُوطًا: ئالدىغا ئۆتۈپ كەتتى، ئىلگىرىلەپ كەتتى.

﴿قَالاَ رَبَّنَا إِنَّنَا نَخَافُ أَنْ يَفْرُطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطْغَى﴾ ‹قۇرئان›: ئۇلار: «پەرۋەردىگارىمىز، بىز ھەقىقەتەن ئۇنىڭ بىزنى ئالدىراپ جازالىشىدىن ياكى تېخىمۇ ھەددىدىن ئېشىشىدىن قورقىمىز»، دېيىشتى.

فَرَطَ يَفْرُطُ فَرْطًا الرَّجُلُ فِي الأَمْرِ: بىر ئىشتا چولتىلىق قىلدى، كەتكۈزۈۋېتىپ قويدى.

فَرَطَ مِنْهُ شَيْءٌ: يوقالدى، قولدىن كەتتى.

فَرَطَ عَلَيْهِ فِي الْقَوْلِ: سۆزدە ھەددىدىن ئاشۇرۇۋەتتى.

فَرَطَ عَلَى فُلاَنٍ: پالانىغا ئازار بەردى، ئەرزىيەت يەتكۈزدى.

فَرَطَ الرَّجُلُ وَلَدًا: كىشىنىڭ كىچىك بالىسى ئۆلۈپ كەتتى.

فَرَطَ مِنْهُ الْكَلاَمُ. فَرَطَ مِنْهُ الْقَوْلُ: دەپ تاشلىدى، ئېغىزىدىن چىقىپ كەتتى.

فَرْطٌ ج أَفْرُطٌ وَ أَفْرَاطٌ: ھەددىدىن ئاشۇرۇۋەتمەك؛ زامان، ۋاقىت، جەددىي، كەسكىن،

لِفَرْطِ دَهْشَتِهِ: ئۇ ئىنتايىن ھەيران قالغانلىقتىن.

فَرْطُ الإِحْسَاسِ: ئارتۇقچە سېزىم.

بَكَى مِنْ فَرْطِ حَسَاسِيَّتِهِ: ھېسسىياتچانلىقىدىن يىغلاپ تاشلىدى.

صَرَخَ مِنْ فَرْطِ إِنْفِعَالِهِ: قاتتىق ھاياجانلىنىپ كەتكەنلىكىدىن تووۋلاپ تاشلىدى.

فُرُطٌ: ئۇنتۇلغان ئىش، تاشلىنىپ قالغان ئىش.

﴿وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا﴾ ‹قۇرئان›: ئۇ نەپسى-خاھىشىغا ئەگەشكەن، ئىشى ھەددىدىن ئاشقان.

فِرْطَاسٌ: پاناق بۇرۇن.

فُرْطَةٌ: ئالدىدا ماڭماق، ئىلگىرىلەپ كەتمەك.

هُوَ ذُو فُرْطَةٍ فِي الْبِلاَدِ: ئۇ بىردىنبىر ساياھەتچى.

فَرْطَحَ يُفَرْطِحُ فَرْطَحَةً الشَّيْءَ: يايدى، كېڭەيتتى، تۈزلىدى.

فُرْطُونَةٌ: بوران، قارا بوران، بوران-چاپقۇنلۇق يامغۇر.

فَرَعَ يَفْرَعُ فَرَاعَةً الشَّيْءُ: ئۆزىرىدى.

فَرَعَ قَوَامُهَا: بويى ئۆستى.

فَرَعَ شَعْرُهَا: چېچى ئۆستى.

فَرَعَ يَفْرَعُ فَرْعًا وَ فُرُوعًا الْوَادِيَ: ئويمانلىققا چۈشتى.

فَرَعَ الْجَبَلَ: تاغقا چىقتى.

فَرَعَ بَيْنَ الْمُتَخَاصِمَيْنِ: مۇرەسسە قىلدى.

فَرَعَ الْفَرَسَ بِاللِّجَامِ: ئاتنى تىزگىنلىدى.

فَرْعٌ ج فُرُوعٌ: شاخ، تارماق، بۆلۈمچە، قىسىم.

فَرْعُ الْقَوْمِ: ئاقسۆڭەك، ئېسىلزادە، قوۋمنىڭ كاتتىسى.

فَرْعُ الشَّرِكَةِ: تارماق شىركەت.

فُرُوعُ الشَّجَرَةِ: دەرەخ شاخلىرى.

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللهُ مَثَلاً كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ فِي الأَرْضِ وَ فَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ﴾ ‹قۇرئان›: ئاللاھنىڭ مۇنداق بىر تەمسىل كۆرسەتكەنلىكىنى كۆرمىدىڭمۇ؟ كەلىمە تەييىبە (يەنى، ياخشى سۆز، ئىمان كەلىمىسى) يىلتىزى يەرنىڭ ئاستىدا بولغان، شېخى ئاسمانغا تاقاشقان.

فُرُوعُ الرَّجُلِ: كىشىنىڭ ئەۋلادلىرى.
فُرُوعُ الْمَسْئَلَةِ: مەسىلىنىڭ تارماقلىرى.
أُصُولٌ وَ فُرُوعٌ: ئاساس ۋە تارماق.
فَرْعٌ ج فِرَاعٌ: تارماق ئېرىق.
فَرْعَنَ يُفَرْعِنُ فَرْعَنَةً الرَّجُلُ: تەكەببۇرلۇق قىلدى، مەغرۇرلاندى؛ زىيرەك بولدى.
فَرْعَنَةٌ: تەكەببۇرلۇق، مەغرۇرلۇق.
فَرْعِيٌّ م فَرْعِيَّةٌ: شاخچە، شاخچىغا مەنسۇپ، قىسمەن، جۇزئىي، بۆلەك.
طَرِيْقٌ فَرْعِيٌّ: تارماق يول.
الْمَكْتَبُ الْفَرْعِيّ لِوِزَارَةِ السِّكَكِ الْحَدِيدِيَّةِ: تۆمۈر يول مىنىستىرلىقىنىڭ تارماق ئىدارىسى.
مَحَطَّةٌ فَرْعِيَّةٌ: كىچىك بېكەت.
لَجْنَةٌ فَرْعِيَّةٌ: شۆبە ئۇيۇشما، شۆبە جەمئىيەت.
دَفْعٌ فَرْعِيٌّ (في القانون): ئاقلىماق.
دَعْوَى فَرْعِيَّةٌ: قارشى ئەرز.
فَرَغَ يَفْرَغُ فُرُوغًا الرَّجُلُ: ئۆلدى، ۋاپات بولدى.
فَرَغَ فُلَانٌ مِنَ الشَّيْءِ: تۈگەتتى، تاماملىدى.
فَرَغَ دَمُهُ: ئۇنىڭ خۇنى بىكارغا كەتتى.
فَرَغَ الْإِنَاءُ: قاچا بوشىدى، قۇرۇقدالدى.
فَرَغَ الصَّبْرُ: سەۋر-تاقىتى تۈگىدى.
فَرَغَ الشَّخْصُ إِلَيْهِ: داۋاملىق يۈزلەندى، داۋاملىق قارىدى.
فَرَغَ لِلْبَحْثِ وَ الدِّرَاسَةِ: تەتقىقاتقا بېرىلدى.
فَرَغَ يَفْرَغُ فَرَغًا عَلَيْهِ الْمَاءَ: ئۇنىڭ ئۈستىگە سۇ قۇيدى.
فَرَغَ يَفْرُغُ / يَفْرِغُ فُرُوغًا وَ فَرَاغًا مِنَ الْعَمَلِ: ئىشتىن بوشىدى، ئىشنى تۈگەتتى.
﴿فَإِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ﴾ «قرآن»: (ئى مۇھەممەد[1] دەۋەتتىن) بوشىغان چېغىڭدا ئىبادەت قىلىشقا تىرىشقىن.
فَرْغٌ: بوش، قۇرۇق، بىكار.

فَرْفَخٌ: تاقىر يەر، غىلتاك يەر.
فَرْفَرَ يُفَرْفِرُ فَرْفَرَةً الْبَعِيرُ: تۆگە قوزغالدى، تەۋرەندى.
فَرْفَرَ الطَّائِرُ: قۇش قانات قاقتى.
فِرْفِرٌ: قۇشقاچ؛ قوزا؛ موزاي.
فَرْفَصَ يُفَرْفِصُ فَرْفَصَةً: قانات قاقتى، پەرۋاز قىلدى.
فَرْفَكَ يُفَرْفِكُ فَرْفَكَةً: غاجىدى، جاراھەتلەندۈردى، سۈركىدى، سۈركەپ يېغىر قىلىۋەتتى.
فُرْفُورٌ ج فَرَافِيْرُ: قوزا؛ ياۋا كالا موزىيى؛ ئەخمەق.
فُرْفُورٌ مِنَ الْغِلْمَانِ: يەڭگىل، تېتىك.
فَرَقَ يَفْرَقُ / يَفْرِقُ فَرْقًا وَ فُرْقَانًا بَيْنَ الشَّيْئَيْنِ: ئىككى نەرسىنىڭ ئوتتۇرىنى پەرق ئەتتى، ئايرىدى، ئاجراتتى، بۆلدى.
فَرَقَ الْبَحْرَ: دولقۇن ياردى.
﴿فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِيْنَ﴾ «قرآن»: سەن بىز بىلەن (ئىتائەتتىن چىققان) پاسىق قەۋمنىڭ ئارىسىنى ئايرىۋەتكىن.
فَرَقَ الْكِتَابَ: چۈشەندۈردى، بايان قىلدى.
فَرَقَ الشَّخْصَ: كىشىنى چۆچۈتۈۋەتتى.
فَرِقَ يَفْرَقُ فَرَقًا مِنْهُ: ۋەھىمىگە چۈشتى، تەشۋىشلەندى، ئالاقزادە بولدى.
لَهُ شَكْلٌ يَفْرَقُ مِنْهُ النَّاظِرُوْنَ: ئۇنىڭ شەكلىدىن قارىغۇچىلار قورقۇپ كېتىدۇ.
فَرَقَ يَفْرُقُ / يَفْرِقُ فَرْقًا الشَّعْرَ: چاچ تارىدى.
فَرَقَ الطَّائِرُ: قۇش ماياقلىدى.
فَرْقٌ ج فُرُوقٌ: پەرق، ئايرىملىق؛ بۆلمەك.
لَا فَرْقَ بَيْنَ هَذَا وَ ذَاكَ: ئۇنىڭ بىلەن بۇنىڭ ئارىسىدا پەرق يوق.
فُرُوقُ الْأَسْعَارِ: باھا پەرقلىرى.
فِرْقٌ: بىر بۆلۈك، بىر قىسىم، بىر توپ.
﴿فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيْمِ﴾ «قرآن»: (ھەربىر

بېرىلگان) قىسمى چوڭ تاغدەك بولۇپ قالدى.

فَرَقٌ: قورقماق، چۆچۈمەك، ھودۇقۇپ كەتمەك.

فَرِقٌ ج فَرِقُونَ وَ فَرِقَةٌ وَ فَرُقَةٌ: قورقۇنچلۇق، دەھشەتلىك، ۋەھىمىلىك، تەشۋىشلىك.

فَرَّ مِنَ الْمَعْرَكَةِ فَرَقًا: جەڭدىن قورقۇپ قېچىپ كەتتى.

فُرْقَانٌ: دەلىل، ئىسپات؛ (ھەق ـ ناھەقنى) ئايرىماق.

الْفُرْقَانُ: قۇرئان كەرىم.

﴿هُدًى لِلنَّاسِ وَ بَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَ الْفُرْقَانِ﴾ «قرآن»: قۇرئان ئىنسانلارغا يېتەكچىدۇر، ھىدايەت قىلغۇچى ۋە ھەق بىلەن ناھەقنى ئايرىغۇچى روشەن ئايەتلەردۇر.

فِرْقَةٌ ج فِرَقٌ: بىر بۆلۈك، بىر تۈركۈم، بىر گۇرۇھ، پىرقە، ئەترەت.

فِرْقَةٌ عَسْكَرِيَّةٌ: پولك، دىۋىزىيە.

فِرْقَةٌ تَمْثِيلِيَّةٌ: سىرك ئۆمىكى.

﴿فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ﴾ «قرآن»: ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ھەربىر جامائەدىن يەنە بىر تۈركۈمى دىنىي ئالىم بولۇپ ... نېمىشقا (ئىلىم تەلەپ قىلىشقا) چىقمىدى.

«قَرَأْتُ كِتَابًا عَنِ الْفِرَقِ الدِّينِيَّةِ فِي الْإِسْلَامِ»: ئىسلامدىكى دىنىي پىرقىلەر توغرىسىدىكى بىر كىتابنى ئوقۇدۇم.

«دَفَعَ الْقَائِدُ بِفِرْقَةٍ مُدَرَّعَةٍ إِلَى الْمَعْرَكَةِ»: قوماندان برونېۋىك قىسىمنى ئۇرۇش مەيدانىغا ئەۋەتتى.

«كُنْتُ مَعَهُ فِي الْمَدْرَسَةِ فِي فِرْقَةٍ وَاحِدَةٍ»: ئۇنىڭ بىلەن مەكتەپتە بىر گۇرۇپپىدا ئىدىم.

فِرْقَةٌ إِسْتِعْرَاضِيَّةٌ: كۆزدىن كەچۈرۈش ئۆمىكى.

فِرْقَةُ الْفُرْسَانِ: چەۋەندازلار، ئاتلىق قىسىم.

فِرْقَةٌ مُوسِيْقِيَّةٌ: ئوركېستىر، مۇزىكىچىلار، سازەندىلەر.

فُرْقَةٌ فِرَاقٌ: ئايرىلماق، ئاجرالماق، پىراق، ھىجران.

«أَلَا لِلْمَرْءِ أَدْهَى مَا يُلَاقِي مِنَ الْحَدَثَانِ حَادِثَةُ الْفِرَاقِ»: دۇنيادا ھىجران ئازابىدىنمۇ قاتتىق ئازاب يوقكەن.

فَرْقَدٌ ج فَرَاقِدُ: شىمالىي قۇتۇپ يۇلتۇزى؛ ياۋا كالا موزىيى.

الْفَرْقَدَانِ: شىمالىي قۇتۇپتىكى ئىككى يۇلتۇز.

فَرْقَعَ يُفَرْقِعُ فَرْقَعَةً: ئىتتىك يۈگۈردى، چاپتى، قاراسلىدى، يېرىلدى.

«سَقَطَتِ الْكُرَةُ تَحْتَ عَجَلَاتِ الْقِطَارِ فَفَرْقَعَتْ»: توپ پويىز چاقىنىڭ ئاستىدا قېلىپ، پاڭگىدە ئېتىلىپ كەتتى.

فَرْقَعَ الطِّفْلُ الْبَالُونَ: بالا شارنى ئېتىلدۇرۇۋەتتى.

فَرْقَعَ أَصَابِعَهُ: بارماقلىرىنى قاراسلاتتى.

فَرْقَعَةٌ: پارتلىغان ئاۋاز، بىرنەرسىگە ئۇرۇلغان ئاۋاز.

فَرْقَعَةُ الْقَنَابِلِ: بومبا ئاۋازى.

فَرَكَ يَفْرُكُ فَرْكًا الثَّوْبَ: رەختنى ئۇۋۇلدى.

فَرِكَ يَفْرَكُ فَرْكًا وَ فُرُوكًا وَ فِرْكَانًا: ئۆچ كۆردى، يامان كۆردى، نەپرەتلەندى.

«لَا يَفْرَكُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ» «حديث»: بىر مۆمىن ئادەم يەنە بىر مۆمىن ئايالنى يامان كۆرمىسۇن، ئۇنىڭ ئۇ كىشى ياقتۇرمايدىغان ئەخلاقىدىن بىرسى تېپىلسا، ياقتۇرىدىغان ئەخلاقىنمۇ بىرسى تېپىلىدۇ.

فَرَمَ يَفْرِمُ فَرْمًا اللَّحْمَ: گۆشنى چاندى، قىيما قىلدى.

فِرْمَةٌ ج فِرَمَاتٌ: كىچىك پارچە؛ تىما.

فَرْمَلَ يُفَرْمِلُ فَرْمَلَةً السَّائِقُ: شوپۇر ماشىنىنى تورمۇزلىدى.

فَرْمَلَةٌ ج فَرَامِلُ: تورمۇز.

فَرَامِلُ أُوتُمَاتِيكِيَّةٌ: ئاپتوماتىك تورمۇز.

فُرْنٌ ج أَفْرَانٌ: تونۇر؛ ئوچاق، پېلتە، ناۋايخانا.

أَفْرَانُ الصِّهْرِ: پېچ.

فُرْنٌ كَهْرِبَائِيٌّ: توك ئوچاق.

فُرْنُ الْقُمَامَةِ: ئەخلەت كۆيدۈرىدىغان پېچ.

فِرْنَدٌ ج فَرَانِدُ: شەمشەر، زۇلپىقار؛ ئانارنىڭ دېنى؛ قىزىلگۈل.

فِرْنَدُ اللُّؤْلُؤِ: سەدەپ.

فَرَنْسَائِيٌّ: فرانسىيىلىك.

فَرَنْسَوِيٌّ: فرانسىيىلىك.

فَرَنْسِيٌّ: فرانسىيىلىك.

الْفَرَنْسِيَّةُ: فرانسۇز تىلى.

فَرُهَ يَفْرُهُ فَرَاهَةً وَ فُرُوهَةً وَ فَرَاهِيَّةً: ماھىر بولدى، پۇختا بولدى؛ چاققان بولدى، تېتىك بولدى؛ گۈزەل بولدى، كۆركەم بولدى.

فَرِهَ يَفْرَهُ فَرَهًا الرَّجُلُ: كىشى خۇشال بولدى، شادلاندى.

فَرْهَدَ يُفَرْهِدُ فَرْهَدَةً الْغُلَامَ: بالىنى سەمرىتتى.

فَرْهَدَ الْفَتَى: يىگىت چىرايلىق بولدى.

فَرْهَدَتْ نَفْسُهُ: ئىچى سىقىلدى.

فُرْهُودٌ ج فَرَاهِيدُ: گۈزەل، چىرايلىق، كۆركەم.

فَرْوٌ ج فِرَاءٌ: مويلۇق تېرە؛ جۇۋا.

فَرْوَةٌ ج فِرَاءٌ: چومبەل؛ تاج، تۆگە يۇڭىدىن قىلىنغان كىيىم؛ بايلىق.

فَرْوَةُ الثَّعْلَبِ: تۈلكە تېرىسى.

فَرْوَةُ الدُّبِّ: ئېيىق تېرىسى.

فَرْوَةُ الذِّئْبِ: بۆرە تېرىسى.

فُرُوسَةٌ: چەۋەندازلىق؛ چەۋەندازلىق روھ.

عَصْرُ الْفُرُوسَةِ: چەۋەندازلىق دەۋرى.

أَلْعَابُ الْفُرُوسَةِ: ئات ئويۇنى.

فُرُوسِيَّةٌ: ئات مىنىشكە ماھىر بولماق، چەۋەندازلىق.

«عَلِّمُوا أَوْلَادَكُمُ السِّبَاحَةَ وَالْفُرُوسِيَّةَ» ‹حديث›: بالىلىرىڭلارغا سۇ ئۈزۈشنى ۋە چەۋەندازلىقنى ئۆگىتىڭلار.

فُرُوشَاتٌ: ئۆي جاھازلىرى.

فُرُوطٌ: ئېغىزى ئېتىشكىلىك قىلماق.

فُرُوغٌ: بوشىماق؛ تۈگەتمەك.

فُرُوغُ الْبَالِ: خاتىرجەملىك.

فُرُوغُ الصَّبْرِ: سەۋرسىزلىك.

«عَادَ إِلَى بَيْتِهِ بَعْدَ فُرُوغِهِ مِنْ عَمَلِهِ»: ئىشتىن بوشىغاندىن كېيىن ئۆيىگە قايتتى.

فَرُوقٌ: قورقۇنچلۇق، دەھشەتلىك، ۋەھىمىلىك، تەشۋىشلىك.

فَرُوقَةٌ: قورقۇنچاق، يۈرەكسىز.

فَرَى يَفْرِي فَرْيًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ياردى، پارچىلىدى، ئايرىدى.

فَرَى الثِّيَابَ: كىيىمنى ئۆلچەپ تىكتى.

فَرَى الْكِذْبَ: بوھتان چاپلىدى، قارا چاپلىدى.

فَرَى بَطْنَ الشَّاةِ: قوينىڭ قورسىقىنى ياردى.

فَرَى الْقَوْلَ: سۆزنى ئويدۇردى.

فِرْيَةٌ ج فِرًى: يالغان، ساختا؛ بوھتان، ئويدۇرما.

«هَذِهِ فِرْيَةٌ إِخْتَلَقَهَا خَصْمِي»: بۇ مېنىڭ دۈشمىنىم ئويدۇرۇپ چىقارغان يالغان.

فَرِيدٌ ج فَرَائِدُ: يالغۇز، يېگانە؛ مىسلىسىز، تەڭداشسىز.

«أَرَاكَ فَرِيدًا فِي الْمَعَالِي وَلَمْ يَكُنْ نَظِيرُكَ فِي حِفْظِ الْمَسَائِلِ فِي الْعَصْرِ»: مېنىڭچە سەن پەزىلەتتە يېگانىسەن، پىقھى مەسىلىلەرگە پۇختىلىقتا دەۋرىمىزدە سېنىڭدەكتىن يەنە بىرسى تېپىلمايدۇ.

فَرِيدُ الْعَصْرِ: زامانىنىڭ يېگانىسى.

فَرِيدُ نَوْعِهِ: ئالاھىدە.

«كَانَ فَرِيدًا بَيْنَ أُدَبَاءِ عَصْرِهِ»: زاماندا شلىرى ئىچىدە يېگانە ئىدى.

فَرِيدَةٌ ج فَرَائِدُ: ئېسىل مەرۋايىت.

فُرْصَةٌ فَرِيدَةٌ فِي الْحَيَاةِ: تۇرمۇشتا كەم ئۇچرايدىغان پۇرسەت.

«فِي هَذَا الْمُتْحَفِ فَرَائِدُ قَيِّمَةٌ»: بۇ مۇزېيدا قىممەتلىك گۆھەرلەر بار.

فَرِيسَةٌ ج فَرَائِسُ: ئۆۋلانغان ھايۋان، ئولجا.

«وَقَعَ فَرِيسَةً سَهْلَةً فِي أَيْدِي أَعْدَائِهِ»: ئۇ دۈشمەنلىرىنىڭ قولىغا ئاسانلا چۈشۈپ قالغان ئولجىغا ئايلاندى.

فَرِيصَةٌ ج فَرَائِصُ وَ فَرِيصٌ: كۆكرەك مۇسكۇلى.

«إِرْتَعَدَتْ فَرَائِصُهُمْ مِنَ الْخَوْفِ»: قورقۇنچتىن ئۇلارنىڭ مۇسكۇللىرى تىترەپ كەتتى، بەك قورقۇپ كەتتى.

فَرِيضَةٌ ج فَرَائِضُ: ۋەزىپە، مەجبۇرىيەت، پەرز، ۋاجىپ.

«فَرِيضَةُ الصَّلَاةِ رُكْنٌ مِنْ أَرْكَانِ الْإِسْلَامِ»: پەرز ناماز ئىسلام دىنىنىڭ بىر رۇكنىدۇر.

﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ﴾ «قرآن»: مەھرى بېكىتىلگەندىن كېيىن، ئۆزئارا پۈتۈشكەن نەرسىگە توغرىسىدا (يەنى، ئايالنىڭ رازىلىقى بىلەن ساقىت قىلىنغان مەھرى ئۈچۈن) سىلەرگە ھېچ گۇناھ بولمايدۇ.

فَرَضَ لِزَوْجَتِهِ فَرِيضَةً: ئايالىغا مۇئەييەن ھەسسە بەلگىلىدى.

أَصْحَابُ الْفَرَائِضِ: شەرئەت ئۇلۇشلىرىنى بېكىتكەن مىراسخورلار.

عِلْمُ الْفَرَائِضِ: مىراس تەقسىماتى توغرىسىدىكى ئىلىم، پەرائىز ئىلمى.

فَرِيضَةٌ ج فُرُوضٌ: ھەربىي مائاش، ھەربىي تەمىنات.

فَرِيقٌ ج أَفْرِقَةٌ وَ فُرَقَاءُ: جامائە، گۇرۇھ، توپ، گۇرۇپپا، كوللېكتىپ، شۆبە، باشقارما، كاماندا، ئېقىم، تەرەپ.

﴿وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللهِ﴾ «قرآن»: ئۇلاردىن بىر گۇرۇھ ئادەم ئاللاھنىڭ كالامىنى ئاڭلاپ ...

«شَكَّلَتِ الْوِزَارَةُ فَرِيقَ عَمَلٍ لِبَحْثِ الْمَوْضُوعِ»: مىنىستىرلىق ماۋزۇنى تەتقىق قىلىشقا خىزمەت گۇرۇپپىسى تەشكىللىدى.

فَرِيقٌ أَوَّل: گېنېرال، گېنېرال پولكوۋنىك، ئادمىرال.

فَرِيقٌ بَحْرِيٌّ: دېڭىز ئارمىيە گېنېرال مايورى.

فَرِيكٌ: ئۇۋۇلانغان، سۈركەلگەن، ئىشقىلانغان.

فَرِيٌّ ج أَفْرِيَاءُ: قىزىق، ئاجايىپ، ئويدۇرما، غەلىتە.

أَمْرٌ فَرِيٌّ: غەلىتە ئىش.

﴿قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا﴾ «قرآن»: ئۇلار ئېيتتى: «ئى مەريەم![1] سەن ھەقىقەتەن غەلىتە ئىش قىلدىڭ».

«أَتَى بِشَيْءٍ فَرِيٍّ»: بىر نەرسىنى ئويدۇرۇپ چىقاردى.

فُلَانٌ يَفْرِي الْفَرِيَّ: پالانى غەلىتە قىلىق قىلىدۇ.

فَزَارَةٌ: چىشى يولۋاس.

فَزَرَ يَفْزِرُ فَزْرًا: ياردى، پارچىلىدى.

فَزَرَ الثَّوْبَ: رەختنى يىرتتى.

فَزَرَ يَفْزُرُ فُزُورًا الشَّيْءَ: يېرىلدى، پارچىلاندى.

فَزَّ يَفِزُّ فَزًّا وَ فَزِيزًا الْجُرْحُ: يارا ئېغىز ئالدى.

فَزَّ يَفِزُّ فَزَازَةً وَ فُزُوزَةً: پاراكەندە بولدى، ھودۇقۇپ كەتتى، چۆچۈپ كەتتى.

«فَزَّ النَّاسُ عِنْدَمَا سَمِعُوا صَوْتَ الْإِنْفِجَارِ»: كىشىلەر پارتلاش ئاۋازىنى ئاڭلاپ چۆچۈپ كەتتى.

فَزَّ يَفِزّ فَزًّا الظَّبْيُ: كېيىك ئۈركۈپ كەتتى، قورقۇپ كەتتى.

فَزَّ غَيْرَهُ: ئۈركۈتۈۋەتتى، قورقۇتۇۋەتتى.

فَزَّ عَنِ الْأَمْرِ: ئىشتىن يىراقلاپ كەتتى، ئايىنىپ كەتتى، بۇرۇلۇپ كەتتى.

فَزَّاعَةٌ: قورقۇنچلۇق نەرسە؛ ئادەمنى قورقۇتقۇچى نەرسە؛ قارانچۇق.

فَزَّةٌ: سەكرىمەك، ھولۇقۇپ كەتمەك.

فَزَّرَ يُفَزِّرُ تَفْزِيرًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ياردى، پارچىلىدى.

فَزَّعَ يُفَزِّعُ تَفْزِيعًا غَيْرَهُ: قورقۇتۇۋەتتى، ئالاقزادە قىلىۋەتتى، ئۈركۈتۈۋەتتى.

فَزَّعَ عَنْ فُلَانٍ: پالاننى خەۋپتىن قۇتقۇزدى.

فَزَّعَ الْإِنْفِجَارُ السُّكَّانَ: پارتلاش ئاھالىنى قورقۇتۇۋەتتى.

﴿حَتَّى إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ﴾ «قۇرئان»: شاپائەت قىلغۇچىلارنىڭ دىللىرىدىن قورقۇنچ كۆتۈرۈلگەندە...

فَزِعَ يَفْزَعُ فَزَعًا الرَّجُلُ: قورقتى، ئالاقزادە بولدى.

فَزِعَ إِلَيْهِ: ئۇنىڭغا ئىلتىجا قىلدى، يالۋۇردى.

﴿فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ﴾ «قۇرئان»: داۋۇد ئۇلاردىن قورقتى، ئۇلار (داۋۇدقا): «قورقمىغىن»، ... دېدى.

«فَزِعْتُ إِلَيْكَ لِمُسَاعَدَتِي»: ماڭا ياردەم قىلىشىڭنى ئىلتىجا قىلىمەن.

فَزَعَ يَفْزَعُ فَزَعًا غَيْرَهُ: ئۇنىڭغا ياردەم بەردى.

فَزِعَ مِنْهُ: ئۇنىڭدىن قورقتى.

فَزَعٌ: قورقماق، چۆچۈمەك.

﴿لَا يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ﴾ «قۇرئان»: چوڭ قورقۇنچ (يەنى، قىيامەتنىڭ دەھشىتى) ئۇلارنى قايغۇغا سالمايدۇ.

فَزِعٌ ج فَزِعُونَ: قورققۇچى، چۆچۈگۈچى.

هَبَّ مِنْ نَوْمِهِ فَزِعًا: ئۇيقۇسىدىن چۆچۈپ تۇرۇپ كەتتى.

فَزْعَةٌ: قورقۇنچاق، توخۇ يۈرەك.

فَسَا يَفْسُو فَسْوًا وَ فُسَاءً: ئاۋازسىز يەل قويۇۋەتتى، ئوسۇردى.

فُسَاءٌ: ئاۋازسىز ئوسۇرۇق.

فَسَاحَةٌ: كەڭ بولۇش، ئازادە بولۇش.

فَسَادٌ: بۇزۇلماق، چىرىمەك، چىرىك، بۇزۇلغان، كاردىن چىققان.

فَسَادُ الْأَخْلَاقِ: چىرىكلەشكەن، چۈشكۈنلەشكەن.

﴿وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ﴾ «قۇرئان»: يەر يۈزىدە بۇزغۇنچىلىقنى تىلىمىگىن.

عَاثَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا: بۇزۇقچىلىق قىلدى.

فُسْتَانٌ ج فَسَاتِينُ: ئاياللچە كىيىم.

فُسْتُقٌ: پىستە دەرىخى؛ پىستە مېۋىسى.

فُسْتُقِيٌّ: كۆكۈچ.

لَوْنٌ فُسْتُقِيٌّ: كۆكۈچ رەڭ.

ثَوْبٌ فُسْتُقِيٌّ: كۆكۈچ رەخت.

عُيُونٌ فُسْتُقِيَّةٌ: كۆك كۆز.

فَسَحَ يَفْسَحُ فَسْحًا وَ فُسُوحًا فِي الْمَجْلِسِ: ئورۇن بوشىتىپ بەردى، ئورۇن كېڭەيتىپ بەردى، بىكارلاپ بەردى.

فَسَحَ لَهُ الْمَجَالَ: ئۇنىڭغا مەيداننى كېڭەيتىپ بەردى.

﴿فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللهُ لَكُمْ﴾ «قۇرئان»: باشقىلارغا: «ئورۇن چىقىرىپ بېرىڭلار»، دېيىلسە، ئورۇن چىقىرىپ بېرىڭلار. ئاللاھ سىلەرگە (رەھمىتىنى ۋە جەننىتىنى) كېڭەيتىپ بېرىدۇ.

فَسُحَ يَفْسُحُ فَسَاحَةً الْمَكَانُ: جاي كېڭەيدى،

يېيىلدى.

«نُقِلَ بَعْضُ أَثَاثِ الْحُجْرَةِ فَفَسُحَتْ»: خانىنىڭ بەزى جاھازلىرى يۆتكىۋېتىلگەندىن كېيىن خانە كېڭىيىپ كەتتى.

فَسْحٌ: پاسپورت، يول خېتى.

فُسْحَةٌ ج فُسَحٌ: كەڭ، كەڭلىك، ساياھەت.

مَازَالَ فِي الْوَقْتِ فُسْحَةٌ: تېخى ۋاقىت بار.

عُدْنَا لِلتَّوِّ مِنْ فُسْحَةٍ فِي النَّهْرِ: دەريا ساياھىتىدىن ئەمدىلا قايتتۇق.

فَسَخَ يَفْسَخُ فَسْخًا الْبَيْعَ: سودىنى بۇزدى.

فَسَخَ رَأْيَ فُلَانٍ: پالانىنىڭ پىكرىگە رەددىيە بەردى.

فَسَخَ الْمَفْصِلَ: ئۇگىلەرنى ئاجرىتىۋەتتى.

فَسَخَ الثَّوْبَ: كىيىمنى سېلىۋەتتى.

فَسْخٌ: بۇزماق، بىكار قىلماق، ئەمەلدىن قالدۇرماق.

فَسْخٌ ج فِسَاخٌ: گالۋاڭ، دۆت.

فَسْخَةٌ: بىر قېتىم بۇزماق؛ بۇزۇلغان نەرسىنىڭ بۆلۈكى.

رَجُلٌ فَسْخَةٌ: گالۋاڭ، دۆت، ئەقىلسىز.

فَسَدَ يَفْسِدُ فَسَادًا: بۇزۇلدى، چىرىدى، سېسىدى.

﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللهُ لَفَسَدَتَا﴾ «قرآن»: ئەگەر ئاسمان ـ زېمىندا ئاللاھدىن باشقا ئىلاھلار بولسا ئىدى، (كائىناتنىڭ تەرتىپى) ئەلۋەتتە بۇزۇلاتتى.

فَسَدَ الْحَالُ: ئەھۋال قالايمىقانلىشىپ كەتتى.

فَسَدَ الْعَقْدُ: توختام بىكار بولدى.

فَسَدَ يَفْسُدُ فُسُودًا وَ فَسَادًا الشَّيْءُ: نەرسە بۇزۇلدى.

فَسَرَ يَفْسِرُ فَسْرًا الْأَمْرَ: ئىشنى چۈشەندۈردى، بايان قىلدى، ئىزاھلىدى.

فَسَرَ يَفْسِرُ فَسْرًا وَ تَفْسِرَةً الطَّبِيبُ الْبَوْلَ: دوختۇر سۈيدۈكنى تەكشۈردى.

فَسَّاءٌ: ئۇسۇرغاق.

فَسَّحَ يُفَسِّحُ تَفْسِيحًا الْمَكَانَ: جاينى كېڭەيتتى، ئورۇن بوشاتتى، بىكارلاپ بەردى.

فَسَّخَ يُفَسِّخُ تَفْسِيخًا الشَّيْءَ: نەرسىنى بۇزۇپ تاشلىدى.

فَسَّخَ السَّمَكَ: بېلىقنى تۇزلىدى.

فَسَّدَ يُفَسِّدُ تَفْسِيدًا الشَّيْءَ: نەرسىنى بۇزۇپ تاشلىدى.

فَسَّرَ يُفَسِّرُ تَفْسِيرًا الشَّيْءَ: ئىزاھلىدى، بايان قىلدى، شەرھلىدى.

فَسَّرَ آيَاتِ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ: «قۇرئان كەرىم» ئايەتلىرىنى تەفسىر قىلدى.

فَسَّقَ يُفَسِّقُ تَفْسِيقًا ـ هُ: ئۇنى يولدىن چىقاردى، ئۇنى پاسىق دەپ ساندى.

فُسْطَاطٌ / فِسْطَاطٌ ج فَسَاطِيطُ: چېدىر، كىگىز ئۆي.

الْفُسْطَاطُ: قەدىمكى قاھىرە.

فُسْفُورٌ: فوسفور.

فَسَقَ يَفْسُقُ / يَفْسِقُ فِسْقًا وَ فُسُوقًا الرَّجُلُ: توغرا يولدىن ئاداشتى، ئازدى، بۇزۇق ئىش قىلدى.

فَسَقَ بِالْمَرْأَةِ: ئايال بىلەن بۇزۇقچىلىق قىلدى، زىنا قىلدى.

﴿وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ﴾ «قرآن»: ئاللاھنىڭ ئىتائىتىدىن چىققانلارغا كەلسەك، ئۇلارنىڭ جايى دوزاخ بولىدۇ.

فَسَقَ يَفْسُقُ فُسُوقًا الرَّجُلُ: ئازدى، خاتالاشتى، گۇناھ ئۆتكۈزدى.

فِسْقٌ: گۇناھ؛ يولدىن چىقماق، زىنا.

فِسْقٌ بِإِكْرَاهٍ: باسقۇنچىلىق قىلماق.

﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ وَ إِنَّهُ لَفِسْقٌ﴾ «قرآن»: (ئى مۆمىنلەر!) ئاللاھنىڭ ئىسمى

ئېيتىلماي بوغۇزلانغان (يەنى، بىسمىللاھ دەپ زەبھى قىلىنمىغان) ھايۋانلارنى يېمەڭلار، ئۇنى يېيىش ئەلۋەتتە گۇناھدۇر.

فَسْقِيَّةٌ / فِسْقِيَّةٌ ج فَسْقِيَّاتٌ وَ فَسَاقِي: كۆل، فونتان.

فِسْكِلٌ: پەسكەش، ئېپلاس، رەزىل.

فَسِلَ يَفْسَلُ فَسَلًا الرَّجُلُ: كىشى رەزىل بولدى، چاكىنىلاشتى، نومۇسسىز بولدى.

فَسَلَ يَفْسُلُ فَسْلًا الصَّبِيَّ: بالىنى (ئەمچەكتىن) ئاجراتتى.

فَسَلَ النَّخْلَةَ: خورما دەرىخىنى تىكتى.

فَسُلَ يَفْسُلُ فَسَالَةً وَ فُسُولَةً الرَّجُلُ: قورقتى، يۈرەكزادە بولدى؛ چۈشكۈنلەشتى.

فَسْلٌ ج أَفْسُلٌ وَ فُسُولٌ وَ فِسَالٌ: رەزىل، چاكىنا، پەسكەش، ناچار؛ تەكىنلىك نوتىسى.

رَجُلٌ فَسْلٌ: چاكىنا ئادەم.

مَتَاعٌ فَسْلٌ: ناچار مال.

فَسْوٌ: ئاۋازسىز ئوسۇرۇق.

فُسُوقٌ: يولدىن چىقماق، ئازماق، گۇناھ قىلماق.

﴿وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَ الْفُسُوقَ وَ الْعِصْيَانَ﴾ «قرآن»: سىلەرگە پىسقنى، كۇفرىنى ۋە گۇناھنى يامان كۆرسەتتى.

فُسُولَةٌ: پىكىرى ئاجىزلىق، كىسالەت پەم؛ مۇرۇۋۋەتسىز، بوشاڭ، بوشاڭلىق، ئوزۇقلۇق يېتىشمەسلىك كېسىلى.

فُسُولِيَّةٌ: يېيىسى پۇرچاق.

فَسِيحٌ: كەڭ، كەڭ-كۇشادە.

مَكَانٌ فَسِيحٌ: كەڭتاشا جاي.

فَسِيخٌ: تۇزلانغان بېلىق.

فَسِيخٌ مِنَ الرِّجَالِ: گالۋاڭ.

فَسِيخَةٌ ج فَسِيخَاتٌ: كۆك بېلىق.

فُسَيْفِسَاءُ: فارفور خىش، كاھىش.

فَسِيلَةٌ ج فَسَائِلُ: نوتا، كۆچەت.

«غَرَسْنَا فِي حَدِيقَتِنَا عَدَدًا مِنَ الْفَسَائِلِ»: باغچىمىزغا بىرقانچە كۆچەت تىكتۇق.

فِسْيُولُوجِيَا (فِسْيُولُوجِيَةٌ): پىسخولوگىيە ئىلمى.

فِسْيُولُوجِيٌّ ج فِسْيُولُوجِيُّونَ: پىسخولوگ.

فَشَا يَفْشُو فَشْوًا وَ فُشُوًّا وَ فُشِيًّا الْخَبَرُ: خەۋەر تارقىلىپ كەتتى، يېيىلىپ كەتتى، پاش بولۇپ كەتتى.

فَشَا السِّرُّ: مەخپىيەتلىك ئاشكارىلاندى.

فَشَا الْفَسَادُ بَيْنَ الْمُوَظَّفِينَ: خىزمەتچىلەر ئارىسىدا چىرىكلىك يامراپ كەتتى.

فَشَرَ يَفْشُرُ فَشْرًا: يالغان ئېيتتى، تۆھمەت قىلدى.

فَشَّ يَفُشُّ فَشًّا الْوَرَمَ: ئۇشۇق ياندى.

فَشَّ الْمَنْفُوخَ: يەلنى چىقىرىۋەتتى.

فَشَّ الْقُفْلَ: قۇلۇپنى قومۇرۇۋەتتى؛ ھېيلە بىلەن ئاچتى.

فَشَّ غَلِيلَهُ: ئاچچىقىنى چىقىرىۋالدى.

فَشٌّ: قوپال كىيىم، يىرىك كىيىم.

فَشَّارٌ ج فَشَّارُونَ: پوچى، لاپچى، كاززاپ.

فَشَّاشٌ: ھېيلە بىلەن قۇلۇپ ئاچقۇچى؛ ئوغرى.

فَشَّخَ يُفَشِّخُ تَفْشِيخًا الرَّجُلَ: كىشى ئۇۋگىلىرىنى بوشاشتۇردى، چارچاپ كەتتى.

فَشَّشَ يُفَشِّشُ تَفْشِيشًا الْوَرَمَ: ئۇشۇقنى ياندۇردى.

فَشَّطَ يُفَشِّطُ تَفْشِيطًا فُلَانٌ: پو ئاتتى، ماختاندى.

فَشَّلَ يُفَشِّلُ تَفْشِيلًا غَيْرَهُ: ئۇنى يەڭدى، مەغلۇپ قىلدى، سۇندۇردى.

فَشَغَ يَفْشَغُ فَشْغًا الشَّيْءُ: چېچىلىپ كەتتى، تارىلىپ كەتتى.

فَشَقَ يَفْشُقُ فَشْقًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سۇندۇرۇۋەتتى.

فَشِقَ يَفْشَقُ فَشَقًا: يۈگۈردى، چاپتى.

فَشَكٌ: دوگەت، سۆرۈل، مىشەك.

بَيْتُ الْفَشَكِ: ئوقدان.

فَشِلَ يَفْشَلُ فَشَلًا الرَّجُلُ: كىشى بوشاپ كەتتى،

ئاجىزلاپ كەتتى، روھى چۈشتى، مەغلۇپ بولدى، (ئۇرۇش ياكى بىرەر قاتتىقچىلىق ۋاقتىدا) قورقتى، ئەيمەندى.

﴿إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللهُ وَلِيُّهُمَا﴾ ‹قرآن›: ئۆز ۋاقتىدا سىلەردىن ئىككى گۇرۇھ ئاجىزلىق كۆرسەتمەكچى بولدى، ئاللاھ ئۇلارنىڭ مەدەتكارى ئىدى.

فَشِلَ فِي تَحْقِيقِ أَهْدَافِهِ: مەقسەتتىنى ئىشقا ئاشۇرۇش يولىدا مەغلۇپ بولدى.

فَشَلٌ: مەغلۇپ بولماق، يېڭىلماق.

فَشَلٌ شَنِيعٌ: قاتتىق مەغلۇبىيەت.

«كَانَ يَأْمُلُ النَّجَاحَ وَلِكِنَّهُ بَاءَ بِالْفَشَلِ»: ئۇ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنى ئۈمىد قىلاتتى، لېكىن ئۇ مەغلۇپ بولدى.

فَشْلٌ / فَشِلٌ ج أَفْشَالٌ وَفُشْلٌ: قورقۇنچاق، يۈرەكسىز؛ كاجۇۋا.

مُرَشَّحٌ فَشِلٌ: يېڭىلگەن نامزات.

فَشْوٌ: تارقىلىپ كەتمەك، يېيىلىپ كەتمەك.

فَشْوَةٌ: ئاياللارنىڭ كىرىم قۇتىسى.

فَشُوشٌ: مەنمەنچى؛ پايدىسىز، كېرەكسىز؛ قوپال كىيىم.

كَلَامٌ فَشُوشٌ: پايدىسىز سۆز.

عَمَلٌ فَشُوشٌ: پايدىسىز ئىش.

فَشِيلٌ ج فُشَلَاءُ م فَشِيلَةٌ ج فِشَالٌ: قورقۇنچاق، يۈرەكسىز.

فُشِيٌّ: تارقىلىپ كەتمەك، يېيىلىپ كەتمەك.

فَصَاحَةٌ: پاساھەت، سۆزگە ماھىرلىق، تىلى راۋانلىق.

فِصَادٌ: قان ئالماق.

فِصَادَةٌ: قان ئېلىش تېخنىكىسى، قان ئېلىپ داۋالاش ئۇسۇلى.

فِصَالٌ: ئەمچەكتىن ئايرىماق.

﴿حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ﴾ ‹قرآن›: ئانىسى ئۇنى (قورسىقىدا) ئۈستى-ئۈستىگە ئاجىزلىق بىلەن كۆتۈردى، ئىككى يىلدا ئۇنى ئەمچەكتىن ئايرىدى.

«صَلَاةُ الْأَوَّابِينَ حِينَ تَرْمَضُ الْفِصَالُ» ‹حديث›: تەۋبە قىلغۇچىلارنىڭ نامىزى بوتىلاقلار ئىسسىقتىن پۇتلىرىنى يەرگە قويالمىغان چاغدىكى نامازدۇر.

فَصُحَ يَفْصُحُ فَصَاحَةً الرَّجُلُ: سۆزى ئوچۇق، راۋان بولدى.

«حَفِظَ الْقُرآنَ وَقَرَأَ الشِّعْرَ الْعَرَبِيَّ فَفَصُحَتْ لُغَتُهُ»: قۇرئاننى يادلاپ ۋە شېئىر ئوقۇپ ئۇنىڭ تىلى پاساھەتلىشىپ كەتتى.

فَصْحٌ: پاساھەتلىك سۆز.

فِصْحٌ: ئوچۇق ئىللىق كۈن.

عِيْدُ الْفِصْحِ: ناسارالارنىڭ ئېتىقاد قىلىشىچە، ئىيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ تىرىلىش كۈنىنى خاتىرىلەش چوڭ بايرىمى (پاسخا بايرىمى)، يەھۇدىيلارنىڭ مىسىردىن چىققانلىقىنى خاتىرىلەش بايرىمى.

فُصْحَى: ئەڭ پاساھەتلىك، سۆزگە ماھىر، سۆزمەن، ئەرەب ئەدەبىي تىلى.

اللُّغَةُ الْفُصْحَى: ئەرەب تىلى.

اللُّغَةُ الْعَرَبِيَّةُ الْفُصْحَى: تىپىك ئەرەب تىلى.

«تُذَاعُ نَشَرَاتُ الْأَخْبَارِ بِاللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ الْفُصْحَى»: خەۋەرلەر ئەرەب ئەدەبىي تىلى بىلەن تارقىتىلىدۇ.

فَصَدَ يَفْصِدُ فَصْدًا وَفِصَادًا الْمَرِيْضَ: كېسەلدىن قان ئالدى.

فَصْدٌ: قان ئالماق.

فَصٌّ ج فُصُوصٌ وَفِصَاصٌ: (ئۈزۈكنىڭ) كۆزى؛ قات؛ تىلىم، پارچە.

فَصّ الرِّئَةِ: ئۆپكىنىڭ قانىتى.

لِهَذَا الْخَاتَمِ فَصٌّ ثَمِينٌ: بۇ ئۈزۈككە ئېسىل كۆز قويۇلغان.

فَصّ الثُّومِ: سامساق تىلىمى.

بِنَصِّهِ وَفَصِّهِ: سۆزمۇسۆز.

«هَذَا مَا قَالَهُ بِنَصِّهِ وَ فَصِّهِ»: مانا بۇ سۆز ئۇنىڭ دېگەنلىرى.

فَصَّاصٌ ج فَصَّاصُونَ: ئۈزۈككە كۆز ياسىغۇچى.

فَصَّصَ يُفَصِّصُ تَفْصِيصًا الْخَاتَمَ: ئۈزۈككە كۆز ئورناتتى.

فَصَّصْتُ الثُّومَ فِي الْمَطْبَخِ: سامساقنى ئاشخانىدا ئاقلىدىم.

فَصَّصَ الْبُرْتُقَالَةَ: ئاپېلسىننى سويدى.

فَصَّلَ يُفَصِّلُ تَفْصِيلًا الْكَلَامَ: سۆزنى ئوچۇق قىلدى، ئېنىق قىلدى، تەپسىلىي بايان قىلدى.

فَصَّلَ الشَّيْءَ: نەرسىنى بۆلدى، بابلارغا ئايرىدى.

فَصَّلَ الثَّوْبَ: رەختنى پىچتى، كەستى.

﴿كِتَابٌ فُصِّلَتْ آيَاتُهُ﴾ «قرآن»: ئايەتلىرى ئوچۇق بايان قىلىنغان كىتابتۇر.

فُصْفَاتٌ: فوسفات، كىسلاتا تۇزى.

فُصْفُورٌ: فوسفور.

فُصْفُورِيٌّ: فوسفورلۇق.

ضِيَاءٌ فُصْفُورِيٌّ: فوسفور نۇرى، ئېزىنتقۇ ئوت.

فَصَلَ يَفْصِلُ فَصْلًا الشَّيْءَ: ئايرىۋەتتى، بۆلۈۋەتتى، ئاجرىتىۋەتتى، ئۈزۈۋەتتى، قوغلىۋەتتى.

فَصَلَهُ مِنَ الْوَظِيفَةِ: ئۇنى خىزمەتتىن بوشىتىۋەتتى.

فَصَلَ فِي الْأَمْرِ: قارار قىلدى، بەلگىلىدى.

فَصَلَ الْوَلَدَ عَنِ الرَّضَاعِ: بالىنى ئەمچەكتىن چىقىرىۋەتتى.

﴿فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ﴾ «قرآن»: ... تالۇت ئەسكەرلىرى بىلەن (بەيتۇلمۇقەددەستىن) ئايرىلغان چاغدا...

«فَصَلَتِ الْجَامِعَةُ بَعْضَ الطَّلَبَةِ»: ئۇنىۋېرسىتېت بەزى ئوقۇغۇچىلارنى قوغلىۋەتتى.

فَصْلٌ: ئايرىماق، بۆلمەك، ئاجراتماق، كەسمەك، ئۈزمەك.

﴿إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ﴾ «قرآن»: قۇرئان شەك-شۈبھىسىز (ھەق بىلەن باتىلنى ئايرىغۇچى) سۆزدۇر، ئۇ چاقچاق ئەمەستۇر.

«كَانَ كَلَامُ رَسُولِ اللهِ كَلَامًا فَصْلًا يَفْهَمُهُ كُلُّ مَنْ يَسْمَعُهُ» «حديث»: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ناھايىتى ئېنىق سۆزلەيتتى، ئاڭلىغانلا ئادەم چۈشىنەلەيتتى.

فَصْلٌ ج فُصُولٌ: قىسىم، پارچە، بىر بۆلۈك؛ مەكتەپلەردىكى سىنىپ؛ پەسىل؛ زاپچاس.

أَصْلٌ وَ فَصْلٌ: غول ۋە شاخ، ئاساس ۋە تارماق.

فَصْلٌ مَدْرَسِيٌّ: ئوقۇش مەۋسۇمى.

فَصْلُ الْخِطَابِ: ئەڭ ئاخىرقى ھۆكۈم، ئاخىرقى قارار، «ئەمما بەئدۇ»دىن كېيىنكى سۆز.

فَصْلٌ فِي الْخُصُومَاتِ: قارار، ھۆكۈم.

الْقَوْلُ الْفَصْلُ: ھەل قىلغۇچ سۆز، قەتئىي سۆز.

يَوْمُ الْفَصْلِ: قىيامەت كۈنى.

فَصْلُ الرَّبِيعِ أَجْمَلُ الْفُصُولِ: باھار پەسلى ئەڭ گۈزەل پەسىل.

الشِّتَاءُ أَبْرَدُ الْفُصُولِ: قىش پەسىللەرنىڭ ئەڭ سوغۇقىدۇر.

تَمْثِيلِيَّةٌ ذَاتُ فَصْلٍ وَاحِدٍ: بىر پەردىلىك دراما.

فَصْلَةٌ ج فِصَلٌ: پەش (جۈملە ئايرىمىسىدىكى).

فَصْلَةٌ مَنْقُوطَةٌ: چېكىتلىك پەش.

فِصْلَةٌ: كىتابچە.

فَصَمَ يَفْصِمُ فَصْمًا الشَّيْءَ: كەستى، ئۈزدى، ياردى.

فَصَمَ عُرَى الصَّدَاقَةِ: دوستلۇق ئالاقىسىنى ئۈزدى.

فَصَمَ الْعُقْدَةَ: تۈگۈننى يەشتى.

فَصَمَ الْعُودَ: ياغاچنى ئەگدى.

فَصَمَ الْحَمْلُ الثَّقِيلُ ظَهْرَهُ: ئېغىر يۈك ئۇنىڭ بېلىنى سۇندۇرۇۋەتتى.

فَصْمٌ: كەسمەك، ئۈزمەك.

الْفَصْمَةُ: يېرىق، يوچۇق.

فَصَى يَفْصِي فَصْيًا الشَّيْءَ مِنَ الشَّيْءِ: بىر نەرسىنى يەنە بىر نەرسىدىن ئايرىدى، تاللىدى، ئاجراتتى.

فَصِيحٌ ج فُصَحَاءُ: پاساھەتلىك سۆز قىلغۇچى، ناتىق، سۆزگە ماھىر.

كَلَامٌ فَصِيحٌ: پاساھەتلىك سۆز.

لِسَانٌ فَصِيحٌ: پاساھەتلىك تىل.

فَصِيلٌ ج فِصَالٌ وَ فُصْلَانٌ: ئەمچەكتىن ئايرىۋېتىلگەن ھايۋان بالىسى.

فَصِيلَةٌ ج فَصَائِلُ: تۈر، خىل، قىسىم.

فَصِيلَةُ الرَّجُلِ: كىشىنىڭ تۇغقانلىرى، يېقىنلىرى.

﴿وَفَصِيلَتِهِ الَّتِي تُؤْوِيهِ﴾ «قرآن»: ئۆزى مەنسۇپ بولغان قوۋم ـ قېرىنداشلىرىنى.

فَصِيلَةٌ فِي الْجَيْشِ: پەي (ھەربىي ئاتالغۇ).

فَصَائِلُ الثَّائِرِينَ: قوزغىلاڭچى قىسىم.

«إِجْتَمَعَ الرَّئِيسُ بِقَادَةِ الْفَصَائِلِ»: باشلىق قىسىم رەھبەرلىرى بىلەن بىللە بولدى.

فَضَا يَفْضُو فَضَاءً وَ فُضُوًّا الْمَكَانُ: جاي بوش بولدى، كەڭ بولدى، ئازادە بولدى.

فَضَاءٌ ج أَفْضِيَةٌ: بوش يەر، ئوچۇقچىلىق يەر.

بَيْتُ الْفَضَاءِ: خالاجاي، ھاجەتخانا.

مَلَاحُ الْفَضَاءِ. رَائِدُ الْفَضَاءِ. رَجُلُ الْفَضَاءِ: ئالەم ئۇچقۇچىسى.

«أَطْلَقَتْ بَعْضُ الدُّوَلِ أَقْمَارًا صِنَاعِيَّةً فِي الْفَضَاءِ»: بەزى دۆلەتلەر بوشلۇقتا سۈنئىي ھەمراھ قويۇپ بەردى.

فِضَالٌ: ئىش كىيىمى، ئۇخلاش كىيىمى.

فُضَالَةٌ: قالدۇق، ئېشىپ قالغىنى، ئارتۇقى؛ قالدۇق تەرىپى.

«كَانَ لَا يَحْصُلُ إِلَّا عَلَى الْفُضَالَةِ»: ئۇ پەقەت نەرسىنىڭ قالدۇقىنىلا ئېرىشەلەيتتى.

فَضَحَ يَفْضَحُ فَضْحًا غَيْرَهُ: باشقىسىنىڭ ئەيىبىنى ئاچتى، رەسۋا قىلدى.

فَضَحَ الْمُعَمَّى: تېپىشماقنى تاپتى.

فَضَحَ الْقَمَرُ النُّجُومَ: ئاي يورۇقى يۇلتۇزلارنى ئۆچۈرۈۋەتتى.

فَضَحَ الْمَرْأَةَ: ئايالنىڭ نومۇسىغا تەگدى.

﴿قَالَ إِنَّ هَؤُلَاءِ ضَيْفِي فَلَا تَفْضَحُونِ﴾ «قرآن»: لۇت ئېيتتى: «بۇلار مېنىڭ مېھمىنىم، مېنى رەسۋا قىلماڭلار».

فَضِخَ يَفْضَخُ فَضَخًا: ئاقاردى، ئاق بولدى.

فَضَخَ يَفْضَخُ فَضْخًا الشَّيْءَ: يېرىۋەتتى، بۆلىۋەتتى، ئاجرىتىۋەتتى.

فَضَخَ الْعَيْنَ: كۆزنى قويۇۋەتتى.

فَضَّ يَفُضُّ فَضًّا خَتْمَ الْكِتَابِ: مەكتۇپنى ئاچتى.

فَضَّ اللُّؤْلُؤَةَ: مەرۋايىتقا تۆشۈك ئاچتى.

فَضَّ الشَّيْءَ: نەرسىنى تەقسىم قىلدى، بۆلدى.

فَضَّ الْإِجْتِمَاعَ: يىغىننى تارقىتىۋەتتى.

فَضَّ الدُّمُوعَ: ياش تۆكتى.

«هَذَا الضَّرِيحُ يَفِضُّ بِالزُّوَّارِ»: بۇ مازار زىيارەتچىلەر بىلەن تولۇپ كەتتى.

لَا فُضَّ فُوكَ: بەك ياخشى بولدى، ياخشى سۆزلىدىڭ.

فُضَّ فُوهُ: ۋاللاقشىما، ئېغىزىڭنى يۇم.

فَضٌّ: ئاچماق، يىرتماق، تارقىتىۋەتمەك، پۈكلىمەك، قاتلىماق.

فَضَّاحٌ ج فَضَّاحَةٌ: پەسكەش، رەزىل، پىتنىخور.

الْجَهْلُ الْفَضَّاحُ: نومۇسسىزلىق، شەرمەندىلىك، دۆتلۈك.

فِضَّةٌ: كۈمۈش.

﴿وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِآنِيَةٍ مِنْ فِضَّةٍ﴾ «قرآن»: ئۇلارغا كۈمۈش تەخسىلەر ئايلاندۇرۇپ سۇنۇلۇپ تۇرىدۇ.

فَضَّحَ يُفَضِّحُ تَفْضِيحًا الصُّبْحُ: تاڭ يورۇدى.

فَضَّضَ يُفَضِّضُ تَفْضِيضًا الشَّيْءَ: نەرسىگە كۈمۈش يالاتتى، ھەل بەردى.

فَضَّلَ يُفَضِّلُ تَفْضِيلًا عَلَى غَيْرِهِ: باشقىلاردىن ئارتۇق ھېسابلىدى.

يُفَضِّلُ الْمَوْتَ عَلَى الْإِسْتِسْلَامِ: ئۆلۈمنى تەسلىم بولۇشتىن ئارتۇق كۆرىدۇ، ئۆلسىمۇ تىز پۈكمەيدۇ.

﴿وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ﴾ «قرآن»: بىز ھەقىقەتەن پەيغەمبەرلەرنىڭ بەزىسىنى بەزىسىدىن ئۈستۈن قىلدۇق.

فِضِّيٌّ: كۈمۈشتەك، كۈمۈشتىن بولغان.

أَبْيَضُ فِضِّيٌّ: كۈمۈش رەڭ.

السِّتَارُ الْفِضِّيُّ: ئېكران.

الثَّعْلَبُ الْفِضِّيُّ: قارامتۇل تۈلكە.

الْعِيدُ الْفِضِّيُّ لِلزَّوَاجِ: كۈمۈش توي، توي قىلغانلىقنىڭ 40 يىللىق خاتىرىسى.

يَمْلِكُ سَيَّارَةً فِضِّيَّةَ اللَّوْنِ: كۈمۈش رەڭ ماشىنىسى بار.

يَمْلِكُ مَحَلًّا لِبَيْعِ الْآنِيَةِ الْفِضِّيَّةِ: كۈمۈش قاچا-قۇچا ساتىدىغان دۇكىنى بار.

فِضِّيَّاتٌ: كۈمۈشتىن ياسالغان قاچا-قۇچىلار.

فَضْفَاضٌ: كەڭ، كەڭ-كۇشادە.

ثَوْبٌ فَضْفَاضٌ: كەڭ كىيىم.

فَضْفَضَ يُفَضْفِضُ فَضْفَضَةً الثَّوْبُ: كىيىم كەڭ بولدى.

فَضْفَضَ الْعَيْشُ: تۇرمۇش پاراۋان بولدى.

فَضْفَضَ الشَّيْءَ: نەرسىنى كېڭەيتتى.

فَضَلَ يَفْضُلُ فَضْلًا الشَّيْءُ: نەرسە ئېھتىياجدىن ئارتۇق بولدى، زىيادە بولدى؛ قېلىپقالدى.

فَضَلَ عَلَيْهِ: ئۇنىڭدىن ئېشىپ كەتتى، ئۇنىڭغا ئۈستۈن كەلدى.

هَلْ فَضَلَ مَعَكَ شَيْءٌ؟: بىرەر نەرسەڭ ئاشتىمۇ؟

«وَزَّعَ مَا فَضَلَ مِنْ مَالِهِ عَلَى الْفُقَرَاءِ»: ئارتۇق ماللىرىنى كەمبەغەللەرگە تارقىتىپ بەردى.

فَضُلَ يَفْضُلُ فُضُولًا الشَّيْءُ: ئېسىل بولدى، پەزىلەتلىك بولدى.

فَضْلٌ ج فُضُولٌ: ياخشىلىق، ئېھسان، مەرھەمەت؛ ئارتۇقچىلىق، ئالاھىدىلىك؛ شەرەپ، پەزلى.

صَاحِبُ فَضْلٍ: تۆھپىكار، پەزىلەتلىك زات، پەزلى ئىگىسى.

﴿إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ﴾ «قرآن»: پەزل-كەرەم ئاللاھنىڭ ئىلكىدىدۇر، ئاللاھ ئۇنى خالىغان كىشىگە بېرىدۇ.

مِنْ فَضْلِكَ: مەرھەمەت! مەرھەمەت قىلىپ.

رِجَالُ الْفَضْلِ وَ الْعِلْمِ: ئالىملار.

«إِحْتَفِظْ بِفَضْلِ طَعَامِكَ فَقَدْ تَحْتَاجُ إِلَيْهِ»: ئاشقان تامىقىڭنى ساقلاپ قويۇ، ئۇنىڭغا ھاجىتىڭ چۈشىدۇ.

«إِنْتَصَرُوا بِفَضْلِ إِخْلَاصِهِمْ وَتَضْحِيَتِهِمْ»: ئۇلار سەمىمىيلىك ۋە پىداكارلىق روھى ئارقىلىق غەلىبە قىلدى.

«لَا يَمْلِكُ كُوخًا فَضْلًا عَنْ قَصْرٍ»: ئۇنىڭ سارايى تۇرغۇل كىچىك كەپىسىمۇ يوق.

«كَانَ مَعْرُوفًا بِالصِّدْقِ وَالْأَمَانَةِ فَضْلًا عَنِ الْعِلْمِ وَالْأَدَبِ»: ئۇ بىلىمى ۋە ئەخلاقىدىن تاشقىرى، راستچىللىق ۋە ئىشەنچ بىلەن تونۇلغانىدى.

فُضْلٌ: ئىش كىيىمى، ئۇخلاش كىيىمى.

فَضَلَاتٌ: گەندە.

فَضَلَاتُ الْجِسْمِ: بەدەننىڭ چىقىرىندىلىرى، ئاجراتمىلار.

فَضَلَاتُ الطَّعَامِ: تاماقنىڭ يۇقۇندىلىرى، قالدۇقى.
فَضْلَةٌ ج فَضَلَاتٌ ج فِضَالٌ: قالدۇق، ئېشىپ قالغىنى، ئارتۇقى؛ قالدۇق تەرىپى.
فضلى ج فُضْلَيَاتٌ: ئەڭ ياخشى، ئەڭ ئېسىل، ئەڭ ئارتۇق.
فُضْلَيَاتُ السَّيِّدَاتِ: پەزىلەتلىك خانىملار.
فُضُولٌ: مۇناسىۋەتسىز ئىشقا ئارىلاشماق، ئاقساقاللىق قىلماق.
فُضُولُ الْجِسْمِ: چىقىرىندى ماددىلار، ئاجراتمىلار.
هَذَا مِنْ فُضُولِ الْقَوْلِ: بۇ ئارتۇقچە سۆز، مۇناسىۋەتسىز سۆز.
كَانَ كَثِيرُ الْفُضُولِ: ئۇ ئارىلاشقاق ئادەم ئىدى.
فُضُولِيٌّ ج فُضُولِيُّونَ: يېتىم ئاقساقال، ئارىلاشقاق.
لَاتَكُنْ فُضُولِيًّا: ئاقساقاللىق قىلما.
فَضِيحٌ: شەرمەندە، رەسۋالىق، نومۇسسىزلىق، يۈزى چۈشۈپ كەتمەك؛ ئاشكارىلانغان.
فَضِيحَةٌ ج فَضَائِحُ: رەسۋالىق، شەرمەندىلىك، سەتچىلىك، يامان ئاتاق.
فَضِيحَةٌ أَخْلَاقِيَّةٌ: نومۇسسىزلىق.
فَضِيحَةٌ مَالِيَّةٌ: مالىيە رەسۋاچىلىقى.
«أَدَّتِ الْفَضِيحَةُ إِلَى اسْتِقَالَةِ الْحُكُومَةِ»: سەتچىلىك ھۆكۈمەتنىڭ ئىستىپا بېرىشىگە ئېلىپ كەلدى.
فَضِيخٌ: ئۈزۈم شەربىتى، خورما شەربىتى.
فَضِيلٌ ج فُضَلَاءُ: پەزىلەتلىك، پەزلى ئىگىسى.
الشَّهْرُ الْفَضِيلُ: رامزان ئېيى.
كَانَ شَخْصًا فَضِيلًا: ئۇ پەزىلەتلىك ئادەم.
أَيُّهَا السَّادَةُ الْفُضَلَاءُ: ھۆرمەتلىك ئەپەندىلەر.
فَضِيلَةٌ ج فَضَائِلُ: گۈزەل ئەخلاق، ئېسىل خىسلەت؛ ئارتۇقچىلىق، ئالاھىدىلىك، پەزىلەت.
صَاحِبُ الْفَضِيلَةِ: جانابلىرى، ئەزھەر ئۇنىۋېرسىتېتى شەيخىنىڭ ئالدىدا قوشۇپ ئىيتىلىدىغان سۆز.
فَضِيلَةُ الشَّيْخِ الْأَزْهَرِ: ئەزھەر داشۆسىنىڭ پېشۋاسى جانابلىرى.
«فَضِيلَةُ السَّفَرِ بِالطَّائِرَةِ سُرْعَةُ الْوُصُولِ»: ئايروپىلاندا سەپەر قىلىشنىڭ ئارتۇقچىلىقى تېز يېتىپ بېرىشتۇر.
فَطَا يَفْطُو فَطْوًا الدَّابَّةَ: ئۇلاغنى قاتتىق ھەيدىدى.
فَطَائِرِيٌّ: گۆشنانچى، قوتۇرماچچى.
فِطَارٌ: ئەتىگەنلىك تاماق، ناشتىلىق.
فِطَامٌ: ئەمچەكتىن ئايرىماق.
«تَحَسَّنَتْ صِحَّةُ الطِّفْلِ بَعْدَ فِطَامِهِ»: بوۋاقنىڭ سالامەتلىكى ئەمچەكتىن ئايرىۋەتكەندىن كېيىن ياخشىلىنىپ كەتتى.
فَطَانَةٌ: زېرەكلىك، ئەقىللىقلىق.
«نَجَحَ فِي أَعْمَالِهِ لِأَنَّهُ كَانَ ذَا فَطَانَةٍ»: ئۇ زېرەك بولغانلىقتىن ئىشلاردا مۇۋەپپەقىيەت قازاندى.
فَطَأَ يَفْطَأُ فَطْأً بِهِ عَنْ رَأْيِهِ: ئۇنى پىكرىدىن ياندۇردى.
فَطَأَ الشَّيْءَ: نەرسىنى بۇزۇۋەتتى، يېرىۋەتتى.
فَطَأَ بِهِ الْأَرْضَ: ئۇنى يەرگە باستى.
فَطَأَ ظَهْرَ بَعِيرِهِ: تۆگىسىگە ئېغىر يۈك ئارتتى.
فَطَحَ يَفْطَحُ فَطْحًا الشَّيْءَ: نەرسىنى كېڭەيتتى، يايدى.
فَطَحَ الْقَلَمَ: قەلەمنى ئۇچلىدى.
فَطَحَتِ الْمَرْأَةُ بِالْوَلَدِ: ئايال تۇغدى.
فِطَحْلٌ ج فَطَاحِلُ: كەلكۈن، قىيان؛ بەستلىك؛ مول بىلىملىك، كاتتا ئالىم.
كَانَ مِنْ فَطَاحِلِ الشُّعَرَاءِ: ئۇ چوڭ شائىر ئىدى.
فَطَرَ يَفْطُرُ فَطْرًا اللهُ الْعَالَمَ: ئاللاھ پۈتۈن كائىناتنى ياراتتى، پەيدا قىلدى، خەلق ئەتتى.
﴿فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضَ﴾ «قرآن»: ئاسمانلارنى، زېمىننى ياراتقان...

فَطَرَ النَّبَاتُ: ئوت-چۆپ زېمىننى يېرىپ چىقتى.

فَطَرَ النَّابُ: تىرناق ئۆستى.

«كَانَ مَنْظَرُهَا يُثِيرُ الْحُزْنَ وَيَفْطُرُ الْقُلُوبَ»: ئۇنىڭ كۆرۈنۈشى غەم-قايغۇنى قوزغاپ يۈرەكلەرنى ئېزىۋاتاتتى.

فَطِرَ عَلَى حُبِّ الْخَيْرِ: ياخشىلىق قىلىش ۋۇجۇدىغا سىڭىپ كەتكەن.

فَطَرَ يَفْطُرُ فَطْرًا / فِطْرًا وَ فُطُورًا الصَّائِمُ: روزىدار ئىپتار قىلدى.

فِطْرٌ: ئىپتار قىلماق، ئېغىز ئاچماق؛ موگۇ.

عِيدُ الْفِطْرِ: روزى ھېيت بايرىمى.

«أَحَبُّ عِبَادِي إِلَيَّ أَعْجَلُهُمْ فِطْرًا» ‹حديث›: ... بەندىلىرىمنىڭ ئىچىدە مەن ئەڭ ياقتۇرىدىغىنى ئۇلارنىڭ ئىپتار قىلىشقا ئالدىرايدىغانلىرىدۇر.

صَدَقَةُ الْفِطْرِ: سەدىقە پىتىرى.

فَطْرٌ ج فُطُورٌ: يېرىق، يوچۇق، تۆشۈك.

﴿فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ﴾ ‹قرآن›: سەن تەكرار قاراپ باققىنكى، بىرەر يوچۇقنى كۆرەمسەن.

فَطْرٌ: يارماق، پارچىلىماق.

فُطْرٌ / فِطْرٌ: موگۇ، يەر مەدىكى.

فِطْرَةٌ ج فِطَرٌ: تەبىئىي ھالەت، تۇغما سۈپەت؛ ياراتماق، ئىجاد قىلماق؛ سەدىقە پىتىرى؛ دىن.

عَلَى الْفِطْرَةِ: تەبىئىي ھالەتتە، تەبىئىي ئەھۋالدا.

﴿فِطْرَةَ اللهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللهِ﴾ ‹قرآن›: ئاللاھنىڭ دىنىغا (ئەگەشكىن)، ئاللاھ ئىنسانلارنى شۇ دىن بىلەن ياراتقان، ئاللاھنىڭ ياراتقىنىدا ئۆزگىرىش بولمايدۇ.

وَزَّعَ الْفِطْرَةَ عَلَى الْفُقَرَاءِ: پېقىرلارغا سەدىقە پىتىرى تارقاتتى.

فِطْرِيٌّ: تەبىئىي، تۇغما، ئەسلىي ھالەت.

الْإِنْسَانُ الْفِطْرِيُّ: ئىپتىدائىي ئادەم.

رَدّ فِعْلٍ فِطْرِيّ: تەبىئىي ئىنكاس.

سُلُوكٌ فِطْرِيٌّ: تەبىئىي ئەخلاق.

الْمَوَاهِبُ الْفِطْرِيَّةُ: تالانت، تۇغما قابىلىيەت.

فَطَسَ يَفْطِسُ / يَفْطَسُ فُطُوسًا: تاسادىپىي ئۆلدى، ھالاك بولدى.

فَطَسَ يَفْطِسُ فَطْسًا بِالْكَلِمَةِ: سۆزنى يۇزىدىلا ئېيتتى.

فَطِسَ يَفْطَسُ فَطَسًا الرَّجُلُ: كىشى پاناق بۇرۇن بولدى.

فَطَّرَ يُفَطِّرُ تَفْطِيرًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ياردى، پارچىلىدى.

فَطَّرَ الصَّائِمَ: روزىدارنى ئىپتار قىلدۇردى، ئىپتارلىق بەردى.

«مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ غَيْرَ أَنَّهُ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الصَّائِمِ شَيْءٌ» ‹حديث›: كىمكى روزا تۇتقۇچىنى ئىپتار قىلدۇرسا، ئىپتار قىلدۇرغۇچىغا روزا تۇتقۇچىغا بېرىلگەن ساۋابقا ئوخشاش ساۋاب بېرىلىدۇ.

«التَّدْخِينُ يُفَطِّرُ الصَّائِمَ»: تاماكا چېكىش روزىنى بۇزۇۋېتىدۇ.

فَطَّرَ ضَيْفَهُ خُبْزًا وَ جُبْنًا: مېھمىنىنى نان ۋە پىشلاق بىلەن ئىپتار قىلدۇردى.

فَطَّسَ يُفَطِّسُ تَفْطِيسًا أَنْفَهُ: ئۇنىڭ بۇرنىنى پاناق قىلىپ قويدى.

فَطَّسَهُ: ئۇنى ئۆلتۈرۈپ قويدى.

فَطَّمَ يُفَطِّمُ تَفْطِيمًا الشَّجَرُ: مېۋىلىك دەرەخ قۇرۇقدىلىپ قالدى.

فَطَّنَ يُفَطِّنُ تَفْطِينًا الْأَمْرَ: ئىشنى چۈشەندۈردى، بىلدۈردى.

فَطَّنَ الْأُسْتَاذُ الطَّالِبَ: ئۇستاز ئوقۇغۇچىنى

تەربىيىلىدى.

«لَمْ أَكُنْ لِأَفْطَنَ لِهَذَا لَوْلَا أَنْ فَطَّنَتْنِي لَهُ»: مېنى سەن ئاگاھلاندۇرمىغان بولساڭ، بۇنى مەن ئۇقمايدىكەنمەن.

قَطِّيْسٌ ج قَطَاطِيْسُ: بازغان.

فَطَمَ يَفْطِمُ فَطْمًا الْوَلَدَ: بالىنى ئەمچەكتىن ئاجراتتى.

فَطَمَ الْحَبْلَ: ئارغامچىنى ئۈزۈۋەتتى.

«فَطَمَتْهُ أُمُّهُ عِنْدَمَا أَصْبَحَ عُمْرُهُ عَامَيْنِ»: ئانىسى ئۇنى ئىككى ياشتا ئەمچەكتىن ئايرىۋەتتى.

فَطَنَ يَفْطُنُ فَطْنًا / فِطْنًا وَ فُطْنًا وَ فُطُونَةً الرَّجُلُ: زېرەك بولدى، چېچەن بولدى.

فَطَنَ لِلْأَمْرِ: چۈشەندى.

فَطِنَ يَفْطَنُ فَطَنًا وَ فِطْنَةً وَ فَطَانَةً الرَّجُلُ: ئەقىللىق بولدى، تۇيدى، ھېس قىلدى.

فَطِنَ بِهِ: ئۇنى ئاگاھلاندۇردى.

لَمْ يَفْطَنْ لَهُ أَحَدٌ: ئۇنى ھېچكىم تۇيمىدى.

فَطْنٌ ج فُطْنٌ وَ فُطُنٌ: زېرەك، ھوشيار، ئۆتكۈر.

فَطِنٌ ج فُطْنٌ: زېرەك، چېچەن، ئۆتكۈر، تۇيغۇن.

الْفَطِنُ تَكْفِيهِ الْإِشَارَةُ: ئاقىلغا ئىشارەت.

فِطْنَةٌ ج فِطَنٌ: زېرەكلىك، چېچەنلىك، چۈشىنىش قۇۋۋىتى.

«أَنْقَذَتْهُ فِطْنَتُهُ مِنْ ذَلِكَ الْمَوْقِفِ الْحَرِجِ»: بۇ قىيىن ئەھۋالدىن ئۇنىڭ زېرەكلىكى ئۇنى قۇتۇلدۇردى.

فُطُورٌ: ئەتىگەنلىك تاماق، ناشتىلىق.

أَتَنَاوَلُ فُطُورِيْ فِي الصَّبَاحِ الْبَاكِرِ: ناشتىلىقىمنى ئەتىگەندىلا يەۋالىمەن.

فَطُونٌ: زېرەك، ھوشيار، ئۆتكۈر.

فُطُونَةٌ: ئەقىللىق، زېرەك؛ ئەقلىي كۈچ.

فَطِيْرٌ: پېتىر نان؛ خام، چالا پىشقان.

رَأْيٌ فَطِيْرٌ: پىشمىغان پىكىر.

فَطِيْرُ الشَّبَارِقِ: گۆشنان.

خُبْزٌ فَطِيْرٌ: پېتىر بولكا.

فَطِيْرَةٌ ج فَطَائِرُ: ھەمەك نان، كاكچا نان، قوتۇرماچ.

فَطِيْسٌ ج فَطَائِسُ: بوغۇپ ئۆلتۈرۈلگەن، تۇنجۇقۇپ ئۆلگەن.

فَطِيْمٌ ج فُطُمٌ: ئەمچەكتىن ئايرىلغان، ئەمىشتىن توختىتىلغان.

فَطِيْنٌ ج فُطَنَاءُ: زېرەك، ھوشيار، ئۆتكۈر.

فَظَائِعُ: قورقۇنچلۇق ئىشلار.

فَظَاظَةٌ: قوپاللىق، توڭلۇق.

«كَرِهَهُ النَّاسُ لِفَظَاظَتِهِ»: ئۇنىڭ قوپاللىقىدىن ئۇنى كىشىلەر ياقتۇرمايدۇ.

فَظَاعَةٌ ج فَظَائِعُ: قورقۇنچلۇق، ۋەھىمىلىك.

«تَحَدَّثَ الصُّحُفُ عَنْ فَظَاعَةِ تِلْكَ الْجَرِيْمَةِ»: بۇ گېزىتلەر بۇ جىنايەتنىڭ قورقۇنچلۇق ئىكەنلىكى ئۈستىدە توختالدى.

يَا لَلْفَظَاعَةِ!: نېمىدېگەن دەھشەتلىك، نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق.

فَظَائِعُ الْحَرْبِ: ئۇرۇش ۋەھىمىسى.

فَظَّ يَفَظُّ فَظَظًا وَ فِظَاظًا وَ فَظَاظَةً الرَّجُلُ: كىشى قوپال بولدى، توڭ بولدى، يىرىك بولدى.

«لَقَدْ فَظُظْتَ عَلَيْهِ دُوْنَ وَجْهِ حَقٍّ»: ئۇنىڭغا ئورۇنسىز قوپاللىق قىلدىڭ.

فَظٌّ: دېڭىز پىلى.

فَظٌّ ج أَفْظَاظٌ: قوپال، توڭ، ئەدەپسىز.

﴿وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيْظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ﴾ «قرآن»: ئەگەر قوپال، باغرى قاتتىق بولغان بولساڭ، ئۇلار چۆرەڭدىن تارقاپ كېتەتتى.

فَظَّعَ يُفَظِّعُ تَفْظِيْعًا الشَّيْءَ: قورقۇنچلۇق قىلىۋەتتى، دەھشەتلىك قىلىۋەتتى.

فَظِعَ يَفْظَعُ فَظَعًا بِالْأَمْرِ: قورقۇنچلۇق دەپ بىلدى.

فَظِعَ الْإِنَاءُ: قاچا تولدى.

فَظُعَ يَفْظُعُ فَظَاعَةً الْأَمْرُ: ئىش قورقۇنچلۇق بولدى، دەھشەتلىك بولدى.

«مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ هَذِهِ الْحَرْبَ سَتَفْظُعُ إِلَي هَذَا الْحَدِّ»: بۇ ئۇرۇشنىڭ بۇ دەرىجىدە قورقۇنچلۇق بولىدىغانلىقىنى ئويلىماپتىمەن.

فَظِعٌ: قورقۇنچلۇق، ۋەھىمىلىك، قاباھەتلىك.

فَظِيعٌ ج فُظَعَاءُ: قورقۇنچلۇق، ۋەھىمىلىك، قاباھەتلىك.

عَمَلٌ فَظِيعٌ: ۋەھشىيانە ھەرىكەت.

جَرِيمَةٌ فَظِيعَةٌ: كىشىنى چۆچۈتىدىغان جىنايەت.

فَعَالٌ: ياخشىلىق.

«أَشْكُرُكَ عَلَى حُسْنِ فَعَالِكَ»: سىنىڭ ياخشىلىقىڭغا تەشەككۈر ئېيتىمەن.

فِعَالٌ ج فُعْلٌ: ساپ، ساپاق.

فَعَصَ يَفْعَصُ فَعْصًا: يانجىۋەتتى، مىجىۋەتتى.

فَعَّالٌ: تەسىرلىك، كۈچلۈك، ئۈنۈمدار.

الْفَعَّالُ: ئاللاھتائالانىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ، خالىغىنىنى قىلغۇچى ئاللاھ دېگەن مەنىدە.

﴿إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ﴾ ‹قرآن›: پەرۋەردىگارىڭ ئەلۋەتتە خالىغىنىنى قىلغۇچىدۇر.

فَعَّالِيَّةٌ ج فَعَّالِيَّاتٌ: تېتىكلىك، روھلۇق، ئۈنۈمدارلىق.

فَعَّالِيَّةُ الشَّبَابِ: ياشلارنىڭ روھلۇقلۇقى.

فَعَّالِيَّةُ هَذَا الدَّوَاءِ: بۇ دورىنىڭ ئۈنۈمدارلىقى.

فَعَّلَ يُفَعِّلُ تَفْعِيلًا الشَّيْءَ: نەرسىنى قىلدۇردى.

فَعَّمَ يُفَعِّمُ تَفْعِيمًا الْإِنَاءَ: قاچىنى تولدۇردى.

فَعَلَ يَفْعَلُ فَعْلًا الرَّجُلُ: ئىشلىدى، ئەمەل قىلدى، بېجىردى.

فَعَلَ بِهِ: باشقۇردى؛ ھەل قىلدى.

﴿إِنَّ اللهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ﴾ ‹قرآن›: ھەقىقەتەن ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ.

فِعْلٌ ج أَفْعَالٌ وَ فِعَالٌ جج أَفَاعِيلُ: ئىش، ھەرىكەت، ئەمەل؛ رول؛ تەسىر؛ نەتىجە؛ پېئىل.

قَوْلٌ وَ فِعْلٌ: سۆز ۋە ھەرىكەت.

بِفِعْلِ الْحَرَارَةِ: (يۇقىرى) تېمپېراتۇرىنىڭ تەسىرى بىلەن.

﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ﴾ ‹قرآن›: ئۇلارغا بىز ياخشى ئىشلارنى قىلىشنى ... ۋەھيى قىلدۇق.

فِعْلٌ لَازِمٌ: ئۆتۈمسىز پېئىل.

فِعْلٌ مُتَعَدٍّ: ئۆتۈملۈك پېئىل.

فِعْلٌ مَعْلُومٌ: مەلۇملۇق پېئىل، ئىگىلىك پېئىل.

فِعْلٌ مَجْهُولٌ: مەجھۇل پېئىل، ئىگىسىز پېئىل.

فِعْلٌ مُسَاعِدٌ: ياردەمچى پېئىل.

فِعْلٌ نَاقِصٌ: تولۇقسىز پېئىل.

فِعْلٌ شَاذٌّ: قائىدىسىز پېئىل.

فِعْلٌ قِيَاسِيٌّ: قائىدىلىك پېئىل.

فِعْلًا . بِالْفِعْلِ: ئەمەلىيەتتە.

«أَصْبَحَ الْمَعْدَنُ سَائِلًا بِفِعْلِ الْحَرَارَةِ الشَّدِيدَةِ»: مېتال يۇقىرى تېمپېراتۇرىنىڭ تەسىرى بىلەن سۇيۇقلۇققا ئايلاندى.

«حَدَثَ هَذَا فِعْلًا»: بۇ راستتىنلا يۈز بەردى.

فَعْلَةٌ ج فَعَلَاتٌ: (يامان ئىشنى) بىر قېتىملا قىلماق، قىلمىش، ھەرىكەت.

﴿وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ الَّتِي فَعَلْتَ وَ أَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾ ‹قرآن›: سەن ھېلىقى قىلغان ئىشىڭنى قىلمىدىڭمۇ؟ (يەنى، قىبتىنى ئۆلتۈرمىدىڭمۇ؟) سەن تۇزكورلاردىنسەن.

فِعْلِيٌّ: ئەمەلىي، رېئال؛ پېئىلدىن كېلىپ چىققان، ھەقىقىي.

«سَاهَمَ مُسَاهَمَةً فِعْلِيَّةً فِي نَجَاحِ الْمَشْرُوعِ»: پىلاننىڭ

مۇۋەپپەقىيەتلىك بولۇشىدا ئەمەلىي ھەسسە قوشتى.

فَغَمَ يَفْغَمُ فَغْمًا الْإِنَاءَ: قاچىنى تولدۇردى.

فَغَمَ غَيْرَهُ: ئۇنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈردى، غەزىپىنى تاشتۇردى.

فَغَمَ يَفْغُمُ فَغَامَةً وَ فُغُومَةً الْإِنَاءُ: قاچا توشۇپ كەتتى.

فَغَمَ الْحَوْضُ بِالْمَاءِ: كۆل سۇغا توشۇپ كەتتى.

فَغِمَ يَفْغَمُ فَغْمًا الرَّجُلَ: كىشىنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈردى.

فَغَا يَفْغُو فَغْوًا الشَّجَرُ: دەرەخ چېچەكلىدى.

فَغَا الشَّيْءُ: تارالدى.

فَغَا الزَّرْعُ: زىرائەت قۇرۇدى.

فَغَرَ يَفْغَرُ فَغْرًا فَاهُ: ئېغىزىنى ئاچتى، ئەسنىدى.

فَغَرَ الْفَمُ: ئېغىز ئېچىلدى.

«فَغَرَ فَمَهُ مِنَ الدَّهْشَةِ»: ئېگىرقاپ ئېغىزىنى ئېچىپلا قالدى.

فُغْرَةٌ ج فُغَرٌ: جىلغا ئېغىزى.

فَغَّ يَفُغُّ فَغًّا وَ فَغَّةً الطِّيبُ: خۇش پۇراق تارقالدى.

فَغْفُورٌ: ئەگرىقسۇت، پادىشاھ (جۇڭگو خاقانلىرىنىڭ لەقىمى).

فَغْفُورُ الصِّينِ: جۇڭگو خاقانى.

فَغْفُورِيٌّ: فارفور قاچا-قۇچا.

فَغَمَ يَفْغَمُ فَغْمًا وَ فُغُومًا النَّوْرُ: گۈل ئېچىلدى.

فَغَمَ الطِّيبُ أَنْفَهُ: بۇرنىغا خۇش پۇراق پۇرىدى.

فَغَمَ غَيْرَهُ: سۆيدى، بوسە قىلدى.

فَغَمَ الْجَدْيُ أُمَّهُ: ئوغلاق ئانىسىنى ئەمدى.

«فَغَمَتْنِي رَائِحَةُ الطَّعَامِ الشَّهِيِّ»: مەززىلىك تاماقنىڭ پۇرىقى بۇرنۇمغا ئۇرۇلدى.

فَغْوٌ: خىنىگۈل.

فَغْوَةٌ ج فِغَاءٌ: خېنە چېچىكى؛ خۇش پۇراق، مەززىلىك.

فَقَا يَفْقُو فَقْوًا أَثَرَهُ: ئۇنىڭ ئىزىغا چۈشتى، ئىزىدىن ماڭدى، ئەگەشتى.

فَقَاحَةٌ: ئالىقان.

فَقَاحِيٌّ: چېچەكلىگەن، چېچەك رەڭ.

فَقَارَةٌ ج فَقَارَاتٌ وَ فَقَارٌ: ئومۇرتقا، بوغۇم.

فَقَارِيٌّ: ئومۇرتقىلىق.

السِّلْسِلَةُ الْفَقَارِيَّةُ: ئومۇرتقا سۆڭىكى.

فَقَارِيَّاتٌ: ئومۇرتقىلىقلار.

فَقَأَ يَفْقَأُ فَقْأً: (يارىنى) ياردى، ئوپېراتسىيە قىلدى.

فَقَأَ الْعَيْنَ: كۆزنى قۇيۇۋەتتى.

فَقْأٌ ج فُقُوءٌ: ئۆرەك.

فَقْأَةٌ: سۈزۈك بۇلۇت.

فُقْأَةٌ: بالا ھەمراھى؛ باش سۇيى.

فَقَحَ يَفْقَحُ فَقْحًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ياردى.

فَقَحَ النَّبَاتُ: ئوت-چۆپ چېچەكلىدى.

فَقْحَةٌ ج فِقَاحٌ: ئالىقان، چېچەك.

فَقْحَةٌ مِنَ النَّبْتِ: ئۆسۈملۈك چېچىكى.

فَقَدَ يَفْقِدُ فَقْدًا وَ فُقْدَانًا وَ فُقُودًا الشَّيْءَ: نەرسىنى يوقاتتى، يوقىتىپ قويدى، مەھرۇم بولدى.

فَقَدَ الْمَالَ: مالنى زىيان تارتتى.

﴿قَالُوا نَفْقِدُ صُوَاعَ الْمَلِكِ﴾ «قۇرئان»: ئۇلار: «پادىشاھنىڭ (تامغىسى بېسىلغان) قەدەھنى يوقىتىپ قويدۇق»، دېدى.

فَقَدَ أَعْصَابَهُ: نېرۋىسى چېچىلدى، ئاچچىقلاندى.

فَقَدَ حَيَاتَهُ: ئۆلدى، ۋاپات بولدى.

فَقَدَ ذَاكِرَتَهُ: خاتىرىسىنى يوقاتتى.

فَقْدٌ فُقْدَانٌ: يوقاتماق، يىتتۈرۈپ قويماق (بالا-چاقىنىڭ ۋاپات بولۇشى).

فَقَرَ يَفْقِرُ فَقْرًا الْأَرْضَ: يەرنى كولىدى، بۇرغىلىدى.

فَقَرَ الْخَرَزَ: مارجاننى تۆشۈك ئاچتى.

فَقَرَ الشَّيْءَ: چېقىۋەتتى، ئۇشتۇۋدى.

فَقَرَتْهُ الدَّاهِيَةُ: ئۇنىڭغا بالايىئاپەت كەلدى.

فَقُرَ يَفْقُرُ فَقَارَةً الرَّجُلُ: كىشى نامراتلىشىپ قالدى، يېقىرلىشىپ قالدى.

«تَعَلَّقَ بِالْقِمَارِ فَفَقُرَ»: قىمارغا بېرىلىپ كېتىپ، كەمبەغەللىشىپ كەتتى.

فَقِرَ يَفْقَرُ فَقَرًا الرَّجُلُ: ئومۇرتقىسى ئاغرىدى.

فَقْرٌ: يېقىرلىق، كەمبەغەللىك.

فَقْرُ الدَّمِ: قان ئازلىق.

﴿الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ﴾ «قرآن»: شەيتان سىلەرنى يېقىرلىقتىن قورقىتىدۇ.

«دَفَعَهُ الْفَقْرُ إِلَى الْهِجْرَةِ مِنْ وَطَنِهِ»: كەمبەغەللىك ئۇنى يۇرتىدىن چىقىپ كېتىشكە مەجبۇرلىدى.

فَقْرَةٌ ج فِقَرٌ: ئومۇرتقا، بوغۇم.

فِقْرَةٌ ج فِقَرٌ وَ فِقْرَاتٌ: ئابزاس، بۆلەك (ماقالىنىڭ)؛ ئومۇرتقا.

«كَادَ الْجَنَانُ يَذُوبُ مِنْ فِقَرَاتِهِ لَوْ أَنَّ وَزْنَ الشِّعْرِ فِيهِ نِقَابُ»: گەرچە بۇ شېئىرلارنىڭ ۋەزنلىرى نىقاب بولۇپ تۇرسىمۇ، ئابزاسلىرىدىن تەسىرلىنىپ، قەلبىم ئېرىپ كېتەيلا دەپ قالدى.

«فِي هَذِهِ الْمَقَالَةِ تِسْعُ فِقْرَات»: بۇ ماقالىدە توققۇز ئابزاس بار.

«أَهَمّ فِقْرَتَيْنِ فِي الْمَقَالِ الَّذِي قَرَأْتُهُ هُمَا الْأَوَّلُ وَالْأَخِيرَةُ»: مەن ئوقۇغان بۇ ماقالىدىكى مۇھىم ئابزاس بىرىنچى ۋە ئاخىرقى ئابزاستۇر.

«تُنَصّ الْفِقْرَةُ الْخَامِسَةُ مِنَ الدّسْتُورِ عَلَى كَذَا»: ئاساسىي قانۇننىڭ 5 ـ ماددىسى شۇنى كۆرسىتىدۇ.

فَقَرَةٌ ج فَقَرَاتٌ: ئومۇرتقا.

فِقْرِيٌّ: ئومۇرتقىلىق.

غَيْرُ فِقْرِيّ: ئومۇرتقىسىز.

عَمُودٌ فِقْرِيٌّ: ئومۇرتقا سۆڭىكى.

الْحَيَوَانُ الْفِقْرِيَّةُ: ئومۇرتقىلىق ھايۋانلار.

اللَّافِقْرِيَّاتُ: ئومۇرتقىسىز ھايۋانلار.

فَقَسَ يَفْقِسُ فَقْسًا الْبَيْضَةَ: تۇخۇمنى چاقتى.

فَقَسَ الطَّائِرُ بَيْضَتَهُ: قۇش چۈجە چىقىرىش ئۈچۈن تۇخۇمنى چاقتى.

فَقَسَ الْحِيلَةَ: ھىيلىنى ئاشكارىلىدى، بايقىۋالدى.

فَقْسٌ: چاقماق، يارماق، سۇندۇرماق.

فَقَشَ يَفْقُشُ فَقْشًا الْبَيْضَةَ: تۇخۇمنى چاقتى، سۇندۇردى.

فَقَطْ: پەقەت، مۇشۇلا، يالغۇز.

فَقَعَ يَفْقَعُ فَقْعًا وَ فُقُوعًا لَوْنُهُ: ئۇنىڭ رەڭگى سارغىيىپ كەتتى، ساپسېرىق بولۇپ كەتتى.

فَقَعَ الرَّجُلُ: كىشى ئىسسىقتىن ئۆلۈپ قالدى؛ قايغۇ ـ ھەسرەتتىن ئۆلدى.

فَقْعٌ / فِقْعٌ ج فُقُوعٌ وَ أَفْقُعٌ وَ فِقَعَةٌ: موگۇ، زەمبۇرۇغ.

فَقْعَقَ يُفَقْعِقُ فَقْعَقَةً الرَّجُلُ: كىشى يوقسۇل بولۇپ قالدى، ھاجەتمەن بولۇپ قالدى.

فَقْعَقَ فِي كَلَامِهِ: سۆزنى كۆپتۈرۈپ ئېيتتى، بىمەنە سۆزلىدى.

فَقْعَقَ الْمَاءُ: سۇ ئاۋاز چىقىرىپ تامچىلىدى.

فَقَّ يَفُقّ فَقًّا الشَّيْءَ: نەرسىنى ئاچتى.

فَقَّ يَفِقّ فَقًّا الشَّيْءُ: نەرسە ئېچىلدى.

فُقَّاعٌ: پىۋا.

فُقَّاعَةٌ ج فَقَاقِيعُ: قاپارتقۇ، كۆپۈك؛ ماغزاپ.

فُقَّاعِيٌّ: پىۋا ساتقۇچى.

فَقَّأَ يُفَقِّأُ تَفْقِئَةً الدَّمَّلَ: يارىنى كەستى، تۇپىراتسىيە قىلدى.

فَقَّرَ يُفَقِّرُ تَفْقِيرًا الْخَرَزَ: مارجاننى تۆشۈك ئاچتى.

فَقَّعَ يُفَقِّعُ تَفْقِيعًا الرَّجُلُ: قالايمىقان جۆيلىۋىدى، ئېغىزىغا كەلگەننى دېدى.

فَقَّعَ أَصَابِعَهُ: بارماقلىرىنى قارسىلداتتى.

فَقَّعَ الْأَدِيمَ: تېرىنى سىرىققا بويىدى.

فُقْمَةٌ ج فُقَّمٌ: دېڭىز يىلپىزى.

فَقِهَ يُفَقِّهُ تَفْقِيْهًا غَيْرَهُ: ئۇنىڭغا بىلدۈردى، چۈشەندۈردى، ئۇنى دىنىي ئالىم قىلدى.

«مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّيْنِ» ‹حديث›: ئاللاھ بىركىمگە ياخشىلىقنى ئىرادە قىلسا، ئۇنى دىنىي ئىلىمدە ئالىم قىلىدۇ.

«فَقَّهَهُ أُسْتَاذُهُ اللّغَةَ وَ عُلُومَ الدِّيْنِ»: ئۇنىڭ ئۇستازى ئۇنىڭغا تىل ۋە دىنىي ئىلىملەرنى ئۆگەتتى.

فُقُوسٌ: تەرخەمەك.

فُقُوسُ الْحَمِيْرِ: ياۋا تەرخەمەك.

فُقُّوسَةٌ ج فَقُّوسَاتٌ: قوغۇن.

فَقَلَ يَفْقُلُ فَقْلًا الْبَيْدَرَ: خامان سورىدى.

فَقْلٌ: مەھسۇلات، ھوسۇل، كىرىم.

فَقُمَ يَفْقُمُ فَقَامَةً الْأَمْرُ: ئىش چوڭىيىپ كەتتى.

«ثَارَ الْجُنُودُ عَلَى قَائِدِهِمْ بَعْدَ أَنْ فَقُمَتْ مُعَامَلَتُهُ السَّيِّئَةُ لَهُمْ»: قوماندانىنىڭ ئەسكەرلەرگە بولغان يامان مۇئامىلىسى چېكىدىن ئېشىپ كەتكەنلىكتىن ئەسكەرلەر قوزغىلاڭ كۆتۈردى.

فُقْمَةٌ: دېڭىز يىلپىزى.

فَقَهَ يَفْقَهُ فَقْهًا غَيْرَهُ: بىلىمدە ئۇستۇنلۇك قازاندى.

فَقِهَ يَفْقَهُ فِقْهًا وَ فَقَهًا الرَّجُلُ الشَّيْءَ: نەرسىنى بىلدى، چۈشەندى، ئالىم، بولدى، پەقىھ بولدى.

﴿وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي﴾ ‹قرآن›: تىلىمدىن كېكەچلىكنى كۆتۈرۈۋەتكىن، ئۇلار مېنىڭ سۆزۈمنى چۈشەنسۇن.

لَمْ أَفْقَهْ شَيْئًا مِمَّا قُلْتَهُ: سېنىڭ ئېيتقانلىرىڭدىن ھېچ نەرسىنى چۈشەنمىدىم.

فَقُهَ يَفْقُهُ فَقَاهَةً الرَّجُلُ: شەرىئەت ئەھكاملىرىغا ئالىم بولدى، پۇختا ئىگىلىدى.

فِقْهٌ: چۈشەنمەك، بىلمەك؛ شەرىئەت ئەھكاملىرى توغرىسىدىكى ئىلىم.

فِقْهُ اللّغَةِ: تىلشۇناسلىق.

فِقْهِيٌّ: قانۇنشۇناسلىق.

فَقِيْدٌ ج فَقِيْدُونَ: يىتىپ كەتكەن، يوقىلىپ كەتكەن.

الْفَقِيْدُ: مەرھۇم، رەھمەتلىك.

فَقِيْدُ الْبِلَادِ: دۆلەت ئۈچۈن يوقىتىش.

مَاتَ غَيْرَ فَقِيْدٍ: ھەسرەتلەنگۈچىسى يوق ئۆلدى.

فَقِيْرٌ ج فُقَرَاءُ م فَقِيْرَةٌ ج فِقَارٌ: كەمبەغەل، نامرات، پېقىر، يوقسۇل، ھاجەتمەن.

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِيْنِ وَالْعَامِلِيْنَ عَلَيْهَا﴾ ‹قرآن›: زاكات پەقەت پېقىرلارغا، مىسكىنلەرگە، زاكات خادىملىرىغا بېرىلىدۇ.

«يَدْخُلُ الْفُقَرَاءُ الْجَنَّةَ قَبْلَ الْأَغْنِيَاءِ بِخَمْسِمِائَةِ عَامٍ» ‹حديث›: كەمبەغەللەر بايلاردىن بەش يۈز يىل بۇرۇن جەننەتكە كىرىدۇ.

فَقِيْهٌ ج فُقَهَاءُ: شەرىئەتشۇناس، شەرىئەت ئىلمى مۇتەخەسسىسى، قارىي، قۇرئاننى تەلىم بەرگۈچى.

«كَانَ فَقِيْهًا فِي عُلُومِ الدِّيْنِ»: ئۇ دىنىي ئىلىملەردە ئىختىساس ئىگىسى ئىدى.

«نَأْخُذُ بِآرَاءِ الْفُقَهَاءِ فِي أَحْكَامِ الشَّرِيْعَةِ»: شەرىئەت ئەھكاملىرىدا فىقھشۇناسلارنىڭ پىكرىگە تايىنىمىز.

فِكَاكٌ: ئازاد قىلماق، قۇتقۇزماق.

فِكَاكُ الرَّهْنِ: رەھىننى قايتۇرۇۋالماق.

فُكَاهَةٌ ج فُكَاهَاتٌ: چاقچاق؛ يۇمۇر، كۈلدۈرگە.

فُكَاهِيٌّ: يۇمۇرلۇق، قىزىقچىلىق.

فَكَرَ يَفْكِرُ فِكْرًا الْأَمْرَ: ئويلىدى، مۇلاھىزە قىلدى، پىكىر يۈرگۈزدى، ئەقىل ئىشلەتتى.

فِكْرٌ ج أَفْكَارٌ: ئىدىيە، ئوي، پىكىر.

«لَنْ تُحَلَّ هَذِهِ الْمُشْكِلَةُ بِالْحَمَاسِ الْعَاطِفِيِّ بَلْ بِالْفِكْرِ»: بۇ قىيىن مەسىلە قىزغىن ھېسسىيات بىلەنلا ئەمەس، بەلكى كاللا ئىشلىتىش بىلەن

ھەل بولىدۇ.

«حَضَرَ النَّدْوَةَ رِجَالُ الْفِكْرِ»: يىغىنغا ئەقىلدارلار قاتناشتى.

«سَنَدْرُسُ الْأَفْكَارَ الَّتِي سَمِعْنَاهَا»: ئاڭلىغان پىكىرلەرنى ئويلىشىپ باقىمىز.

فِكْرَةٌ ج فِكَرٌ: ئىدىيە، ئوي-پىكىر.

«هَذِهِ فِكْرَةٌ سَدِيْدَةٌ»: بۇ توغرا پىكىر.

فَكْرُونٌ: يىراق شەرق تاشپاقىسى، دەريا تاشپاقىسى.

فِكْرِيٌّ: ئىدىيىنىڭ، پىكىرلىك، پىكىرنىڭ، ئىدىيىۋى.

فِكْرِيًّا: پىكرىي جەھەتتە.

«اللُّغَةُ هِيَ وَاسِطَةُ الْإِتِّصَالِ الْفِكْرِيِّ بَيْنَ الْبَشَرِ»: تىل ئىنسانلار ئارىسىدىكى ئىدىيە ئالماشتۇرۇش ۋاستىسىدۇر.

الْفِكْرِيَّاتُ: ئىدېئولوگىيە.

فَكِعَ يَفْكَعُ فَكْعًا وَ فُكُوعًا الرَّجُلُ: كىشى غەم-قايغۇدىن بېشىنى سىلىپ تۇردى.

فَكَعَ يَفْكَعُ فَكْعًا وَ فُكُوعًا: سەھەردە يولغا چىقتى.

فَكَّ يَفُكُّ فَكًّا الشَّيْءَ: ئايرىۋەتتى، ئاجرىتىۋەتتى، بۆلۈۋەتتى.

«نَوَائِبُ الدَّهْرِ فَكَّتْ كُلَّ أَوْصَالِي   وَزَلْزَلَتْ طَوْدَ صَبْرِيْ أَيَّ زِلْزَالِ»: زامان گەردىشلىرى ئۇستىخانلىرىمنى پارە-پارە قىلىۋەتتى، سەۋر تېغىمنى تەۋرىتىۋەتتى.

فَكَّ النُّقُودَ: پۇل پارچىلىدى، پارچە پۇلغا ئالماشتۇردى.

فَكَّ الْعُقْدَةَ: تۈگۈننى يەشتى.

فَكَّ الْخَتْمَ: پېچەتنى ئاچتى، بۇزدى.

فَكَّ طَلَاسِمَ الرُّمُوزِ: شىپىرنى (مەخپىي رەقەمنى) تەرجىمە قىلدى.

فَكَّ اللُّغْزَ: تېپىشماقنى تاپتى.

فَكَّ الْمَسْئَلَةَ: سوئالغا جاۋاب بەردى.

فَكَّ يَدَهُ: قولىنى ئاچتى.

فَكَّ يَفُكُّ فَكًّا وَ فِكَاكًا الْأَسِيْرَ: ئەسىرنى قويۇپ بەردى.

فَكَّ الْعَبْدَ: قۇلنى ئازاد قىلدى.

فَكَّ يَفُكُّ فَكًّا وَ فُكُوكًا الرَّهْنَ: رەنىنى ياندۇرۇۋالدى.

فَكَّ الرَّجُلُ: كىشى قېرىپ كەتتى، ئاجىزلاپ كەتتى.

فَكَّ يَفَكُّ فَكًّا وَ فَكَكًا الْمَفْصِلُ: ئۇگىلەر ئاجراپ كەتتى.

فَكٌّ: يەشمەك.

فَكُّ الرَّقَبَةِ: قۇل ئازاد قىلماق.

﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ فَكُّ رَقَبَةٍ﴾ «قرآن»: داۋان ئېشىشنىڭ نېمىلىكىنى قانداق بىلەتتىڭ؟ (داۋان ئېشىش دېگەن) قۇل ئازاد قىلماقتۇر.

فَكٌّ ج فُكُوكٌ: تاڭلاي سۆڭىكى؛ چىش مىلىكى.

الْفَكُّ السُّفْلَى: ئاستىن تاڭلاي.

الْفَكُّ الْعُلْوِيّ: ئۈستۈن تاڭلاي.

فَكَّةٌ: پارچە پۇل.

لَيْسَ عِنْدِيْ فَكَّةٌ: يېنىمدا پارچە پۇل يوق.

فَكَّرَ يُفَكِّرُ تَفْكِيْرًا فِي الْعَمَلِ: ئويلاندى، تەپەككۇر قىلدى، پىكىر يۈرگۈزدى، ئەقىل ئىشلەتتى.

«فَكَّرْتُ كَثِيْرًا فِي هَذِهِ الْمُشْكِلَةِ وَ قَدْ تَوَصَّلْتُ إِلَى حَلٍّ مُرْضٍ»: بۇ قىيىن مەسىلە ئۈستىدە كۆپ ئويلىنىپ، ئاخىر كۆڭۈلدىكىدەك ھەل قىلدىم.

﴿إِنَّهُ فَكَّرَ وَ قَدَّرَ﴾ «قرآن»: ئۇ (پەيغەمبەر ۋە قۇرئان ھەققىدە) ئويلاندى. (قۇرئان توغرۇلۇق نېمە دېيىشنى ۋە قانداق بوھتان قىلىشنى) پىلانلىدى.

«إِنْتَبِهْ جَيِّدًا لِعَمَلِكَ وَلَا تُفَكِّرْ بِشُؤُونِ أُسْرَتِكَ طِوَالَ الْوَقْتِ»: ھەممە ئائىلە ئىشلىرىڭنى

ئويلاۋەرمەي، خاتىرجەم خىزمەت قىلغىن.

دَعْنِي أُفَكِّرْ: توختاپ تۇر، ئويلىنىۋالاي.

فَكَّكَ يُفَكِّكُ تَفْكِيكًا الشَّيْءَ: ئاجراتتى، پارچىلىدى، ئاچتى، يەشتى.

فَكَّكَ كُتْلَتَهُمْ: ئۇلارنىڭ گۇرۇھىنى تارقىتىۋەتتى.

«فَكَّكَ جَمِيعَ أَجْزَاءِ الْآلَةِ»: ماشىنىنىڭ پۈتۈن زاپچاسلىرىنى چۇۋۇدى.

فَكَّهَ يُفَكِّهُ تَفْكِيهًا: قىزىق گەپلەر بىلەن خۇشال قىلدى.

فَكَّهَ الرَّجُلَ: كىشىگە مېۋە يىگۈزدى، كىشىنى جانلاندۇردى.

فِكِّيرٌ: چوڭقۇر پىكىرلىك؛ خىيالچان.

فَكِهَ يَفْكَهُ فَكَهًا وَ فَكَاهَةً الرَّجُلُ: كىشى خۇشال بولدى، شادلاندى.

فَكِهَ مِنْهُ: ئۇنىڭدىن ھەيران قالدى، ئەجەبلەندى.

فَكِهَ لِلشَّيْءِ: زوقلاندۇردى، ھەيران قالدۇردى، مەيتۇن قىلدى.

فَكِهٌ ج فَكِهُونَ م فَكِهَةٌ ج فَكِهَاتٌ: خۇشال، شاد - خۇرام، خۇرسەن.

﴿وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَى أَهْلِهِمُ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ﴾ «قۇرئان»: ئۆيلىرىگە قايتقاندا (مۆمىنلەرنىڭ غەيۋىتىنى قىلىپ) مەززە قىلغان ھالدا قايتىشاتتى.

فُكَيْهَةٌ: چاقچاق، قىزىقچىلىق.

فَلَا يَفْلُو فَلْوًا وَ فَلَاءً فُلَانٌ: پالانى سەپەر قىلدى.

فَلَا يَفْلُو فَلْوًا وَ فِلَاءً بِالسَّيْفِ رَأْسَهُ: ئۇنىڭ كاللىسىنى ئالدى.

فَلَا الصَّبِيَّ: كىچىك بالىنى تەربىيىلىدى.

فَلَا الرَّضِيعَ: بوۋاقنى ئەمچەكتىن ئايرىدى.

فَلَا الْقَوْمَ: قوۋمنىڭ ئارىسىغا كىردى.

فَلَاةٌ ج فَلَوَاتٌ وَ فِلِيٌّ و فَلًا جج أَفْلَاءٌ: جاڭگال، باياۋان، دالا، چۆل - جەزىرە.

فِي الْفَلَاةِ: كەڭ ئوچۇقچىلىقتا.

فَلَاحٌ: مۇۋەپپەقىيەت، ئۇتۇق، نىجاتلىق.

«أَرْجُو لَكَ الْفَلَاحَ»: ساڭا مۇۋەپپەقىيەت تىلەيمەن.

«حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ»: نىجاتلىققا كېلىڭلار (جەننەتكە كىرىشكە ئالدىراڭلار).

فَلَاحَةٌ / فِلَاحَةٌ: دېھقانچىلىق، تېرىقچىلىق.

فَلَاحَةُ بَسَاتِينَ: باغۋەنچىلىك.

وِزَارَةُ الْفَلَاحَةِ: دېھقانچىلىق مىنىستىرلىقى.

«تَهْتَمُّ الدَّوْلَةُ بِالصِّنَاعَةِ وَ الْفَلَاحَةِ»: دۆلەت سانائەتكە ۋە يېزا ئىگىلىككە كۆڭۈل بۆلىدۇ.

فُلَانٌ م فُلَانَةٌ: پالانى، پوكونى، مەلۇم ئادەم.

﴿لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا﴾ «قۇرئان»: ئىسست! پالانىنى دوست تۇتمىغان بولسامچۇ؟

فُلَانِيٌّ م فُلَانِيَّةٌ: مۇئەييەن بولمىغان نەرسىدىن كىنايە.

فِي الْمَكَانِ الْفُلَانِيِّ: پالانى جايدا.

فِي السَّاعَةِ الْفُلَانِيَّةِ: پالانى سائەتتە.

فَلَتَ يَفْلِتُ فَلْتًا الْأَسِيرُ: ئەسىر قۇتۇلدى.

فَلَتَ السَّجِينَ: مەھبۇسنى قويۇۋەتتى، بوشىتىۋەتتى.

«فَلَتَ الْحِصَانُ مِنْ مَرْبَطِهِ»: ئايغىر باغلاقتىن بوشىنىپ كەتتى، بىكار بولۇپ كەتتى.

فَلَتٌ: قۇتۇلماق، خالاس بولماق.

فَلَتَانٌ ج فِلْتَانٌ: تېز، ئىتتىك، ئۇچقۇر.

فَرَسٌ فَلَتَانٌ: يۈگۈرۈك ئات.

رَجُلٌ فَلَتَانٌ: زومىگەر، لۈكچەك، مۇتتەھەم.

فَلْتَةٌ ج فَلَتَاتٌ: سەۋەنلىك، خاتالىق.

فَلْتَةُ قَلَمٍ: قەلەم سەۋەنلىكى.

فَلْتَةُ لِسَانٍ: ئېغىز خاتالىقى.

«مَا قَالَهُ كَانَ فَلْتَةَ لِسَانٍ»: ئۇنىڭ دېگەنلىرى ئېغىز خاتالىقى.

فَلْتَةً: تاسادىپىي، ئۇشتۇمتۇت.

فَلَجَ يَفْلَجُ فَلْجًا وَ فُلُوجًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ئوتتۇرىدىن

ياردى، ئايرىدى، بۆلدى.

فَلَجَ الْأَرْضَ: يەرنى ئاغدۇردى.

فَلَجَ بِحَاجَتِهِ: مەقسىتىگە يەتتى.

فَلَجَ بِحُجَّتِهِ: دەلىللىدى، ئىسپاتلىدى.

فَلِجَ يَفْلَجُ فَلَجًا وَ فَلَجَةً الرَّجُلُ: پالەچ بولۇپ قالدى.

«انْهَارَتِ الْمُؤَسَّسَةُ عِنْدَمَا فُلِجَ مُدِيرُهَا»: شىركەت مۇدىرى پالەچ بولۇپ قالغاندىن كېيىن، شىركەت يىمىرىلدى.

فَلْجَاءُ: كۇماك.

فَلَحَ يَفْلَحُ فَلاَحًا الرَّجُلُ: غەلىبە قىلدى، مۇۋەپپەقىيەت قازاندى، نىجات تاپتى.

«بَذَلَ جُهْدًا كَبِيرًا وَ لَكِنَّهُ لَمْ يَفْلَحْ»: زور تىرىشچانلىق كۆرسەتكەن بولسىمۇ مەقسىتىگە يېتەلمىدى.

فَلَحَ يَفْلَحُ فَلْحًا الشَّيْءَ: ياردى، پارچىلىدى.

فَلَحَ الْأَرْضَ: يەر ئاغدۇردى.

«الْمُزَارِعُ يَفْلَحُ الْأَرْضَ»: دېھقان يەر ئاغدۇرماقتا.

فَلْحٌ: مۇۋەپپەقىيەت، غەلىبە؛ يۇچۇق.

فَلْحٌ ج فُلُوحٌ: يېرىق.

فَلْحَةٌ: يۇچۇق.

فَلَحَ يَفْلَحُ فَلْحًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ياردى، پارچىلىدى.

فَلَحَ الْأَمْرَ: ئىشنى ئاشكارىلىدى، ئوچۇق قىلدى.

فَلَذَ يَفْلِذُ فَلْذًا الشَّيْءَ: نەرسىنى كەستى، ئۈزۈۋەتتى.

«فَلَذَ لَهُ مِنْ مَالِهِ شَيْئًا»: مال-مۈلكىدىن بىر قىسمىنى بەردى.

فِلْذَةٌ ج فِلَذٌ وَ أَفْلاَذٌ: پارە، پارچە، بىر ئۈلۈش، نىسىۋە.

فِلْذَةُ كَبِدٍ: جىگەر پارە؛ ئەتىۋارلىق نەرسە، يۈرەك پارە.

أَفْلاَذُ الْأَرْضِ: يەر ئاستى بايلىقلىرى.

فِلِزّ. فِلْزٌّ: مېنېرال.

فَلِسَ يَفْلَسُ فَلَسًا مِنَ الشَّيْءِ: نەرسىدىن ئايرىلىپ قالدى.

فَلْسٌ ج فُلُوسٌ وَ أَفْلُسٌ: مىس پۇل، داچەن پۇل، ياماق پۇل.

فُلُوسُ السَّمَكِ: بېلىق قاسىرىقى، بېلىق تەڭگىچىسى.

فَلَّسَ: مەغلۇپ بولماق، ۋەيران بولماق.

فِلْسٌ ج فُلُوسٌ: قەدىمكى پۇلنىڭ نامى بولۇپ، ھازىرقى مىسىر پۇلىنىڭ يېرىم پۇڭىغا تەڭ، ئىراق دىنارىنىڭ مىڭدىن بىرىگە تەڭ.

فِلَسْطِينُ: پەلەستىن.

مُنَظَّمَةُ تَحْرِيرِ فِلَسْطِينَ: پەلەستىن ئازادلىق تەشكىلاتى.

فِلَسْطِينِيٌّ: پەلەستىنلىك.

الْقَضِيَّةُ الْفِلَسْطِينِيَّةُ: پەلەستىن مەسىلىسى.

فَلْسَفَ يُفَلْسِفُ فَلْسَفَةً الشَّيْءَ: پەلسەپىۋى چۈشەندۈردى، پەلسەپىۋى ئىزاھلىدى.

فَلْسَفَةٌ: ھېكمەت، دانالىق، پەلسەپە.

الْفَلْسَفَةُ الْجَبَرِيَّةُ: تەقدىرچىلىك، خاتالىزم.

فَلْسَفَةٌ مَدْرَسِيَّةٌ: مەدرىسە پەلسەپىسى.

حَجَرُ الْفَلْسَفَةِ: پەلسەپىدىكى توقۇناق مەسىلىلەر.

فَلْسَفَةُ الذَّرَائِعِ: پراگماتىزم (ھازىرقى زامان بۇرژۇئا پەلسەپىسىدىكى سۇبيېكتىپ ئىدېئالىستىك ئېقىم)، سۇيئىستېمالچىلىق.

فَلْسَفَةُ الْمَدْرَسَةِ: سخولاستىكا.

فَلْسَفَةٌ وَضْعِيَّةٌ: پوزىتىۋىزم، دەلىلچىلىك.

فَلْسَفَةٌ أَدَبِيَّةٌ: ئېتىكا، ئەدەبىي پەلسەپە، ئەدەپ-ئەخلاق توغرىسىدىكى تەلىمات.

فَلْسَفَةٌ طَبِيعِيَّةٌ: فىزىكىشۇناسلىق.

فَلْسَفَةُ الْحَيَاةِ: ھايات پەلسەپىسى، كىشىلىك تۇرمۇش پەلسەپىسى.

فَلْسَفِيٌّ: پەلسەپىلىك، پەلسەپىۋى.

الْمَذْهَبُ الْفَلْسَفِيُّ: پەلسەپىۋى تەلىمات.

فَلَطَ يَفْلِطُ فَلْطًا عَنِ الشَّيْءِ: قورقۇپ كەتتى، ھالاك ـ تالاك قالدى.

فَلَطٌ: تۇيۇقسىز، تاسادىپىي.

فُلْطٌ ج فُلْطَاةٌ وَ أَفْلَاطٌ: توك كۈچى، توك بېسىمى.

فِلْطَاحٌ ج فَلَاطِحُ: ياپىلاق، يېيىلغان.

فَلْطَحَ يُفَلْطِحُ فَلْطَحَةً الْقُرْصَ: توقاچنى ياپىلاقلىدى، گىردىنى ئاچتى، چوڭايتتى.

فَلَعَ يَفْلَعُ فَلْعًا الشَّيْءَ: ياردى، پارچىلىدى.

فَلَعَ الْأَمْرَ: مەسىلىنى ئىزاھلىدى، چۈشەندۈردى.

«فَلَعَ رَأْسَهُ بِالسَّيْفِ»: ئۇنىڭ كاللىسىنى ئالدى.

فَلْعٌ / فِلْعٌ ج فُلُوعٌ: چاك، يېرىق.

فَلْفَلَ يُفَلْفِلُ فَلْفَلَةً الطَّعَامَ: تاماققا قارىمۇچ سالدى.

فَلْفَلَ فَاهُ: ئېغىزىنى مىسۋاك بىلەن تازىلىدى.

فُلْفُلٌ / فِلْفِلٌ: مۇچ؛ قارىمۇچ.

فُلْفُلٌ أَحْمَرُ: قىزىلمۇچ (لازا).

فُلْفُلِيٌّ: لازىدەك؛ قارىمۇچىنىڭ.

فَلَقَ يَفْلِقُ فَلْقًا الشَّيْءَ: ياردى، پارچىلىدى، بۆلدى.

فَلَقَ الصَّدَاعُ رَأْسَهَا: بېشى يېرىلىپ كەتكۈدەك قاتتىق ئاغرىدى.

فَلَقَ اللهُ الصُّبْحَ: ئاللاھ تاڭنى يورۇتتى.

فَلْقٌ ج فُلُوقٌ: چاك، يېرىق، يوچۇق.

رَجُلٌ ذِي الْفَلْقِ: قامەتلىك ئادەم.

«فِي الْبَابِ عِدَّةُ فُلُوقٍ»: ئىشىكتە بىرقانچە يوچۇق بار.

فَلَقٌ ج فُلْقَانٌ: سۇبھى، تاڭ سەھەر.

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ﴾ «قۇرئان»: مەخلۇقاتنىڭ شەررىدىن «سۇبھىنىڭ پەرۋەردىگارى (ئاللاھ)غا سېغىنىمەن، پاناھ تىلەيمەن»، دېگىن.

فِلْقٌ ج فُلُوقٌ: نەرسىنىڭ يېرىمى، تەڭ يېرىمى.

فَلَقَ التُّفَّاحَةَ فِلْقَيْنِ: ئالمىنى ئىككىگە بۆلدى.

فِلْقَةٌ ج فِلَقٌ: پارچە، پارە، يېرىم، تەڭ يېرىم.

«نَحْتَاجُ لِصُنْعِ الصَّنْدُوقِ إِلَى ثَلَاثِ فِلَقٍ أُخْرَى مِنَ الْخَشَبِ»: ساندۇق ياساشقا يەنە ئۈچ پارچە ياغاچ كېرەك.

الْفَلَقَةُ: چانا.

فَلَكٌ ج أَفْلَاكٌ وَ فُلُكٌ وَ فُلْكٌ: پەلەك، ئوربىتا، ئوق، ئاسمان جىسىملىرى.

عِلْمُ الْفَلَكِ: ئاسترونومىيە.

عُلَمَاءُ الْفَلَكِ: ئاسترونوملار.

«كُلُّ كَوْكَبٍ يَدُورُ فِي فَلَكِهِ»: ھەربىر يۇلتۇز ئۆز ئوقىدا ئايلىنىدۇ.

﴿وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ﴾ «قۇرئان»: ئۇلارنىڭ ھەربىرى پەلەكتە سەير قىلىدۇ.

فُلْكٌ: پاراخوت، كېمە؛ ئاسمان، ئاسمان جىسىملىرى.

فُلْكُ نُوحٍ: نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ كېمىسى.

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَةِ اللهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ﴾ «قۇرئان»: كۆرمەمسەنكى، كېمىلەرنىڭ ئاللاھنىڭ مەرھەمىتى بىلەن دېڭىزدا يۈرۈشى ئاللاھنىڭ سىلەرگە (ئۆز قۇدرىتىنىڭ) بىر قىسىم دەلىللىرىنى كۆرسىتىشى ئۈچۈندۇر.

فِلْكَةٌ: چاق، كىچىك چاق.

فِلْكَةُ الْمِغْزَلِ: يىپ ئىگىرىش چاقى.

فَلَكِيٌّ: ئاسترونومىيىلىك، ئاسترونومىيىگە خاس.

فَلَكِيٌّ ج فَلَكِيَّةٌ وَ فَلَكِيُّونَ: ئاسترونوم، مۇنەججىم.

«دَرَسْتُ شَيْئًا مِنْ عِلْمِ الْفَلَكِ وَ لَكِنِّي لَاأَعْتَبِرُ نَفْسِي فَلَكِيًّا»: ئاسترونومىيىدىن بىرئاز تەتقىق قىلدىم، لېكىن ئۆزۈمنى ئاسترونوم ھېسابلىمايمەن.

فَلَّ يَفُلُّ فَلًّا السَّيْفَ: قىلىچنى يوچۇلدۇرۇۋەتتى، سۇندۇرۇۋەتتى.

فَلَّ الْقَوْمَ: قوۋمنى مەغلۇپ قىلدى.

فَلَّ غَرْبَهُ: ھەيۋىسىنى سۇندۇردى.

«لَا يَفُلّ الْحَدِيدَ إِلَّا الْحَدِيدُ» «مثل»: زەھەرنى پەقەت زەھەر قايتۇرىدۇ.

«فَلّ الإِسْتِعْمَالُ الطَّوِيلُ السِّكِّينَ»: پىچاقنى ئىشلىتىۋېرىپ بىسى ئۇچۇپ كەتتى.

فَلّ ج فُلُول: تىغدىكى يۇچۇق، سۇنۇق، دەز؛ ئۇچقۇن؛ سۇنغان، شىكەستە بېرىلگەن.

رَجُلٌ فَلٌّ: يېڭىلگەن ئادەم.

فُلُولُ الْجَيْشِ: مەغلۇپ بولغان قوشۇن.

فُلّ / فِلّ: يەسمەن.

فَلَّاحٌ ج فَلَّاحُونَ وَ فَلَّاحَةٌ: دېھقان، تېرىقچى؛ يېزىلىق.

فَلَّاحِيٌّ: دېھقانلىق، دېھقانچىلىق.

الْمَسْئَلَةُ الْفَلَّاحِيَّةُ: دېھقانچىلىق مەسىلىسى.

فَلَّاسٌ: پۇل ئالماشتۇرغۇچى، سەرراپ.

فَلَّتَ يُفَلِّتُ تَفْلِيتًا: قۇتقۇزدى، بوشاتتى.

«فَلَّتَ الإِبِلَ مِنْ عُقُلِهَا»: تۆگىنى چۇشەكتىن بوشىتىۋەتتى.

فَلَّجَ يُفَلِّجُ تَفْلِيجًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ياردى، بۆلدى.

فَلَّسَ يُفَلِّسُ تَفْلِيسًا الْقَاضِي التَّاجِرَ: سوتچى تىجارەتچىنىڭ ۋەيران بولغانلىقىنى ئېلان قىلدى.

فَلَّصَ يُفَلِّصُ تَفْلِيصًا فُلَانًا: پالانىنى قۇتۇلدۇردى.

فَلَّعَ يُفَلِّعُ تَفْلِيعًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ياردى، پارچىلىدى، ئۈزۈۋەتتى.

فَلَّلَ يُفَلِّلُ تَفْلِيلًا السَّيْفَ: قىلىچنى يۇچۇلدۇردى.

فَلَّى يُفَلِّي تَفْلِيَةً ثَوْبَهُ: كىيىمىدىكى پىتنى تازىلىدى.

فِلِّينٌ ج فِلِّينَاتٌ: پوكەت، پوروپكا.

فِلْمٌ ج أَفْلَامٌ: فىلىم، كىنو فىلىمى.

فِلْمٌ فَنِّيٌّ: بەدىئىي فىلىم.

فِلْمٌ أَخْبَارِيٌّ وَثَائِقِيٌّ: ھۆججەتلىك فىلىم.

فِلْمٌ مُلَوَّنٌ: رەڭلىك فىلىم.

الفِلْمُ الْمُلَوَّنُ الْعَرِيضُ: كەڭ ئېكرانلىق رەڭلىك فىلىم.

فِلْوٌ ج أَفْلَاءٌ وَ فِلَاءٌ: تاي؛ تەخەي.

«لِهَذِهِ الْفَرَسِ فِلْوَانِ»: بۇ ئاتنىڭ ئىككى تايچىقى بار.

فُلُوٌّ ج أَفْلَاءٌ وَ فَلَاوَى: تاي؛ تەخەي.

فَلَى يَفْلِي فَلْيًا رَأْسَهُ أَوْ ثَوْبَهُ: باشتىكى ياكى كىيىمىدىكى پىتنى تازىلىدى.

فَلِيَ يَفْلَى فَلًا الشَّيْءُ: نەرسە ئۈزۈلدى.

فُلَيْفِلَةٌ: قىزىلمۇچ.

فُلَيْكَةٌ ج فُلَيْكَاتٌ: قولۋاق.

فُلَيِّمٌ: مىكرو فىلىم.

فَمٌ ج أَفْوَاهٌ: ئېغىز.

فَمُ الْوَادِي: ۋادىنىڭ باشلىنىشى.

فَمُ السَّيْفِ: قىلىچنىڭ بىسى.

فَمُ السِّيْجَارَةِ: غاگرا، مۇشتەك.

فَمُ الشَّيْشَةِ: چىلىم.

فَمُ السَّمَكَةِ: بىر خىل گۈل.

فَمُ الْبُنْدُقِيَّةِ: مىلتىقنىڭ ستوۋولى.

فَمُ التُّرْعَةِ: ئۆستەڭنىڭ باشلىنىش جايى.

«لَيْسَ فِي فَمِهِ سِوَى ثَلَاثِ أَسْنَانٍ»: ئۇنىڭ ئېغىزىدا ئۈچ تاللا چىشى بار.

فَمَوِيٌّ: ئېغىزنىڭ، ئېغىزچە.

صَوْتٌ فَمَوِيٌّ: ئېغىزدىن چىققان ئاۋاز.

فَمِيٌّ: ئېغىزنىڭ، ئېغىزدا.

فَنَأٌ: بىر توپ، بىر جامائە، بىر توركۇم.

فَنَاءٌ: ھالاك بولماق، يوقالماق، تۈگىمەك، زاۋال تاپماق، بەربات بولماق، ئۆلمەك.

دَارُ الْفَنَاءِ: بۇ دۇنيا، پانىي دۇنيا.

فِنَاءٌ ج أَفْنِيَةٌ وَ فُنِيٌّ: قورۇ، ھويلا، بىنانىڭ ئالدى.

فَنَاةٌ ج فَنَوَاتٌ: ماياق.

فَنَاةٌ ج فَنًى: تۆلكە ئۆزۈمى.

فَنَاجِرَةٌ: چەۋەندازلار، ئاتلىقلار، ئاتلىق

ئەسكەرلەر.

فَنَارٌ ج فَنَارَاتٌ: پەنەر، چىراغ، مەشئەل.

فِنْجَالٌ ج فَنَاجِيلُ: رومكـا، قەدەھ، جـام، ئىستاكان، چىنە.

فِنْجَانٌ ج فَنَاجِيْنُ: رومكـا، قەدەھ، جـام، ئىستاكان، چىنە.

«قَدَّمْتُ فَنَاجِيْنَ الشَّايِ لِلضَّيُوفِ»: مېھمانغا چاي چىنىلىرىنى سۇندۇم.

فَنْجَرَ يُفَنْجِرُ فَنْجَرَةً عَيْنَيْهِ: تىكىلىپ قارىدى.

فَنْجَرِيٌّ: سېخى، مەرد.

فَنْجَلَ يُفَنْجِلُ فَنْجَلَةً: كېرىلىپ ماڭدى.

فَنَخَ يَفْنَخُ فَنْخًا الْعَظْمَ: سۆڭەكنى يانجىدى، سوقتى.

فَنَخَ رَأْسَهُ: بېشىنى يانجىدى.

فَنَخَ الْعَقْدَ: توختامنى بۇزدى.

فَنِدَ يَفْنَدُ فَنَدًا الشَّخْصُ: ئالجىدى.

«لَا تَسْتَمِعْ إِلَى مَا يَقُولُ فَقَدْ فَنِدَ»: ئۇ ئالجىغان، ئۇنىڭ دېگىنىگە قولاق سالما.

فَنَدٌ ج أَفْنَادٌ: تۇزكورلۇق؛ ئاجىزلىق، يالغان.

فِنْدٌ ج أَفْنَادٌ: دەرەخ شېخى.

فُنْدُقٌ ج فَنَادِقُ: مېھمانخانا، ساراي؛ تورمسان ياڭىقى.

«فِي الْعَاصِمَةِ فَنَادِقُ فَخْمَةٌ»: پايتەختتە ھەشەمەتلىك مېھمانخانىلار بار.

فُنْدُقَانِيٌّ: مېھمانخانا خوجايىنى، سارايۋەن.

فِنْطَاسٌ ج فَنَاطِيْسُ: پاراخوتنىڭ سۇ ساقلايدىغان كۆلى.

فِنْطِيْسٌ: پەس، مەككار، پاناق بۇرۇن.

فِنْطِيْسَةٌ ج فَنَاطِيْسُ: چوشقىنىڭ تومشۇقى، بۇرنى.

فَنِعَ يَفْنَعُ فَنَعًا: پۇل-مېلى ئۆستى، باي بولدى، ياخشى نامغا ئىگە بولدى، مەرد، سېخى بولدى.

فَنَعَ الْمِسْكُ: ئىپار ھىدى تارالدى.

فَنَعٌ: مەردلىك، سېخىيلىك، كۆپ، مول.

فَنِعٌ: باي.

فُنُغْرَافٌ: پاتېفون.

أُسْطُوَانَةُ الْفُنُغْرَافِ: پاتېفون پلاستىنكىسى.

فَنَقَ يَفْنِقُ فَنْقًا: باياشات تۇرمۇش كەچۈردى.

فَنَكَ يَفْنُكُ فُنُوكًا: چىڭ تۇردى، مەيدانى مۇستەھكەم بولدى.

فَنَكٌ: تۈلكىنىڭ بىر خىلى، بۆلەك.

مَضَى فَنَكٌ مِنَ اللَّيْلِ: كېچىنىڭ بىر قىسمى ئۆتتى.

فِنْكٌ: ئىشلەك.

فَنَّ يَفِنُّ فَنًّا الشَّخْصَ: ئىشنى خىلمۇخىل قىلدى.

فَنَّ يَفُنُّ فَنًّا الرَّجُلَ: كىشىنى چارچىتىۋەتتى.

فَنَّ الشَّيْءَ: نەرسىنى بېزىدى.

فَنَّ الدَّيْنَ: قەرزنى كېچىكتۈردى.

فَنَّ فُلَانًا فِي الْبَيْعِ: پالانىنى سودىدا ساختا قىلدى.

فَنٌّ ج فُنُوْنٌ: ئىلىم-پەن، سەنئەت، تېخنىكا، مەخسۇس كەسىپ.

الْفَنُّ الْجَمِيْلُ: گۈزەل سەنئەت.

الْفَنُّ الْمِعْمَارِيّ: قۇرۇلۇش سەنئىتى.

فَنٌّ ج فُنُونٌ وَ أَفْنَانٌ وَ أَفَانِيْنُ: خىل، تۈر، قىسىم، تارماق؛ پەن.

فُنُونُ الْعِلْمِ: پەننىڭ تارماقلىرى.

أَفَانِيْنُ الْكَلَامِ: سۆزنىڭ تۈرلىرى، ئۇسلۇبلىرى.

﴿ذَوَاتَا أَفْنَانٍ﴾ «قرآن»: ئۇ ئىككى جەننەتتە تۈرلۈك مېۋىلىك دەرەخلەر بار.

فَنَنٌ ج أَفْنَانٌ جج أَفَانِيْنُ: تۈر؛ شاخ.

«كَانَ الْعُصْفُورُ يَنْتَقِلُ مِنْ فَنَنٍ إِلَى فَنَنٍ»: قۇشقاچ شاختىن شاخقا يۆتكىلىدۇ.

فَنَّانٌ ج فَنَّانُونَ: سەنئەتچى، رەسسام، گۈزەل سەنئەتچى، ياۋا تاغىل ئات، زىبرا.

«تُشَجِّعُ الدَّوْلَةُ الْفَنَّ وَتَرْعَى الْفَنَّانِيْنَ»: دۆلەت سەنئەتكە ئىلھاملاندۇرىدۇ ۋە سەنئەتچىلەرگە كۆڭۈل بۆلىدۇ.

«إِخْتَفَى الطَّائِرُ بَيْنَ الْأَفَانِيْنِ»: قۇش شاخلار ئارىسىغا يوشۇرۇندى.

فَنَّدَ يُفَنِّدُ تَفْنِيْدًا: رەت قىلدى، رەددىيە بەردى، مات قىلدى.

﴿إِنِّي لَأَجِدُ رِيْحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَنْ تُفَنِّدُونِ﴾ «قرآن»: مەن چوقۇم يۈسۈفنىڭ ھىدىنى ئىلىۋاتىمەن، سىلەر مېنى ئالجىپ قالغان دېمەيدىغان بولساڭلار.

فَنَّشَ يُفَنِّشُ تَفْنِيْشًا فِي الْأَمْرِ: ئىشتا بوشاپ كەتتى، سۇسلىشىپ كەتتى.

فَنَّنَ يُفَنِّنُ تَفْنِيْنًا الثَّوْبُ: كىيىم چىرىپ كەتتى، سوزۇلۇپ كەتتى.

فَنَّنَ الشَّيْءَ: نەرسىنى تۈرلەرگە ئايرىدى.

فَنَّنَ رَأْيَهُ: پىكرىنى ئۆزگەرتىۋالدى، پىكرىدە تۇرمىدى.

فَنَّنَ الشَّيْءَ بِالشَّيْءِ: بىرنەرسىنى يەنە بىرنەرسىگە ئارىلاشتۇردى.

فَنِّيٌّ ج فَنِّيُّونَ: پەنگە ئائىت؛ ماھىر سەنئەتچى؛ تېخنىك.

عَامِلٌ فَنِّيٌّ: پەن-تېخنىكا ئىشچىسى؛ سەنئەتكار.

«هَذَا عَمَلٌ فَنِّيٌّ جَمِيْلٌ»: بۇ گۈزەل سەنئەتكە ئائىت ئىش.

مُسْتَشَارٌ فَنِّيٌّ: تېخنىك مەسلىھەتچىسى.

«فَنِّيِّ الْإِرْشَادِ يَخْبِرُنَا بِأَحْوَالِ الطَّقْسِ»: ھاۋا رايى ئىلمى بىزنى ھاۋا رايى ئەھۋاللىرىدىن خەۋەرلەندۈرىدۇ.

«الْفَنِّيُّونَ يَتَقَاضُونَ أُجُورًا عَالِيَةً»: تېخنىك يۇقىرى ئىش ھەققى ئالىدۇ.

فَنِّيَّةٌ: ئىلمىيلىق، ئىلمىي نۇقتا، خاسلىق، مەخسۇس، ئالاھىدە.

«هَذِهِ مَسْئَلَةٌ مِنَ النَّاحِيَةِ الْفَنِّيَّةِ»: بۇ تېخنىكا جەھەتتىكى مەسىلە.

فَنَى وَ فَنِيَ يَفْنَى فَنَاءً الشَّيْءُ: نەرسە يوقالدى، تۈگىدى.

«هَيْهَاتَ أَنْ تُحْصَى مَكَارِمُهُ الْعُلَي طُرًّا فَهَلْ يُفْنِي الرِّمَالَ حِسَابٌ»: ئۇنىڭ ئېسىل خىسلەتلىرىنى ساناپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ، قۇمنى ساناپ تۈگەتكىلى بولامدۇ؟!

فَنَى الرَّجُلُ: كىشى قېرىپ كەتتى، ياشىنىپ ھالىدىن كەتتى.

فَنَى فِي عَمَلِهِ: ئۆز ئىشىدا بارلىق كۈچىنى چىقاردى.

فَهَا يَفْهُو فَهْوًا: سەل قارىدى، غەپلەتتە قالدى، تىلى راۋان بولدى.

فَهَاهَةٌ: ئىقتىدارسىزلىق، گەپنى ئوڭلاپ قىلالماسلىق.

إِشْتَهَرَ بَاقِلٌ بِفَهَاهَتِهِ: باقىل سۆزدە ئاجىزلىق بىلەن مەشھۇر.

فَهَدَ يَفْهَدُ فَهْدًا لِفُلَانٍ: پالانىنىڭ ئارقىسىدىن ياخشىلىق قىلدى.

فَهِدَ يَفْهَدُ فَهَدًا الرَّجُلُ: كىرپىدەك ئۇخلىدى.

فَهِدَ عَنِ الْأَمْرِ: ئىشقا سەل قارىدى.

فَهْدٌ ج فُهُودٌ وَ أَفْهُدٌ م فَهْدَةٌ ج فَهَدَاتٌ: يىلپىز.

الْفَهْدُ حَيَوَانٌ مُتَوَحِّشٌ جِدًّا: يىلپىز ناھايىتىمۇ ۋەھشىي ھايۋان.

فِهْرٌ ج أَفْهَارٌ وَ فُهُورٌ: تاش، تاش ماتېرىياللىرى.

فِهْرَةٌ ج فِهَرٌ: تاش ھاۋانچا.

فَهْرَسَ يُفَهْرِسُ فَهْرَسَةً الْكِتَابَ: كىتابقا مۇندەرىجە قويدى.

فِهْرِسٌ ج فَهَارِسُ: مۇندەرىجە، كاتولوگ، فىھرىست.

«لِهَذَا الْكِتَابِ فِهْرَسٌ مُفَصَّلٌ»: بۇ كىتابنىڭ

تەپسىلىي مۇندەرىجىسى بار.

فِهْرِسِيَّةٌ: كىتابلار مۇندەرىجىسى، مۇندەرىجىلىك.

فَهِقَ يَفْهَقُ فَهْقًا فَهْقَا الْإِنَاءُ: قاچا توشتى.

فَهْقَةٌ ج فِهَاقٌ: ئومۇرتقىنىڭ بېشى.

فَهَقَةٌ: دەريا دېلفىنى.

فَهِمَ يَفْهَمُ فَهْمًا وَ فَهَمًا وَ فَهَامَةً / فِهَامَةً وَ فَهَامِيَّةً: بىلدى، ئۇقتى، چۈشەندى، پەھىملىدى.

«فَهِمَ كُلَّ مَا قِيلَ لَهُ»: ئۇنىڭغا دېيىلگەنلەرنىڭ ھەممىسىنى چۈشەندى.

فَهُمَ يَفْهُمُ فَهَامَةً الرَّجُلُ: كىشىنىڭ پىكرى ئۆتكۈر بولدى.

فَهْمٌ ج أَفْهَامٌ: چۈشەنمەك؛ ھوشيارلىق، زېرەكلىك.

سُوءُ الْفَهْمِ: خاتا چۈشىنىپ قالماق، ئۇقۇشالماسلىق.

سَرِيعُ الْفَهْمِ: زېھنى ئۆتكۈر.

فَهِمٌ ج فِهَامٌ: ئەقىللىق، زېرەك، چوڭقۇر پىكىرلىك.

«هَذَا الْمَنْصَبُ يَتَطَلَّبُ شَخْصًا ذَكِيًّا فَهِمًا»: بۇ مەنسەپ ئۇنىڭ زېرەك، چوڭقۇر پىكىرلىك ئادەم بولۇشىنى تەلەپ قىلىدۇ.

فَهَّ يَفَهُّ فَهَاهَةً: دۇدۇقلاپ قالدى، سۆزلەشتىن ئاجىز كەلدى.

«إِضْطَرَبَ فِي الْمَحْكَمَةِ وَفَهَّ»: سوتتا ھودۇقۇپ، ئېغىزى گەپكە كەلمىدى.

فَهٌّ ج أَفْهَاهٌ: ئىقتىدارسىزلىق، سۆزدە ئاجىزلىق.

«لَا يَصْلُحُ الْفَهُّ أَنْ يَكُونَ مُدَرِّسًا»: سۆزدە ئاجىز ئادەم ئوقۇتقۇچىلىققا يارىمايدۇ.

فَهَّامَةٌ: چوڭقۇر پىكىرلىك ئادەم.

«كَانَ عَلَّامَةً فَهَّامَةً»: ئۇ بىلىم دائىرىسى ناھايىتى كەڭ، چوڭقۇر پىكىرلىك ئىدى.

فَهَّرَ يُفَهِّرُ تَفْهِيرًا الرَّجُلُ: كىشى چارچاپ كەتتى.

فَهَّمَ يُفَهِّمُ تَفْهِيمًا: ئۇقتۇردى، بىلدۈردى، چۈشەندۈردى.

﴿فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا آتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا﴾ ‹قرآن›: قانداق ھۆكۈم قىلىشنى بىز سۇلەيمانغا بىلدۈردۇق. ئۇلارنىڭ ھەربىرىگە ھېكمەتنى ۋە ئىلىمنى ئاتا قىلدۇق.

«فَهَّمَنِي أُسْتَاذِي الْمَسْأَلَةَ الَّتِي لَمْ أَفْهَمْهَا»: ئۇستازىم چۈشەنمىگەن مەسىلەرنى ماڭا چۈشەندۈرۈپ قويدى.

فَهِيمٌ ج فُهَمَاءُ: ئەقىللىق، زېرەك، ئۆتكۈر.

فَهِيهٌ ج فِهَاهٌ: سۆزدە ئاجىز ئادەم.

فَوَاتٌ: ئۆتۈپ كەتمەك، قولدىن كەتمەك، بىكار كەتمەك، يوقالماق.

مَوْتُ الْفَوَاتِ: تاسادىپىي ئۆلۈم، تۇيۇقسىز ئۆلۈم، ئۇشتۇمتۇت ئۆلۈم.

«وَصَلَ بَعْدَ فَوَاتِ الْأَوَانِ»: ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن كەلدى.

فَوَاقٌ: ھالقىپ چۈشمەك، ئېشىپ كەتمەك؛ ھىق تۇتماق؛ كېكىرمەك.

فَوَاقُ الْمَوْتِ: ئۆلۈم سەكراتى.

﴿وَمَا يَنْظُرُ هَؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مَا لَهَا مِنْ فَوَاقٍ﴾ ‹قرآن›: بۇلار (يەنى، مەككە مۇشرىكلىرى) پەقەت بىر ئاۋاز (يەنى، بىرىنچى قېتىملىق سۈر) نىلا كۈتىدۇ، ئۇ قايتىلانمايدۇ.

فَوْتٌ: يىتىپ كەتمەك، قولدىن كەتمەك، بىكار كەتمەك، يوقالماق.

بَعْدَ فَوْتِ الْأَوَانِ: ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن.

﴿وَلَوْ تَرَى إِذْ فَزِعُوا فَلَا فَوْتَ﴾ ‹قرآن›: ئەگەر سەن ئەينى ۋاقىتتا ئۇلارنىڭ قورقۇپ قاچىدىغان يەر تاپالمايۋاتقانلىقىنى كۆرسەڭ ...

الْفُرْصَةُ سَرِيعَةُ الْفَوْتِ. بَطِيئَةُ الْعَوْدِ: پۇرسەتنىڭ كېتىشى تېز، قايتىشى ئاستا.

فَوْتٌ ج أَفْوَاتٌ: ئىككى بارماق ئارىلىقى.

فُوتُوغرَافِيَا: فوتو سۈرەت، فوتو ئاپپارات.

فُوتُوغرَافِيّ: فوتو سۈرەتلىك.

صُورَةٌ فُوتُوغرَافِيَّةٌ: رەسىم، سۈرەت، فوتو سۈرەت.

فَوْجٌ ج أَفْوَاجٌ: گۇرۇپپا، تـوپ-تـوپ، بـۆلەك، جامائە، قىسىم.

﴿كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ﴾ «قرآن»: دوزاخقا ھەرقاچان بىر توپ ئادەم تاشلانغان چاغدا، دوزاخقا مۇئەككەل پەرىشتىلەر ئۇلاردىن: «سىلەرگە ئاگاھلاندۇرغۇچى كەلمىگەنمىدى»، دەپ سورايدۇ.

فَوْحٌ: پۇراق تارقالماق.

طَيِّبُ الْفَوْحِ: خۇشبۇي، خۇش پۇراق.

فَوَحَانٌ: پـۇراق تارقالـماق؛ قازاننىڭ قاينـاپ تېشىشى.

فَوْحَةٌ: پۇراق تارقالماق.

فَوْدٌ ج أَفْوَادٌ: چېكە؛ چېكە چاچ؛ تەرەپ.

«حَلَّ الشَّيْبُ بِفَوْدَيْهِ»: ئىككى چېكىسىگە ئاق كىردى.

فَوْرٌ: قاينىماق، تاشماق؛ ۋاقتىنىڭ ئەۋۋىلى، دەرھال.

عَلَى الْفَوْرِ: دەرھال، شۇ زامانلا.

﴿وَيَأْتُوكُمْ مِنْ فَوْرِهِمْ هَذَا﴾ «قرآن»: دۈشمەن دەرھال ھۇجۇم قىلىپ كەلگەندە ...

رَجَعَ فَوْرًا: دەرھال قايتتى.

فَوَرَانٌ: قاينىماق، تاشماق.

فَوْرَةُ الْغَضَبِ: غەزەپ تاشماق.

فَوْرَةُ الْحَرِّ: ھارارەتنىڭ قاتتىقلىقى.

فَوْرَةُ دَمٍ: ھاياجانلانماق، غەزەپلەنمەك.

فَوْرَةٌ مَالِيَّةٌ: پۇلنىڭ پاخاللىشىشى.

فُورِيقَةٌ: زاۋۇت، فابرىكا.

فَوْرِيٌّ: دەرھال، شۇ زامان.

«هَذِهِ قَضِيَّةٌ مُلِحَّةٌ جِدًّا بِحَاجَةٍ إِلَى حِلٍّ فَوْرِيٍّ»: بۇ ناھايىتى جىددىي مەسىلە بولۇپ، دەرھال ھەل قىلىشقا تېگىشلىك.

فَوْرِيَّةٌ: تېز.

إِجَابَةٌ فَوْرِيَّةٌ: تېز جاۋاب بېرىش.

فَوْزٌ: نىجات تاپماق؛ غەلىبە، مۇۋەپپەقىيەت، زەپەر تاپماق.

﴿لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ﴾ «قرآن»: ئۇلار ئاستىدىن ئۆستەڭلار ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە سازاۋەر بولىدۇ، بۇ چوڭ بەختتۇر.

«هَتَفَ الْمُتَفَرِّجُونَ فَرَحًا بِفَوْزِ فَرِيقِنَا»: تاماشىبىنلار بىزنىڭ ئەترىتىمىزنىڭ غەلىبىسىدىن خۇشال بولۇپ چۇقان كۆتۈردى.

فُوسفَاةٌ: فوسفات، كىسلاتا تۇزى.

فَوْضَى: قالايمىقانچىلىق، تەرتىپسىزلىك، باشباشتاقلىق، ھۆكۈمەتسىزلىك.

قَوْمٌ فَوْضَى: باشباشتاق خەلق.

أَمْوَالُهُمْ فَوْضَى بَيْنَهُمْ: ئۇلارنىڭ ماللىرى ئورتاق.

تُعَانِي الْمُؤَسَّسَةُ مِنَ الْفَوْضَى: ئورگان ھۆكۈمەتسىزلىكنى باشتىن كەچۈرمەكتە.

فَوْضَوِيٌّ: ھۆكۈمەتسىز، باشباشتاق.

فَوْضَوِيَّةٌ: ئانارخىزم، ھۆكۈمەتسىزلىك.

فَوْضَوِيٌّ ج فَوْضَوِيُّونَ: ئانارخىست، ئانارخىزم تەرەپدارى.

فُوطَةٌ ج فُوَطٌ: خالات؛ پەشتامال، پەرتۇق؛ تاماق يېگەندە ئالدىغا تارتىۋالىدىغان لۆڭگە.

فُوطَةُ الْوَجْهِ: لۆڭگە.

فُوطَةُ الْحَمَّامِ: مۇنچا لۆڭگىسى.

فُوطِيٌّ: خالات تىككۈچى، خالات ساتقۇچى.

فَوْغَةٌ: خۇشبۇي، خۇش پۇراق.

فَوْغَةٌ: خۇشبۇي، خۇش پۇراق.

فُـوفٌ ـ فُوفَـةٌ ج أَفْـوَافٌ: نېپىـــز پەردە، پوســـت، قوۋزاق؛ تىرناق ئاستىدىكى ئاق.

فَوْقَ: ئۈستىدە، ئارتۇق، ... دىن كۆپ.

فَوْقَ الْكُلِّ: ھەممىدىن يۇقىرى.

﴿وَرَفَعْنَـا بَعْـضَهُمْ فَـوْقَ بَعْـضٍ دَرَجَـاتٍ﴾ «قـرآن»: ئۇلارنىڭ بەزىسىنىڭ دەرىجىسىنى بەزىسىدىن ئۈستۈن قىلدۇق.

فَوْقَ الْعَادَةِ: ئادەتتىن تاشقىرى، پەۋقۇلئاددە.

فَـوْقَ الطَّاقَـةِ: قولـــدىن كەلمەيـــدىغان، كـــۈچ يەتمەيدىغان.

فَوْقَ صِفْرٍ: نۆلدىن يۇقىرى.

فَوْقَ الْحَدِّ: ھەددىدىن تاشقىرى.

فَوْقَ ذَلِكَ: ئۇنىڭ ئۈستىگە.

«مَصْلَحَةُ الْوَطَنِ فَوْقَ مَصْلَحَةِ الْأَفْرَادِ»: ۋەتەننىڭ مەنپەئەتى شەخسنىڭ مەنپەئەتىدىن ئارتۇق.

فَوْقٌ: ھالقىپ چۈشمەك، ئېشىپ كەتمەك.

فَوْقَانِيٌّ: ئۈستى، يۇقىرىسى.

طَبَقَةٌ فَوْقَانِيَّةٌ: ئۈستۈنكى قەۋەت.

فُولٌ: دادۇر، پۇرچاق.

فُولٌ سُودَانِيٌّ: خاسىڭ.

فُولٌ صِينِيٌّ: سېرىق پۇرچاق.

«يُغْرَسُ بُذُورُ الْفُولِ السُّودَانِيِّ بِذْرَةً بِذْرَةً»: خاسىڭ ئۇرۇقى بىر تال ـ بىر تالدىن تېرىلىدۇ.

فُولَاذٌ ج فَوَالِيذُ: پولات.

«تُصْنَعُ السُّيُوفُ مِنَ الْفُولَاذِ»: قىلىچلار پولاتتىن ياسىلىدۇ.

فُولَاذِيٌّ: پولاتنىڭ، پولاتتىن ياسالغان.

فُولَةٌ ج فُولَاتٌ: بىر تال پۇرچاق.

كَأَنَّهُمَا فُولَةٌ وَانْقَسَمَتْ: ئـۇ ئىككىسى قۇيـۇپ قويغاندەك ئوخشايدۇ.

فُومٌ ج فُومَانٌ: سامساق؛ پوم (نان)، بۇغداي.

﴿مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا﴾ «قرآن»: زېمىنىنىڭ كۆكتاتلىرىدىن تەرخەمەك، سامساق، يېسىمۇقلارنى ئۆستۈرۈپ بەرسۇن.

فُونُوغْرَافٌ ج فُونُوغْرَافَاتٌ: فاتىفون.

فَوِهَ يَفْوَهُ فَوَهًا: ئېغىزى چوڭ بولدى.

فُوهٌ ج أَفْوَاهٌ: ئېغىز.

فُوهٌ ج أَفَاوِيهُ: دورا ـ دەرمەك.

«يُكْثِرُ مِنَ الْأَفَاوِيهِ فِي طَعَامِهِ»: ئـۇ تاماقىغا دورا ـ دەرمەكنى كۆپ ئىشلىتىدۇ.

فُوهَةٌ ج فُوهَاتٌ: يول ئېغىزى، جىلغا ئېغىزى.

فُوهَةُ الْبُرْكَانِ: يانار تاغ ئېغىزى.

فَوَّاحٌ: خۇش پۇراق چاچقۇچى.

فَـوَّارٌ: قايناپ تاشـقۇچى، ئـاچچىقى يامـان، ئالدىراقسان؛ كۆپۈكلۈك، ماغزاپلىق.

فَوَّارَةٌ: فونتان.

مَشْرُوبَاتٌ فَوَّارَةٌ: گازلىق ئىچىملىك.

فَوَّالٌ ج فَوَّالُونَ: دادۇر ـ پۇرچاق ساتقۇچى.

فَوَّتَ يُفَوِّتُ تَفْوِيتًا: ئۆتكۈزۈۋەتتى.

فَـوَّتَ الْفُرْصَـةَ عَلَيْهِ: پۇرسـەتنى قولـدىن بېرىـپ قويدى.

فَوَّجَ يُفَوِّجُ تَفْوِيجًا عَنْ نَفْسِهِ: يېنىكلەتتى.

فَوَّرَ يُفَوِّرُ تَفْوِيرًا الْقِدْرَ: قازاننى قايناتتى.

فَوَّرَ دَمَهُ: قېنى قىزىدى، جۇدۇنى تۇتتى.

فَوَّزَ يُفَوِّزُ تَفْوِيزًا: كۆچتى.

فَوَّزَ الرَّجُلُ: ئۆلدى، ۋاپات بولدى، دالىغا تـۆگە مىنىپ چىقتى.

فَوَّزَ الطَّرِيقُ: يول ئاشكارا بولدى.

فَوَّضَ يُفَوِّضُ تَفْوِيضًا لَهُ: ئۇنىڭغا ھوقۇق بەردى.

فَوَّضَ إِلَيْهِ الْأَمْرَ: ئۇنىڭغا ئىش تاپشۇردى، ھاۋالە قىلدى، تەيىن قىلدى.

﴿وَأُفَوِّضُ أَمْرِي إِلَى اللهِ﴾ «قرآن»: مەن ئىشىمنى ئاللاھقا تاپشۇرىمەن.

«فَوَّضَ نَائِبَهُ فِي إِدَارَةِ الْعَمَلِ خِلَالَ غِيَابِهِ»: ئـۆزى

يوق ۋاقتىدا ئىشنى باشقۇرۇشنى ئورۇنباسارىغا تاپشۇردى.

فَوَّطَ يُفَوِّطُ تَفْوِيطًا فُلَانًا: پالانىغا خالات كىيگۈزدى.

فَوَّقَ يُفَوِّقُ تَفْوِيقًا فُلَانًا عَلَى غَيْرِهِ: پالانىنى باشقىلارغا ئارتۇق ھېسابلىدى، باشقىلاردىن ئارتۇق بىلدى.

فَوَّهَ يُفَوِّهُ تَفْوِيهًا الطَّعَامَ: تاماققا دورا ـ دەرمەك قوشتى.

فُوَّهَةٌ ج فُوَّهَاتٌ: ئېغىز.

فُوَّهَةُ الْمِدْفَعِ: زەمبىرەك ئېغىزى.

فُوَّهَةُ الْبُرْكَانِ: يانار تاغ ئېغىزى.

فُوَيْتٌ: ئۆزبېشىمچى، خۇدرەئىيى.

فُوَيْسِقَةٌ: چاشقان.

«فَإِنَّ الْفُوَيْسِقَةَ تُضْرِمُ عَلَى أَهْلِ الْبَيْتِ بَيْتَهُمْ» ‹حديث›: چاشقان ئۆيدىكىلەر ئۇخلاپ قالغان چاغدا، ئۆچۈرۈلمىگەن چىراغنىڭ پىلىكىنى تارتىپ ئۆيىنى كۆيدۈرۈۋېتىدۇ.

فِي: دە، ئىچىدە؛ ئۈچۈن؛ ئۈستىدە.

«فَمَا دَارٌ أَحَبُّ إِلَيَّ فِي دُنْيَايَ مِنْ خُتَنٍ»: مەن ئۈچۈن جاھاندا خوتەندىنمۇ سۆيۈملۈكراق بىر يۇرت يوق!

فَيْءٌ ج فُيُوءٌ وَأَفْيَاءٌ: سايە؛ غەنىيمەت، ئولجا؛ باج.

«جَلَسَ فِي فَيْءِ الشَّجَرَةِ»: دەرەخ سايىسىدە ئولتۇردى.

«قُسِمَ الْفَيْءُ عَلَى النَّاسِ»: غەنىيمەت كىشىلەرگە تەقسىم قىلىپ بېرىلدى.

«الْفَيْءُ عَلَى ذِي الرَّحِمِ» ‹حديث›: خىش ـ ئەقرىبالارغا سىلە ـ رەھىم قىلماقلىق.

فَيْئَةٌ: قايتماق، يانماق؛ ۋاقىت، زامان.

فَيْتَقٌ: نەققاشچى، ئويمىچى، ياغاچچىلىقنىڭ ئىنچىكە ئىشلىرى.

فَيْجٌ ج فُيُوجٌ: بىر توپ كىشى، بۆلۈك، سۇلتاننىڭ پىيادە ئەلچىسى، خىزمەتچى.

فَيْحٌ: كەڭ، كەڭ دائىرە.

فَيْحَاءُ ج فِيحٌ: كەڭ، كەڭ دائىرە، چەكسىز.

دَارٌ فَيْحَاءُ: كەڭ ـ كۇشادە قورۇ.

فَيْرُوزٌ. فَيْرُوزَجٌ: پىروزە (بىر خىل كۆك رەڭلىك ئېسىل تاش).

فِيرُوسٌ: ۋىرۇس.

فِيرُوسِيٌّ: ۋىرۇسلۇق، يۇقۇملۇق.

فِيزِيَاءُ: فىزىكا.

الْفِيزِيَاءُ النَّوَوِيَّةُ: يادرو فىزىكىسى، ئاتوم فىزىكىسى.

فِيزِيَائِيٌّ: فىزىكىلىق، فىزىكا ئالىمى.

فَيْسَحِيٌّ: چوڭ قەدەم، چوڭ ماڭدام.

هُوَ يَمْشِي الْفَيْسَحِيَّ: ئۇ چوڭ قەدەم بىلەن ئىلگىرىلىمەكتە.

فِيسْيُولُوجِيَا: فىزىئولوگىيە.

فَيْشٌ: چوڭچىلىق، مەغرۇرلۇق، ھاكاۋۇرلۇق، ماختانچاقلىق.

فَيْشَةٌ ج فَيْشٌ: باشنىڭ چوققىسى.

فَيْصَلٌ ج فَيَاصِلُ: رېپېر، ھەق ـ ناھەق ئوتتۇرىسىدا توغرا ھۆكۈم چىقارغۇچى، ئادىل؛ گۇۋاھچى، شاھىت.

قَوْلٌ فَيْصَلٌ: توغرا سۆز، لىللا سۆز.

حُكْمٌ فَيْصَلٌ: توغرا ھۆكۈم، ئادىل ھۆكۈم.

فَيْضٌ ج فُيُوضٌ وَأَفْيَاضٌ: كۆپلۈك، موللۇق، كەلكۈن، قىيان، تاشقىن.

أَزْمَةُ فَيْضِ الْإِنْتَاجِ: مەھسۇلاتنىڭ ئېشىپ قېلىش كرىزىسى.

رَجُلٌ فَيْضٌ: مەرد، سېخىي.

فَيَضَانٌ ج فَيَضَانَاتٌ: قىيان، كەلكۈن، تاشقىن.

قِمَّةُ الْفَيَضَانِ: تاشقىننىڭ يۇقىرى پەللىسى.

«دَمَّرَ الْفَيَضَانُ كَثِيرًا مِنَ الْمَنَازِلِ»: تاشقىن نۇرغۇن ئۆيلەرنى ۋەيران قىلدى.

الْوِقَايَةُ مِنَ الْفَيَضَانِ: كەلكۈندىن ساقلىنىش، كەلكۈننىڭ ئالدىنى ئېلىش.

فَيْظٌ: ئۆلۈم، جىنازا.

كُنَّا فِي فَيْظِ فُلَانٍ: پالانىنىڭ جىنازىسىدا بولدۇق.

فَيْفٌ ج أَفْيَافٌ وَ فُيُوفٌ: چۆل-جەزىرە، قاقاسلىق، تۈزلەڭلىك؛ تاغ ئارىسىدىكى يول.

فَيْفَاءُ ج فَيَافٍ: سىلىق تاش، سۇسىز دالا، تۈزلەڭلىك، قۇملۇق، چۆللۈك.

فَيْفَى ج فَيَافٍ: چۆل-جەزىرە، قاقاسلىق، تۈزلەڭلىك، تاغ ئارىسىدىكى يول.

«هَامَ عَلَى وَجْهِهِ فِي الْفَيَافِي»: دالىدا ئۆدۈل كەلگەن تەرەپكە مېڭىۋەردى.

فِيقَةٌ ج فِيَقٌ وَ فِيقَاتٌ وَ أَفْوَاقٌ: يېلىندىكى سۈت.

فَيْكَرٌ: چوڭقۇر پىكىرلىك، خىيالچان.

فَيْكَهَانٌ: خۇشال، شاد-خۇرام، خۇرسەن.

فِيلٌ ج أَفْيَالٌ وَ فِيَلَةٌ: پىل.

دَاءُ الْفِيلِ: قىل قۇرت كېسىلى.

سِنُّ الْفِيلِ: پىل چىشى.

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ﴾ «قۇرئان»: پەرۋەردىگارىڭنىڭ پىل ئىگىلىرىنى قانداق قىلغانلىقىنى كۆرمىدىڭمۇ؟

فِيلَجَةٌ ج فَيَالِجُ: پىل غوزىكى، قۇرت-قوڭغۇزلار لىچىنكىسى، گەمە، ئۇرۇقدان، تۇخۇمدان.

فَيْلَخٌ ج فَيَالِخُ: قول تۈگمىنى، يارغۇنچاق.

فَيْلَسُوفٌ ج فَلَاسِفَةٌ: پەيلاسوپ، دانىشمەن، ھېكىم.

فَلَاسِفَةُ الطَّبِيعِيَّةِ: مېتا فىزىكا ئالىملىرى.

فَلَاسِفَةُ مَا وَرَاءَ الطَّبِيعَةِ: مېتافىزىكا، ئىدىئالىستىك پەلسەپىۋى ئېقىم.

فَيْلَقٌ ج فَيَالِقُ: قوشۇن، زور قوشۇن.

فِيلَّا ج فِيلَّاتٌ: داچا.

فَيْلَمٌ ج فَيَالِمُ: قورقۇنچاق، ئېغىزى چوڭ قۇدۇق، تارغاق، قامەتلىك ئادەم.

فَيْنَانٌ م فَيْنَانَةٌ: بوستان چاچ، سۇمبۇل چاچ.

فَيْنَةٌ: ۋاقىت، پەيت.

بَيْنَ الْفَيْنَةِ وَ الْفَيْنَةِ: ھەر ۋاقىت، ھەرقاچان.

فِي الْفَيْنَةِ. بَعْدَ الْفَيْنَةِ: ئاندا-ساندا، بەزىدە، ئارىلاپ.

نَلْتَقِي الْفَيْنَةَ بَعْدَ الْفَيْنَةِ: ئارىلاپ ئۇچرىشىپ تۇرىمىز.

فَيْهَقٌ ج فَيَاهِقُ: كەڭ، دالا.

فَيَّاحٌ: كەڭ، كەڭ دائىرىلىك؛ خۇش پۇراقلىق.

رَجُلٌ فَيَّاحٌ: مەرد، سېخىي ئادەم.

فَيَّاضٌ: مول، يېتەرلىك؛ مەرد، سېخىي.

فَيَّالٌ ج فَيَّالَةٌ: پىل ئىگىسى؛ پىل تەربىيىلىگۈچى.

فَيَّأَ يُفَيِّئُ تَفْيِيئَةً الشَّجَرُ: دەرەخ سايە تاشلىدى.

فَيَّأَ الرِّيحُ الْغُصُونَ: شامال شاخلارنى لىڭشىتتى.

فِيَّةٌ ج فِيَّاتٌ وَ فِيَّئَاتٌ: باھا.

فَيَّخَ يُفَيِّخُ تَفْيِيخًا الشَّيْءَ: تارقاتتى، چېچىۋەتتى، بۆلۈۋەتتى.